

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

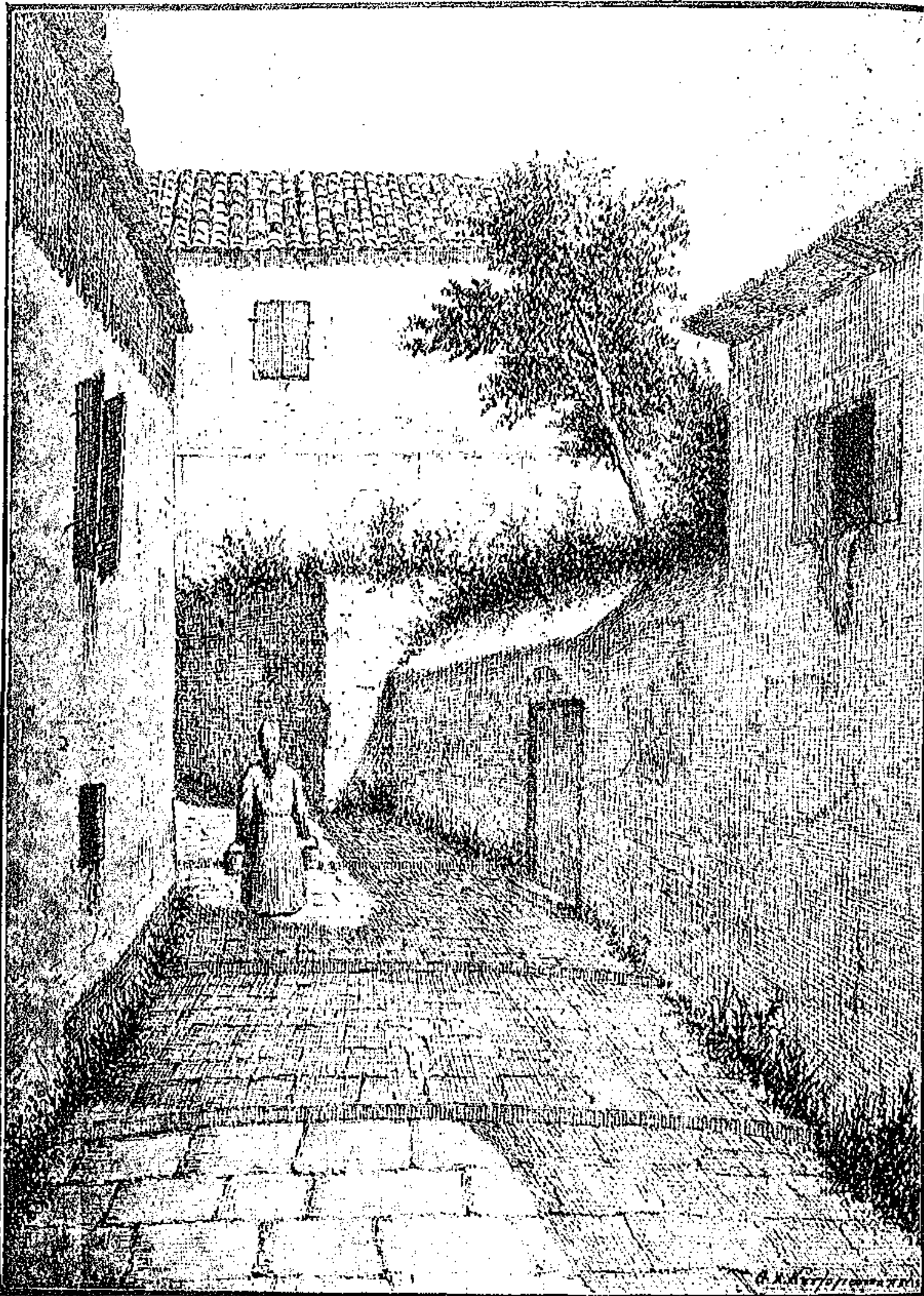
ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

ΖΑΚΥΝΘΟΣ: Η ΠΑΛΙΑ ΒΡΥΣΗ

Μελανογραφία Θ. Χ. Κουτσογιαννοπούλου

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Β'—1928

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 16—40

ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

Μεγάλη δεσμεύτρα,
Μάγισσα, έρευνήτρα άκούραστη !
Μέσα στον ύπνο, που κοιμούνται οι Λαοί,
Πάνω άπ' τη νεκροφάνεια της Ζωής,
Μέσα στη ζωοφάνεια του Θανάτου,

"Ονειρο άθάνατο και άπροσπέλαστο
Τραγίξεις Σύ με σάλπιγγα χαλύβδινη
Τόν άπειρον αιδέρα . . .
"Ονειρο, που σαλπίζει
με όρμη και ειλικρίνεια θανάσιμη, φοιχητή . . .

Στών αιώνων τὸ δαίβα τὸ άνίκητο,
Στών αιώνων τὴ νύχτα τὴ μύθη,
Στοῦ Χρόνου τὴν άνέλπωτη άβυσσο,
"Ω μεγάλη δεσμεύτρα,
Ποιὸς δὲν θά σὲ μισήση, στὸ σάλπισμα

τῆς άγνώρης τῆς "Ωρας και σκληρῆς,
που τὸν πέπλο τὸ δόδινο θ' άνασηκόση
τῆς Πλάνης, που βαυκαλίξε
στὸ χουσαφένιο δίχτυ της
τὴ Χάρη τῶν γοργῶν "Ωρῶν, που ἔφαιν' ἡ 'Ελπίδα ;

Ποιὸς δὲ θά σὲ μισήση
στον τραγικὸ σκοπὸ τῆς σάλπιγγας,
που κλάιματα και πένθος κρώϊμα
σκορπίζει στὴν "Ομορφιὰ τῆς Νειότης,
"Όταν τὴν Πίστη, τὴ Φιλία, τὴν 'Αγάπη ξερριζώνει άλύπητα ;

Καὶ ποιὸς δὲν θὰ σ' ἀγαπήσῃ,
Μίγισσα ἀνήλεη,
Λεσμεύτρα, ποὺ ἢ κρονάδα σου ἀνάβει,
Ποὺ τὸ μῖσος σου θέλγει,
Ποὺ ἢ φρυγὴ σου σφιχτοδένει;

Τὸ Ἄρμα τὸ περίλαμπρο
πάνω ἀπ' τὰ σύγνεφα καὶ τὶς σκιές,
πάνω ἀπ' τῶν ἀσπίδων τὴν κλαγγὴ τὴν πρόσκαιρη,
πάνω ἀπὸ τῶν νικημένων τὶς φωνές,
πάνω ἀπ' τὰ πανάρχαια κ' ἄγρια τραγούδια τῶν παλληκαριῶν!..

Ποιὸς δὲ θὰ σὲ λατρεύσῃ,
ἀγνή, ὀλόλευκη, μὰ Δυνατὴ,
τοῦ Προμηθεῖα Σύ, ἢ πύρινη Πνοή!,
τὸ φλογερὸ τὸ Ὀνειρο,
ποὺ ἀστράφτει πέρα ὡς πέρα,
στ' ἀτέλειωτα τὰ πλάτη τὰ οὐράνια;!

Σαγηνεύτρα ἀτρόμητη,
μάταια οἱ νύχτες τῶν αἰῶνων
τριγύρω σου σωριάζονται πυκνές...
Σὺ λάμπεις, ἄσβεστος ἀστέρας,
Πὰ στὸ στερέωμα τοῦ Σύμπαντος.

Πάνω ἀπ' τὰ σύγνεφα ὀλόχρυσαι,
Σὰν πέπλα ἀραχνοῦφαντα
στοὺς Οὐρανούς στρωμένα,
τὸ διάβα σου θὰ λάμπῃ τὸ αἰθέριο...
Σὺ στεφανώνεις τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν ἀρετή...

Στὸ πέταγμα τὸ ὀλόφωτο
Δάφνινα φύλλα ἀμύραντα
σκορπίζεις στοὺς λιγυροθιμους θνητούς,
ποὺ τὸ ἄρμα σου ἀκολούθησαν
πάνω ἀπὸ φλόγες, στάχτη καὶ συντρίμια!

Καὶ πάνω ἀπ' τὸν ἕδῃ τῆς Ψευτιάς,
τῆς τυφλωμένης Μοίρας καὶ τοῦ Δόλου,
ποὺ ἔχασκε σὰ πόδια σου
κ' ἔσερνε τ' ἄρματα φαρμακερά,
μαῦρα, ταπεινωμένα...

Πάνω πετᾶς ἀπὸ πυρίκινιστα κλωνάρια
σὲ φρειδιῶν τὸ πικροφίλημα,
Ποὺ τὰ δροσοστάλαχτα χορτάρια
Σὲ νύχια Δράκοντα ὀλόμαυρου ἀκονίζουν.

Καὶ σ' ἀκολουθοῦνε οἱ Δυνατοί!

Μὰ πάνω ἀπὸ τὸν Ἄδῃ τὸν προδοτικό,
σὰν προσκυνούσαν τ' ἄρματα δειλιά,
Βάρβαρο νόμο, ὀρφανικό,
τῆς μαυροφορεμένης χήρας,
καὶ τοῦ ἀκακοῦ τοῦ βρέφους τῆς Ὀρφάνιας...

Ἀστροπελέκι Σὺ θεόρατο
τὸν κούφιο θόλο τῆς βαθειᾶς ἀβύσσου
ἀνατίναξες Σύ, τιμωρὸς ἀνίκητη...
Κι' ἀπὸ τριγμούς ἀφίνταστους
γέμισες τὴν ἀτέλειωτη τῆς Γῆς πεδιάδα

πέρα ὡς πέρα, ὅπου Λαῶν ἀδικημένων δάκρυα
στάζουνε καὶ μαραίνουν τὰ σπαρτὰ
στὴν αἱματόποτη τῆ Γῆ!..
Καὶ τρέμει τὸ ποτῆρι πὰ σὰ χεῖλη,
ποὺ φαρμάκωσεν ὁ Πόνος,

Μὰ νά, ψυχές ὀλόθερμες, γενναῖες,
γύρω, τριγύρω στὸ βωμό σου
τὸν ὀλόφωτο, χοροὺς συμπλέκουν,
θυσίαι μύριες στήνουν πολύτιμες
στὸ σάλπισμά σου τὸ Ὀλύμπιο,

Τὸ ἱερό, ποὺ τίμια καὶ ὀλόφλογα
τῆς Δάφνης φύλλα ἀνεμίζει...
Καὶ πανηγύρι ἀθάνατο, ὑπέρολαμπρο
ἀπὸ βαθειὰ λαγγάδια καὶ κρημνὰ
ὡς τὶς κορφές τὶς πύρινες τοῦ Ἡλιοῦ!

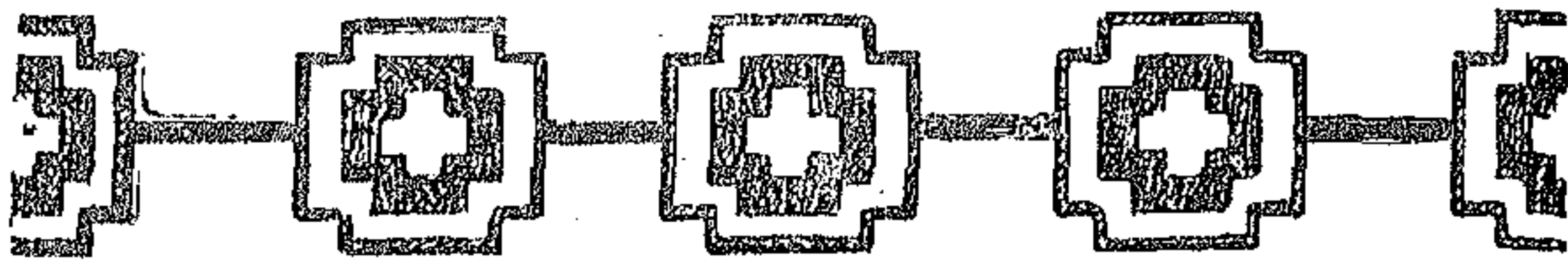
Ἕμνεῖ σου τὸ Βασίλειο!...
... τῆς ἀγνωστῆς Ἀμύθειας,
τῆς Δεισιδαιμονίας, τοῦ Μυστήριου
τοὺς πέπλους Σὺ μὲ ἀετοῦ
τὰ ὀλόλαμπρα, ἀπέραντα φτερούγια,

κουρελιάζεις καὶ καταπατεῖς!...
Τοῦ Νοῦ σαῖτα, Σύ, ἢ ἀφθαση
νικᾶς στὸ τρέξιμο τοῦ ἀνέμου πρὸ γοργή!
Καὶ ἡ Δόξα, ναί, στὸ πέταγμα
τὸ ἀτρόμητο, δειλιάζει, καμπουριάζει,
προσκυνᾷ... καὶ σὲ ἕμνεῖ!

* Ἀλεξάνδρεια. 1928

ΑΓΓΕΛΙΚΗ Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ (*)

«Δέν είμαι μιά παραφωνία
στη θεϊκή τή συμφωνία ;
— Η ειρωνεία τὸ φταίει, καὶ ὄλο μὲ λιώνει,
καὶ περιτρέχει με καὶ μὲ δαγκώνει.

Τῆς καρδιάς μου τὸ φάντασμα ἔχω μοιάσει, —
Ἐνας μέγας ἐγκαταλειμμένος,
ποὺ νὰ γελάει, αἰώνια ἀφορεσιμένος, —
πιά δὲ δύνεται νὰ χαμογελάσει.»

Ὅταν αὐτὸς ὁ «Ἐαυτὸν τιμωρούμενος»
τοῦ Μπωντλαίρ ἐγραφόταν, ἤμπορασε, τότε,
νὰ στέκεται σὲ τοῦτον τὸν εὐθὺ καὶ ὑψηλό,
τὸν σοβαρό, παθητικὸν καὶ κραυγαστικὸν
τόνο, ὅπου ἄλλως τε καὶ ἔλη ἢ ποιησὴ του
στέκεται. Ἦταν τότε ἡ «παλιὰ (κιόλας!)
καλὴ ἐποχὴ», ἢ κλασσικὴ (κιόλας!) ἐποχὴ
τῆς σημερινῆς ποιήσεως, ὅταν ὁ γαλλικὸς
εἶχε ἀκριβῶς δώδεκα συλλαβὲς κι' ὁ ἑλληνι-
κὸς δεκαπέντε...

Ἄλλ' ἔπειτα, ὁ καιρὸς πέρασε... Ἦρθε
ὁ Βερλαίν κι' ἡ «Σωφροσύνη» του :

«Τοῦ χριστιανοῦ εἶν' ἡ θλίψη δίχως τέλος,
κι' αὐτὴ, σὰν τὴν ἀνθρώπινη καρδιά.
Πολεῖ, ἔπειτα στοχάζεται καί, τέλος,
παρεύεται τὸ δρόμο τῆς ξανά.»

Ὅρθη στηλώνεται στὸν Γολγοθᾶ τῆς,
δάκρυα μεστή, ὁμοῦ χωρὶς λαλιά.»

Ἦρθαν ἔπειτα οἱ «Complaintes» τοῦ Λα-
φόργκ, κι' ὀλόκληρη ἢ σχολὴ του. Καὶ γιὰ
τὴ δική μας ποίηση, — ποὺ εἶναι τῆς γαλλι-
κῆς ὁ πνευματικὸς καρπός, — ἦρθαν οἱ «Σά-
τιρες» τοῦ πεθαμένου ποιητοῦ.

«Ταπεινὴ Τέχνη, δίχως ὕψος,
πόσο ἀργὰ δέχομαι τὸ δίδαγμά σου...»

Ἄλλ' ὁ Καρυωτάκης δὲν ἐδέχθηκε ἀπλῶς
τὸ «δίδαγμα» τῆς νέας αὐτῆς ταπεινῆς τέ-
χνης : τὸ ἔκαμε φύση, συνείδηση, ἐνστικτὸ
του. Ἦταν ἄλλως τε κι' αὐτὸς καμωμένος
γι' αὐτό...

Γι' ἀνάκουστο μοτίβο τους, οἱ «Σάτιρες»
τοῦ ἔχουν ἀκριβῶς τὸν «Ἐαυτὸν τιμωρού-
μενο» τοῦ Μπωντλαίρ. Ἄλλ' ἐκφρασμένον
στὸν σύγχρονο τόνο, τὸν σύνθετο, τὸν πο-
λιτισμένο, τὸν ἐκλεκτό.

Μὰ ὄχι μόνο μοτίβο καὶ θέμα· ἀλλ' ἀ-
κριβῶς ἢ καλύτερη γιὰ τὴν περίστασι κρι-
τικὴ ἀνάλυσι τοῦ ἔργου τοῦ ἑλληνος ποιη-
τοῦ, θὰ μπορούσε νὰ εἶναι τὸ γαλλικὸ αὐτὸ
ποίημα. Ὁ Μπωντλαίρ τὸ ἔγραψε σὰν αὐτοα-
νάλυσι· ὁ Καρυωτάκης τὸ ἔκαμε σύλληψι,
σύνθεσι, ἐκφρασι, δημιουργία :

Σὲ ποίησι ἐξαιρετὰ λεπτή, καὶ συνάμα
ἐντονη — πόσο βαλὺ ἀφήνει τὸ χάραγμα τῆς
στὴν ψυχὴ! — σοφὴν, ἀλλ' ἀκριβῶς γιὰ νὰ
μὴν εἶναι σκοτεινὴ καὶ φορτικὴ, μετρημέ-
νη σὲ ὄλα τῆς, μὲ φρόνιμην αἰσθητικὴ συ-
νείδησι (καὶ στὰ μέτρα τῆς, καὶ στὸ λόγι-
σμα τοῦ ρυθμοῦ τῆς, καὶ στὶς ἀπροσδόκη-
τες, — ἀλλ' ὁμοῦ ἀναντικατάστατες! — ρίμες
τῆς), ὁ Καρυωτάκης ἔδωσε τὸ ἀπόσταγμα
τῆς σιωπηλῆς του φιλοσοφίας ἐπάνω στὴ
ζωή, καμωμένης κάτω ἀπὸ τὸν ὀλοένα πυ-
κνούμενον ἰσχίον τοῦ θανάτου.

Πόσον ὁ στῶνικισμὸς του γίνεται ἀνώτερος,
ὅταν καταλήγει σ' ἓν' ἀδιόρατο χαμόγελο
σαρκασμοῦ, κι' ἐκεῖνο πάλι βουτηγμένο μέ-
σα στὴν καλωσύνη καὶ τὴν ἐγκαρτέρησι,
γιὰ νὰ μὴν ταραξεί τοὺς ἀνθρώπους! Ἦ

ἀκόμα πὶὸ πέρα, ὅταν φτάνει ὡς τὸ αὐτολο-
γοπέγιο, τὴν αὐτογελοιογραφία ποὺ ἀπο-
στάζει ἓνα χιοῦμορ ἀνέκφραστον, — σὰν ὁ
ζωγράφος ποὺ μὲ μιά μονοκοντυλιά, μὲ μιά
καρικατοῦρα νευρικὴ κι' ἀπότομη, μουντζου-
ρῶνει, τερματίζοντάς το ξαφνικὰ τὸ ἔργο
ποὺ εἶχε καταπιαστὲ μ' αἰσιοδοξία καὶ πί-
στη κι' ἐπιμέλεια!

Ἦν ἐγνώριζα προσωπικὰ. Σειμὸς καὶ λι-
γμῆλος νέος ὅπως ἦταν, σπανίως ζητοῦσε
συτροφία. Ἦν ἔβλεπα κάποτε στὴ «Ἐθνι-
κὴ Βιβλιοθήκη. Κι' ἀκόμα θυμοῦμαι τὸ
συγὸ χαμόγελό του, — μιά γκριμάτσα τόσο
σύνθετη, ὅσο καὶ τὸ ἔργο του. Ἄ βέβαια,
τὸ ἔνα ἐξηγοῦσε ἀμέσως τὸ ἄλλο, τὸ ἔνα σ'
ἐξαικίονε μὲ τ' ἄλλο τόσο ἀπόλυτα, ὡσὰν
ἢ πὶὸ ζωντανὴ κριτικὴ!

Μιλοῦσαμε λίγο. Ἄλλ' ἀκόμα πὶὸ λίγα θὰ
μπορούσα νὰ γράψω γιὰ τὸ βιβλίον του κρι-
τικὴ. Αἰσθανόμουν, μόλις τὸ ἀνοίγα, τὴ δη-
μιουργία του τόσο ἀρτιωμένη, τόσο προχω-
ρημένη! Ἦν βιβλίον του περιέχει ποιήματα
κι' ἐργασία δέκα σχεδὸν ἔτην... Ποτὲ βέ-
βαια δὲ θὰ στεκόταν σὲ ἀνάλογο ἥσση ἢ κρι-
τικὴ μου, ποὺ θὰ τὴν ἔδινά ἀπ' τὸ ὑστέρη-
μά μου, — νοθεμμένη, συμβατικὴ...

Ἄλλ' ἴσως κι' ἓνας ἄλλος ὑποσυνείδητος
λόγος μὲ κρατοῦσε πάντα σ' ἀναβολή: ἐζητοῦ-
σα, μέσα μου, κάποια βάση, κάποια τοπο-
θέτησι, κάποια ἐξήγησι τῆς ποιήσεώς του.
Δέν ἦταν, βέβαια, ποίησι προσχεδιασμένη,
μῆτε ἀπλῶς μιά ἐμπνευσι καλλιεργημένη,
μιά ἐκτακτὴ τεχνοτροπία, μιά πρόοδος ἀναμ-
φιστήτητη γιὰ τὴν σύγχρονη μας ποίησι
καὶ ποὺ ἀξίζει νάχει ἀπὸ τώρα μαθητὰς.

Αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ γραφοῦν. Ἄλλὰ
μνυεῦσαν ἀκόμα κάτι ἄλλο, κάτι πραγμα-
τικὰ βαθύ, ὅσο καὶ τραγικὸ. Αὐτὸ δὲν μπο-
ρούσα νὰ τ' ἀνακαλύψω : τὸν «λόγον ὑπάρ-
ξεως», τὴ δικαίωσι ποὺ εἶχαν οἱ «Σάτιρες»
του.

Φαίνεται ὅτι, μὲ μιὰν ἐξαιρετικὴ διαίσθησι,
μπορούσε νὰ τὸν ξεχωρίσει κανεὶς, ἀναδεύον-
τάς ἐπίμονα τοὺς στίχους του

«Κ' ἦταν ὡραία ὡς σύνολο ἢ ἀγορασιμένη φίλη,
τὸ δεῖλι αὐτὸ τοῦ μακρῖνου πέρα χερμῶνος,
[ὅταν,
γελώντας αἰνιγματικὰ, μᾶς ἔδινε τὰ χεῖλη
κι' ἔβλεπε τὸ ἐνδεχόμενον, τὴν ἄβυσσον ποὺ
[ἐρχόταν».

Ἄλλ' ἢ προσοχὴ μου, ἢ ὡς τὸ πάθος πε-
ριέργειά μου, δὲν μπόρεσε νὰ διεισδύσει ὡς
τὸ πραγματικὸ νόημα παρόμοιων στίχων, γιὰ
νὰ συμπεράνω πὶὸς ἢ ἴδια τραγικὴ μοῖρα
τοῦ Βιζυργου ἐθάραινεν ἐπάνω στὴ σκέψη,
στὴν ὑπαρξή, στὴν ψυχὴ τοῦ Καρυωτάκη.

Γιὰ νὰ κυρώσει λοιπὸν τὸ ἔργο του, δὲν
ἔμενε νὰ ἐρίη, παρὰ ὁ θάνατος. Ἦ αὐτο-
κτονία του τοῦ ἔδωσε τὸ πὶὸ ὑπέροχο χρί-
σμα — γιὰ τὴν ἐποχὴ μας ποὺ θεωρεῖται με-
λοδραματικὰ καὶ φιλολογεῖ, μὰ καὶ γιὰ ὅλες
τὶς ἐποχὰς ἀκόμα: τὸ χρίσμα τοῦ Ἀληθινοῦ.

Ἄν κυττάξωμε τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν
ἀποψὴ τοῦ Καρυωτάκη (**), δηλαδὴ μετρώ-
ντας τὴ Ζωὴ μὲ τὸ μέτρο τῆς Ποιήσεως, κι'
ἀπὸ τὴν ἀποψὴ τῆς Ποιήσεως (καὶ ποιὸς ξέ-
ρει ἂν κάποτε δὲν βρεθῆι σὰν ἢ πὶὸ σωστή),
ὁ θάνατός του παύει τότε νάχει κάθε ἄλληλη
αὐτοτελετὴ σημασία!

Οἱ «Σάτιρες» δὲ θάταν δυνατό νὰ ἔχουν
ἄλλου εἶδους συνέχεια. Ἦ Μοῖρα τῆς Ποιή-
σεως φαίνεται πὶὸς ἔκαμε τὸ χρέος τῆς...

Ἦνειρευότανε τὴν ἀγχόνη : (**)

... «Ἦ εὐτυχία μου, φαίνεται, θάνατι
ζήτημα ὕψους...»
«Ἦνεῖρο ἀνάγνωρο, θαρῶν κοντὰ σου...
κατακορῶρος...»

Μὰ μὲ τὸ περιστροφὸν πραγματοποιήσε τὴν
ποθητὴ του λύτρωσι.

Μῆτε ἔμοιασε τοὺς «ἰδανικοὺς αὐτόχειρας»
ἄλλου ποιήματός του. Ἐκεῖνοι :

«Ὅλα τελείωσαν, ψιθυρίζουν, τώρα,» —
πὶὸς θ' ἀναβιάλουν βέβαιοι, κατὰ βιάθος...»

Αὐτὸς ὑπῆρξεν εὐθύς, ἀνθρωπινός, ἡρωϊκός.
Ἦ πολιτικὴ, ἢ σιχαμερὴ γραφειοκρατία
μπορεῖ νὰ καταγράψει στὸν ἰσολογισμό τῆς,
— ὅπου θέλει, — τὴν ἐξοντωτικὴ τακτικὴ ποὺ
ἐκράτησε, τὸν τελευταῖον καιρὸ μαζί του.
Προσωπικὰ, συστηματικὰ, ἀνένδοτα, ἀντικρὺ
σ' ἓναν ποιητὴ...

Τί νὰ γράψωμε ἀκόμα γιὰ τὸ ἔργο του ;
Δέν εἶναι βολετὸ νὰ γίνη ἔδῳ πῖότερος λόγος.
Ἄλλως τε, ἔχομε τὸν καιρὸ... Γιὰ πολλὰ
χρόνια ἀκόμα, δὲν θὰ φανερωθῆι τ' ὁμοῖο
του. — Πὶὸς μᾶς ἐξάφνισε, ὅταν τὸ εἶδαμε ἔτσι
συγκεντρωμένο, πρωτοφανέρωτο, σχεδὸν ἀ-

(*) «Ἐλεγεία καὶ Σάτιρες» : σελ. 37, 62, 74, 80.
(**) «Ἐλεγεία καὶ Σάτιρες» : σελ. 72, 76.

(*) Τρεῖς ἀπὸ τοὺς τακτικοὺς συνεργάτας τῆς «Νέας Ἐστίας», οἱ κκ. Κλέων Παράσχος, Πέ-
τρος Χόρης καὶ Τέλλος Ἀγρας, μὲ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ Καρυωτάκη,
ἐζήτησαν μόνοι των νὰ γράψουν διὰ τὸν ποιητὴν. Ἐνομίσαμεν ἅτι ἀξίζει νὰ γίνη δι' αὐτὸν
περισσότερος λόγος καὶ εὐχαρίστως παρεχωρήσαμεν θέσιν καὶ εἰς τοὺς τρεῖς μᾶς κριτικούς.
Δημοσιεύομεν τὰ ἄρθρα των μὲ τὴν σειράν ποὺ τὰ ἐλάβομεν. Τὸ τοῦ κ. Παράσχου, ἐκτενέστε-
ρον καὶ ληφθὲν ἀργὰ διὰ τὸ παρὸν τεῦχος, θὰ δημοσιευθῆι εἰς τὸ ἐρχόμενον. — Σ. τ. Ν. Ε.

νέχδοτο, όλο μαζί! Και σ' όσους ζηλεύουν ή μοιούν τούς άλλους, γιατί τούς ξεπέρασαν, οι «Ήλεγείες κ' οι Σάτιρες» δέν ηύραν ούτ' έναν να έρεθίσουν: πώς ήταν δυνατό, αφού είναι ποτισμένες με τόσην ευγένεια, με τόση μετροφροσύνη, με τόση πεισιθάνατη φιλοσοφία, — και με τόσην άληθινή ποιήση, όσο κι' αν γύρευε να δουλευθεί τόν έναυτό της;

Οι μεταφράσεις του είναι καμωμένες με μαεστρία ξεχωριστή, Ικανές ν' ανοίξουν έναν καινούργιο δρόμο στις ισχνές, νεκρές μεταφράσεις που κάνουν οι σύγχρονοί μας.

Ήνω τό ξαναλέγω: δέν θα ξαναγραφτεί εύκολα ένα παρόμοιο βιβλίο. Μά αν τύχει και γραφτεί και πάλι, — δέ θα σφραγιστεί με τόν «Άνθρωπο, δέ θάνατο Ισότιμο με τήν Άλήθεια.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Κ. Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Σκίτσο του κ. Καστανάκη.

ΕΓΕΝΝΗΘΗ ήμιν ποιητής. Άλλ' αϊ ήμέραι του ήσαν όλίγαι. Και ή κριτική, — ευτυχώς γι' αυτήν, — δέν έπερίμενε πρώτα τόν θάνατο για να παραδεχθή τή γέννηση. Ο Καρυωτάκης είχε κριθεί και είχε τοποθετηθεί εκεί που τού άξιζε από καιρό, από χρόνια. Ήταν ό νέος ποιητής. Γύρω του δυο-τρεις άξιοι, κι' όλοι οι άλλοι ένας όχλος από στιχουργούς που φλυαρούσαν και δέν έλεγαν τίποτα. Γύρω του διατυμπανίζονταν τόν πιδό αντιποιητικά κατορθώματα. Γύρω του μάχονταν οι πιδό ταπεινές φιλοδοξίες. Ο Καρυωτάκης ξεχώρισε. Μέσα στις φωνασκίες, τόν τραγούδι του άκουγόταν άρμονικό και ώρατο.

Η μεγαλύτερη άτυχία τού Καρυωτάκη ήταν ότι ζούσε σέ μιάν πνευματική μοναξιά. Ψάξετε σέ όλη τή γενεά του. Πόσους όπωςδήποτε άξιόλογους νέους τεχνίτες τού έμμετρου και τού πεζού λόγου θα βρήτε; Έσσερις, πέντε; Πολλοί είναι κι' αυτοί. Άλλά κι' απ' αυτούς οι περισσότεροι έδωσαν μόνο καλές υποσχέσεις, ή δέν παρουσίασαν παρά μερικά ποιητικά ψελλίσματα. Οι νέοι, οι καλοί νέοι, ή έχουν βαθειά καλλιτεχνική συναίσθηση και προτιμούν να σιωπούν παρά να συνεχίζουν τόν λάθη των παλαιότερων τους, ή είναι ισχνά, ισχνότατα ταλέντα και τσακίζουν προτού άρχίσουν καλά-καλά τόν άγώνα. Τά όνόματα είναι περιττά. Τους καλούς και

προπάντων άξιοπρεπείς νέους, — και ή άξιοπρέπεια, όπως στή ζωή, και στήν τέχνη είναι μεγάλη άρετή, — τούς ξέρουμε όλοι. Δέν ξέρουμε όμως άκόμα τήν έργασία τους, δέν ξέρουμε τήν έργασία τής γενεάς των ως ένα σύνολο που να μπορή να πάρη κάποια θέση στήν Ιστορία τής λογοτεχνίας μιάν χώρας. Βιβλία και περιοδικά μπορεί να εκδίδονται. Η κυκλοφορία νέων βιβλίων και περιοδικών είναι βέβαια φιλολογική κίνηση. Άλλά ή φιλολογική κίνηση διαφέρει τόσο από τήν άληθινή πνευματική ζωή!

* *

Ο Καρυωτάκης ξεχώρισε άμέσως από τόν πλήθη των στιχουργών με τόν πρώτο του βιβλίο, τόν «Πόντο τού ανθρώπου και των πραγμάτων». Άλλά έκέρδισε και των πιδό άπαιτητικών τήν εκτίμηση με τόν «Νηπενθή», ένα βιβλίο που μόλις τ' άνοιξης, άναίνει έξαίσιο ποιητικό άρωμα.

Τόν τραγούδι τού Καρυωτάκη σόν βιβλίο του αυτό είναι ένας στεναγμός. Στόν κόσμο αυτόν, έστέναξαν έρωτευμένοι, κ' έγιναν ώραιοι στίχοι. Έστέναξαν γενναίοι άντρες, κ' έγιναν ήρωικά τραγούδια. Έστέναξαν λαοί όλόκληροι, κ' έγιναν έπαναστάσεις και έπη. Τόν «Νηπενθή» είναι ένας στεναγμός, ό στεναγμός τού ανθρώπου που βλέπει ότι τόν έχει γονατίσει ή Μοίρα. Οι τόννοι τού στεναγμού αυτού είναι άπειροι. Και βέβαια δέν βγήκαν πρώτα από τόν χείλη τού Καρυωτάκη. Οι αίνωτες, οι λαοί και οι φιλολογίες έχουν τήν ποιήση των στεναγμών των. Άλλά ό Καρυωτάκης πρόσθεσε άκόμα έναν τόννο, που δίνει με τόν ίδια πράγματα μιάν νέα συγκίνηση.

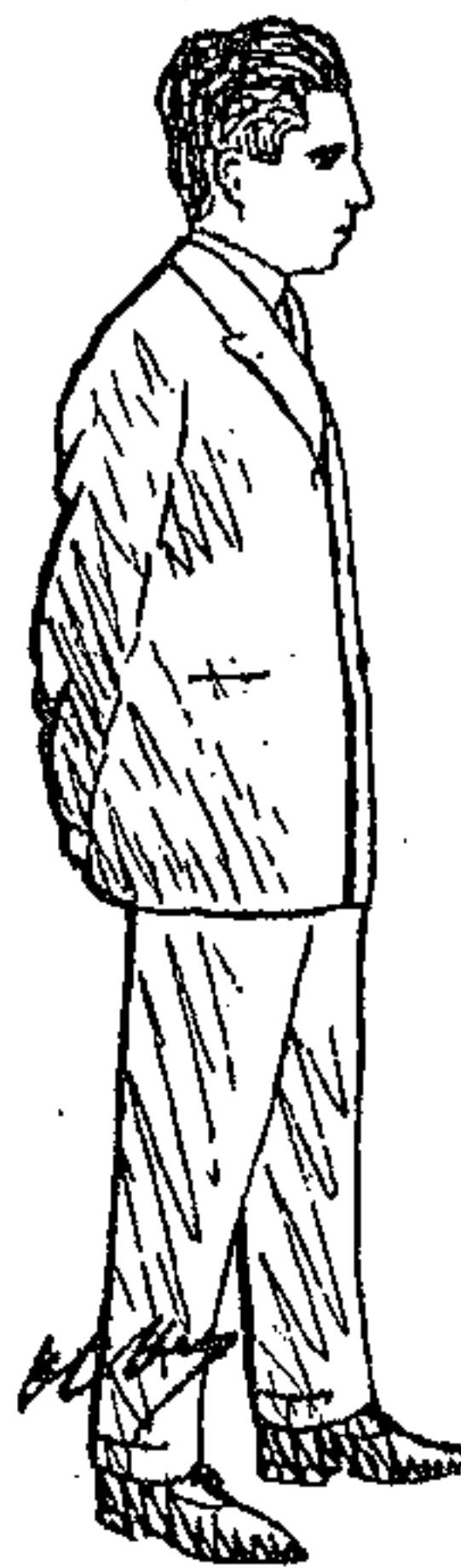
Όσοι κρίνουν τόν πράγματα από τόν φαινόμενα, τόν τραγούδι τού Καρυωτάκη δέν μπορεί, παρά να τόν άκούσουν σαν μοιρολόδι ανθρώπου που δέν μπόρεσε ν' αντιμετώπιση τή ζωή με γενναιότητα. Μή γενναιότητα! Είναι μιάν λέξη που τόσο τήν μεταχειριστήκαμε τόν τελευταίο καιρό, ώστε

κινδυνεύει να χάση τήν έννοιά της. Στόν άνθρωπο παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες να φανή γενναίος. Και τόν πεδίο τής μάχης ίσως να μην είναι ή πιδό φοβερή δοκιμασία τής γενναιότητας ενός ανθρώπου. Ο γενναίος δοκιμάζεται στήν καθημερινή ζωή και όχι σέ μιάν έξαιρετική στιγμή, σέ μιάν στιγμή παραφοράς και παραλογισμού. Τόν ίδιο και ό ποιητής. Είναι γενναίος όταν κατορθώνη ν' άντέχη στήν καθημερινή δοκιμασία τής ψυχής του. Η δοκιμασία αυτή, είναι τόν ανώτερο είδος τής γενναιότητας, ή πηγή τού πνευματικού πολιτισμού, που τόσο λίγη θέση έχει στήν εποχή μας. Γενναίος δέν είναι εκείνος που κραυγάζει και προκαλεί τή ζωή. Και έχουμε άκούσει τόνους στιχουργούς μας να κραυγάζουν και να προκαλούν. Γενναίος δέν είναι εκείνος που προτείνει τόν στήθος του με τέτοιο τρόπο, που να μην καταδέχεται ό αντίπαλος να πυροβολήση.

Η κραυγή και ή άσυλλόγιστη αισιοδοξία είναι κάτι χειρότερο από δειλία: είναι άνοησία.

Και ό Καρυωτάκης δέν έκραύγασε ποτέ. Τόν «Νηπενθή» είναι ή έξομολόγηση, είναι καλύτερα, ή όμολογία ενός ποιητού, που δέν μπορεί να μένη ευχαριστημένος από τή θέση του στή ζωή, από τή θέση γενικά τού ανθρώπου ανάμεσα στις δυνάμεις που κυβερνούν τόν κόσμο. Είναι άπαισιοδοξία αυτό; Είναι νοσηρότης; Έχει προσηλωθή στήν Ισορροπία των δυνάμεων που παλεύουν σ' αυτόν τόν κόσμο και στήν Ισορροπία αυτή, στήν όποία καταλήγει ή μεγάλη πάλη με θύμα πάντα τόν άνθρωπο, βλέπει ό Καρυωτάκης μιάν άρμονία και τήν κάνει τραγούδι του.

Τόν τραγούδι τού Καρυωτάκη σόν «Νηπενθή» είναι άπλώς μελαγχολικό, για να μεταβληθή σόν «Ήλεγεία και σάτιρες» σέ τραγικό έξέσπασμα. Άλλά και σόν έξέσπασμά του ό ποιητής συγκρατείται και ποτέ δέν κραυγάζει. Θρηγεί, ειρωνεύεται, σατιρίζει, αλλά ποτέ δέν έμφανίζεται άνόητος με φράσεις ή με σκέψεις. Τόν

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Πρόχειρο σκίτσο καμωμένο από τόν ίδιο.

λευταία ὥρα τῆς ἐφημερίδας του καὶ τὸ κλείσιμο τῆς μπόρσας.

Τὴν ἴδια ἐβδομάδα παρατήρησε πῶς τρεῖς ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς ἀρχίσανε νὰ τρῶνε τακτικά στὸ ἐστιατόριο τοῦ ξενοδοχείου. Κι ἀντίκρου στὸ τραπεζάκι τῆς.

Ἦτανε γάλλοι κ' οἱ τρεῖς τους, νέοι ἀπὸ καλὲς οἰκογένειες—καθὼς τὴν πληροφορήσε ἢ διευθύντρια. Καὶ στὸ γεῦμα ὁ νοῦς πιά ἔβλεπε τῆς Τζένυκας εἶταν τὸ πῶς νὰ ρίξη μιὰ ὥρα ἀρχήτερα τὸν Παυλογιάννη στὴν ἀβύσσου τῆς ἐφημερίδας.

Γρήγορα ζευγαριωθήκανε οἱ ματιὲς τῶν νέων μὲ τὰ χαμόγελα τῆς, πού δὲ μπορούσε νὰ τὰ κρύψει. Ζευγάριωμα ξακολουθητικό κ' εὐθυμο. Τολμήσανε τότες κ' οἱ νέοι νὰ χαμογελάσουνε καὶ μὲ τὴ σοβαρότητα, πού παίρνανε μαζί κ' οἱ τρεῖς μὲ τὴ Τζένυκα μόλις ὁ σύζυγος ἔκανε νὰ γυρίσῃ σελίδα, αἰστανόντανε νὰ τοὺς κυριεύῃ ὁ πυρετός καὶ τ' ἀλάφιασμα τῆς τρυφερῆς συνοχής τους.

Μιὰ μέρα, ὅπου ὕστερα ἀπὸ τὸ γεῦμα περάσανε στὸ σαλόνι νὰ καπνίσῃ ἓνα ποῦρο ὁ ἀντρας τῆς, πιάσαν σχεσεις. Ὁ Παυλογιάννης ζήτησε ἀπὸ τοὺς νέους μερικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν κίνηση τῶν γάλλων βασιλοφρόνων, γύρισε κατόπι τὴν κουδέντα στὴν ἱστορία τοῦ Δικαίου, τέλος στὶς διεθνεῖς περιπλοκὲς καὶ μὲ πλῆθος λόγια τοὺς ἐξήγησε τὰ ἐλάχιστα πράγματα πού ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὰ τῆς πατρίδας μας ἐπιτρέπεται νὰ μάθουν οἱ ξένοι. Τὸ βράδι ξαναταμιωθήκανε στὸ σαλόνι, καὶ τίς ἄλλες μέρες ἢ φίλια περισεύε.

Κ' ἡ Τζένυκα, νευριάζοντας πού ἢ κουδέντα γυρνοῦσε ἀδιάκοπα στὴν πολιτικὴ, ἀρχισε νὰ ξεχωρίζῃ τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς, πού μιλοῦσε λίγο καὶ πού ἀφινε τίς συζητήσεις γιὰ νάρθη νὰ καθήσῃ στὸ πλάι τῆς. Ἔλεγε καστανά μάτια, κάτι ὠραία μαλλιά πλαισιώνανε τὴ χλωμὴ του ὄψη, καὶ στ' ἀψηλό του ἀνάστημα μιὰ λεβέντικη εὐγενικότητα.

Ἐπιτέλους ἓνα δειλινὸ τύχανε μονάχοι οἱ δύο τους στὸ σαλόνι. Στάθηκε ὀρθὸς μπροστά τῆς, χαμήλωσε τὰ μάτια καὶ τῆς εἶπε τὸν ἐρωτά του. Ἡ φωνὴ ἔδινε σιγανή, βασιεὶά μ' ὀλόθερμους τόνους πού τὴ Τζένυκα τὴ μελοῦσανε. Τῆς μίλησε γιὰ τὴ ζωὴ του, ὅπου δὲν εἶχε κανένα πού νὰ τὸν ἀγαπᾷ, γιὰ τοὺς τριγυρινούς πού τοῦ σβύναν τὴν πίστη καὶ τὰ ἰδανικά του, καὶ τὸν σω-

ριάζαν ὀλοένα χαμηλότερα. Ἐνας κύκλος προδοσίας καθημερινῆς ἀπ' ὅπου δὲ μπορούσε νὰ λυτρωθῇ, μιὰ ὀρφάνια ἀτέλειωτη... Κάτι κόσμοι ἀπελπισμοῦ ὅπου κι' ἂν κοίταζε. Καὶ τώρα κοντὰ τῆς, κοντὰ στὴν «ξένη», αἰστανόνταν τὴ σωτήρια, τὴν ἀφεύγατη ἀνάγκη τῆς κάθε πικραμένης καὶ δειλιάρας καρδιάς, νὰ ζεσταθῇ μέσα σὲ μιὰ στοργὴ ἐρωτιάρικη. Κοντὰ τῆς θὰ μπορούσε νὰ πάρῃ θάρρος γιὰ ν' ἀντικρύσῃ τὴ βάνουση μικρότητα τοῦ κάθε-μέρα... Κ' εἶταν ἢ πρώτη φορὰ ὅπου ἔτσι ἔμπρός σὲ μιὰ γυναίκα τὴν ἀφινε τὴν περηφάνεια του νὰ λιώσῃ γιὰ νὰ προβάλῃ λεύτερος ὁ συνεπαρμένος τῆς λαχτάρης. Λεύτερος. Ἀδάμαστος. Τὴν ἰκάτευε νὰ θελήσῃ νὰ αἰστανθῇ τὸν καημὸ καὶ τὴν ἐλπίδα του. Δὲ μπορούσε νὰ τῆς ἐξηγήσῃ τὸ πόσο ὑπόφερνε, παρὰ μονάχα τῆς εἶπε πῶς ἔκλαψε χτέες σὰν ἓνας γέρος φριχτὰ ἔρημος, ἔκλαψε, ἔκλαψε τόσο πού τὸν ἔνωσε τὸν ἑαυτὸ του ξαλαφρωμένο μ' ἓνα προμήνυμα εὐτυχίας... Γι' αὐτὸ τόλμησε σήμερα νάρθη καὶ νὰ τῆς ἀνοίξῃ τὴν καρδιά του. Ἡ Τζένυκα εἶχε δέσει τὰ χέρια τῆς. Καὶ τὰ δάχτυλα μπλεγμένα ὅπως στὸ σχολειό. Πολὺ μικρούλα. Τὸν ἄκουε. Δὲν τὰ εἶχε συλλογιστεῖ ποτές τὰ λόγια του... Αὐτὰ τὰ λόγια του πού τῆς ἔρχονταν τώρα σὲ μιὰ γλώσσα πού εἶχε μάθει νὰ τὴ λογαριάξῃ γιὰ ἐπίσημη γλώσσα τοῦ ἐρωτά. Σὰ λίγωμα τὴν ἔδενε μουσικῆς πού τὰ πάντα θὰ τᾶσερνε νὰ στριμωχτοῦνε σ' ἓνα μονάχο μυστικὸ σφιχταγκάλιασμα. Τόση, τόση ἀνατριχίλα ὀμορφιάς!... Καὶ μιὰ μεγάλη ἀμέσως βουή στὸ κεφάλι τῆς σὰ νὰ σταματοῦσε τρανταχτὰ ἢ ζωὴ ὀλόκληρη, καὶ δὲν ξεχώριζε τίποτις παρὰ τέσσερα χέρια πού ποθερὰ παλεύανε. Τίποτις. Καὶ τὰ χέρια λύνανε γρήγορα κι' αὐτὰ καὶ σβύναν Ἐπιτέλους. Μόνε ἢ βουή πού δὲν ἔπαυε, παρὰ σειοῦνταν μέσα στὸ νοῦ τῆς, καὶ τὴν τρόμαζε ὅπως ὄλα τοῦτα τὰ φαντάσματα, καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ σαλέψῃ τώρα ἢ Τζένυκα ἀπὸ τὸν καναπέ. Ἀκίνητη. Πολὺ-πολὺ μικρούλα, μὲ τὰ δάχτυλά τῆς μπλεγμένα. Πού θὰ σέρνονταν ὕστερ' ἀπὸ χρόνια αὐτὸς ὁ ἀντρας πού ὄλο τῆς μιλοῦσε, ὄλο ὀρθὸς ἔμπρός τῆς. Ἔλεγε πάφει ἔτσι νὰ τὸν ἀκούῃ. Μέσα τῆς ἓνα τρελὸ γιγάντεμα ἐρωτά τῆς ὑπόταζε τὸ κορμί ὡς τὰ γόνατα κάτω. Ἰσαμε κάτω στὰ πόδια πού τὴν ὀμορφιά τους ἀξάφνα τὴν

ἔνωσε τόσο ζωντανή!... ζωντανή σὰ νὰ τᾶχε μονομιὰς γυμνά τὰ πόδια τῆς, ὅπως μέσα στὰ σεντόνια τὸ πρῶτ' καθὼς ξυπνοῦσε.

Τὸν ἀφινε νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ χέρι κ' ἔφυγε τρέχοντας στὴν κάμαρή τῆς.

* *

Τὴν ἄλλη μέρα βρεθῆκανε στὸν κήπο τοῦ Λουξεμβούργου. Μονάχοι. Μαίνανε ὡς τὴν ὥρα ὅπου ἔπεσε τὸ μούχρωμα, κι ὅταν ἢ Τζένυκα γύρισε στὸ ξενοδοχείο, πῆγε καὶ κλειστήκε πάλι στὸ δωμάτιό τῆς. Ὁ Παυλογιάννης δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμη.

Κοίταξε στὸν καθρέφτη τοῦ τοίχου, εἶδε τὸ πρόσωπο τῆς, εἶδε ἀργὰ ἀργὰ ὄλο τῆς τὸ κορμί. Μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα. Στάθηκε νὰ καλοδῇ τὴ μέση τῆς, τὴ ράχη, τὸ μπουστο, νὰ καταλάβῃ πῶς εἶτανε ὀλόκληρη προτῆτερα πού περπατοῦσε στὸ πλευρὸ τοῦ ἀγαπημένου τῆς. Ἔλεγε τέτοια εὐτυχία, ὥστε βλέποντας τώρα τὸ πόσο ὀμορφη ἔδειχνε, δὲν μπορούσε οὔτε νὰ χαμογελάσῃ. Μιὰ μεγάλη σοβαρότητα εὐτυχίας ἔτσι ἀντίκρου στὸν καθρέφτη... Φαίνονταν καὶ τὸ πελώριο σπῆτι πού χτίζαν στὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ δρόμου.

Ἰστερὶς ἔρριξε γύρω μιὰ ματιὰ, μιὰ ἀόριστη, μακρινὴ ματιὰ μεθυσμένου, καὶ πῆγε νὰ ξαπλωθῇ στὸ ντιθανάκι. Τὰ πάντα τῆς φάνηκαν πῶς μονάχα. Ἐλευθέρ. Ὅλα σὲ μιὰ θανατερὴ μοναξιά καὶ τὸ ἔβλεπε, τὸ καταλάβαινε πρώτη φορὰ τώρα, ὅπου ἢ ἴδια ἔφευγε μὲ τὸν ἀκριβὸ τῆς. Ἡ λαχτάρη του ἀφιέρωνε μιὰ φλόγινη γοητεία στὰ ὄσα πρόσμενε ἢ Τζένυκα ἀπ' ἐδῶ κ' ἔμπρός. Καὶ τὸν ἔνωσε τὸ αἷμα νὰ τρέχῃ στὶς φλέβες τῆς πλούσιο σὰ λάμψη, κ' ἓνας θρίαμβος ἔδινε ἀπὸ τὴν πρόσχαρη ὑγεία τῆς καὶ τῆς πλημμύριζε τὴ σάρκα. Καὶ τὸ νοῦ. Οὔτε συλλογίστηκε, οὔτε κἂν μιὰ φορὰ ἀνησύχησε μὴ καταλάβῃ τίποτις ὁ ἀντρας τῆς. Ἦτανε ἀδύνατο νὰ τὸ φηθῇ γιὰτὶ ἢ ἔξαιρε πῶς βρισκότανε τοῦτος σ' ἄλλο κόσμο—στὸν κόσμον τῶν περασμένων τῆς πού εἶτανε καμωμένος διαφορετικὰ, μ' ἄλλο σκέδιο, ἀπ' ἄλλο ὀλικό, καὶ ξένος πέρα ὡς πέρα μὲ τὰ ὄσα τῆς φτιάναν σήμερα τὴ ζωὴ. Κι οὔτε συμπόνια, οὔτε καὶ κανένα μῖσος αἰστανόνταν γιὰ τὸν ἄνδρα τῆς.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἔτανε καθῆσανε στὸ ἰδιαίτερο μᾶς πατισσερί, ὁ ἀγαπημένος τῆς ἀρχισε νὰ τῆς παραπονιέται σκληρὰ πού ἢ ἀγάπη τῆς εἶτανε φρόνιμη, λογικὴ, μετρημένη...

Τῆς εἶπε πῶς ἔβλεπε τὴν ἐπιμονὴ τῆς νὰ μὴ θυσιάσῃ τὸ παραμικρότερο στὸν πόθο του, οὔτε μιὰ κίνηση παραπάνω, τὴν προφύλαξῃ τῆς νὰ μὴ ριχτῇ στὸν ἐρωτά ὅπως ρίχνονταν ἐκεῖνος. Ἔγινε κατακόκκινη τὰ περασμένα του τὰ παριζάνικα, ὁ χαρακτήρας του, ἢ μὀρφωσῇ του, ὄλα ὄσα δὲν ἢ ἔξαιρε ἀπὸ τὴ ζωὴ του καὶ πού τώρα ξαφνικὰ τὰ συλλογίστηκε, ἢ ἦρθαν καὶ πέσανε ἀπάνω τῆς καὶ τὴ γεμίσανε ντροπὴ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς. Ντροπὴ καὶ μιὰ ταπεινώση ἀβάσταχτη. Τ' εἶτανε αὐτὴ ἔμπρός του; Μιὰ ἀβγάλη γυναικούλα... Ἦ ἄλλο ἢ ἠθελε νὰ τῆς πῇ μ' αὐτὰ του τὰ λόγια παρὰ πῶς εἶτανε μιὰ γυναίκα δεμένη στὴ μέτρια μοίρα τῆς, στὴ σειρά τῆς. Πρωτόγονη. Νόμισε πῶς τὸν ἔχανε. Πῆρε δειλὴ τὸ χέρι του καὶ τὴν ἴδια τὴ στιγμή τὴν ἀρπαξὲ τὸ πρῶτο του φίλημα. Στὸ τέλος τοῦ εἶπε πῶς εἶταν ἔτοιμη νὰ πάῃ μαζί του σ' ἓνα χωριουδάκι, ὅπως τῆς τὸ γύρευε, νὰ περάσῃ κοντὰ τοῦ ἓνα ἀπόγεμα ἀλάκερα. Ἡ φωνὴ τῆς ἔτρεψε. Καὶ κοίταζε τὰ μάτια του.

Τὸ Ρομπενσόν εἶναι ἓνα μικρὸ χωριό, μισὴ ὥρα ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἔχει πολλὰ δέντρα, ἢ ἢλιο, σκύλλους. Καὶ μερικὲς πλατεῖες. Ἔχει καὶ δρόμους περιποιημένους. Αὐτοὶ ὅμως μὲ τὴν ἐρημιὰ τους, μὲ τίς πολλαπλὲς τους ὀμοιόμορφες κι ἀκατοίχτες διασταυρώσεις, σκηνοθετοῦνε τὴν ἐγκατάλειψη μιᾶς χώρας πού μέρα μεσημέρι ὁ ὕπνος κατέβη καὶ τὴν κούρσεψε. Μιὰ ἀτιμὀσφαιρα ἀσκητικῆς ἀλληλεγγύης. πνέει ἀνάμεσα στὶς ξεραμένες βρύσες καὶ στὶς ὀλοπράσινες φυλλωσιὲς πού ποτές δὲ σαλεύουν. Ποτές, γιὰτὶ ὁ ἀνεμος περνᾷ μόνο ἀπὸ τοὺς μεγάλους δρόμους πού ἔξω ἀπὸ τὸ Ρομπενσόν. Ἀπ' ἐκεῖ καὶ τ' αὐτοκίνητα, κυνηγώντας τίς ἀνανιάρικες ὀρνιθες. Κάτω στὸ χωριό, στὴν ἀγορὰ, μερικὰ συνταξιοῦχα ἄλογα περπατοῦνε γιὰ λόγους ὑγιεινῆς. Χωρὶς ὀρεξῆ. Χωρὶς πίστη στὴ μέλλουσα ζωὴ. Τὶς Κυριακὲς, πιθανὸ νὰ δῆς καὶ κάποια δυσαρστημένη γάτα πού τρέχει κι ἄνθρωπο ζητᾷ. Στὴν κεντρικὴ λεωφόρο, πάνω στὰ πελώρια δέντρα πού τᾶχει θρέψει ἢ ἀπουσία κάθε γίδας καὶ κάθε περαστικοῦ, μέσα στὰ κλαριά, οἱ μεγαλειόβολοι καφετζῆδες τῆς περιοχῆς ἔχουν στήσει εἶδος φωλιῆς, μὲ καθίσματα καὶ τραπεζάκια. Γιὰ ἰδιότροπους ἀναρριχητικὸς πελάτες. Καὶ πολὺ πολὺ τολμηροῦς. Ἄλλ'

οὔτ' ἓνας ἱστορικὸς ἀναφέρει νὰ φάνηκαν καμιά μέρα παλάτες παρόμοιοι. Οὔτε καὶ κανεὶς εἶδε ποτὲ τοὺς καφετζήδες. Μόλις μερικὸι ἠρύλοιοι κυκλοφοροῦν... Καὶ παντοῦ βασιλεύει ἡ σιωπὴ τῶν ἐλθαδευῶν καφενεύων.

Σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ τὴν ἔφερε τῆ Τζένουκα. Σὲ μιὰ κάμαρη τοῦ πῶ ἀπομακρυσμένου ξενοδοχείου. Κλεισμένοι μέσα περᾶσανε τ' ἀπόγεμά τους. Σὲ λίγο θὰ βράδιαζε καὶ δὲ θέλλανε νὰ τὸ πιστέψουν.

Τῆς εἶπε, κρατώντας τὸ κεφάλι τῆς μέσα στὰ χέρια του: «Βίβμι τόσο εὐτυχισμένοι! Βίβμι τόσο εὐτυχισμένοι πὺ ἐπιθυμῶ, λαχταράω ἕνα κόσμο ἀκόμη ἀγαθῶ... καὶ μοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορο πὺ δὲν τὰχω!...» Κ' ἐκείνη τοῦ χαμογέλασε σὰν παιδί, πὺ πονηρεύεται ἀπὸ τὴν ἄρρητη χαρὰ του. Τὰ μαλλιά τῆς εἶχαν κατέθει στὸ μέτωπο. Τὴν πῆρε πῶ πιστὰ στὴν ἀγκαλιά του.

Αἰσθάνονταν βαθιά στὰ χέρια τους, τριγύρω τους, ἕνα γλυκασμὸ σπατάλης, μιὰ πρωταπόχτητη μακαριότητα πὺ τοὺς ἔφερνε νὰ φαντάζονται πὺς ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς ποτὲς πιά δὲ θὰ μπορούσανε νὰ κοιμηθοῦνε. Τὸ παράθυρο μισάνοιχτο. Εἶτανε αὐγουστιάτικη μέρα καὶ πᾶνω ἀπὸ τὰ σπῆτια ὁ οὐρανὸς ἀπλωνότανε μὲ τὴ λαμπηράδα του καὶ τὴ γαλήνη τὴ χαρωπὴ. «Ἦνα ἐλάχιστο σύννεφο γελοιογραφοῦσε τὰ καμῶματα τῆς κίνησης.

Συλλογιστήκανε κ' οἱ δύο τους τί ἔμορφα πὺ θὰ εἶτανε νὰ ξαναβρεθοῦνε ἐδῶπέρα μὲ φεγγαροφεγγιά. Καὶ μαζί συλλογίστηκαν πὺς ἢ ὡρα περνοῦσε. Βράδιαζε κ' ἔπρεπε γρήγορις νὰ ἔγυρσανε στὸ Παρίσι. Μιὰ ἀπέραντη μελαγχολία στὴν καρδιά τῆς Τζένουκας. Κι ὁ οὐρανὸς ὅλος. Τὴ μούδιασε παραπονώρικα. Μένανε ὡστόσο ἀκόμη ξαπλωμένοι μέσα στὴ θερμοζώντανη σιγαλιὰ τῆς πρώτης μέρας τους πὺ βασιλευε. Τὰ μάτια τῆς Τζένουκας πηγαινοέρχονταν περίλυπα, γυρεύοντας νὰ χορτάσουνε τὴν κάμαρη νὰ πάρουν τὴν κρυφότερη τῆς εἰκόνα. Γιὰ νὰ μπορούνε σὲ κάλλε μελλοῦμενη ὄνειροπόληση νὰ τὴν ξαναζοῦνε ἀκέραια τὴν ἐρωτικὴ ἀταξία τῆς κάμαρῆς τους... Μὰ τὰ κρατοῦσε τ' ἀναφυλλητὰ τῆς γιατί δὲν ἤθελε νὰ τελέψῃ μὲ κλάματα ἢ τὴση χαρὰ. Σηκώθηκε πρῶτη. Τὰ σκασιμένα χεῖλια τῆς τὰ σοῦρωνε ἢ πῆρα γιὰ τίς ἀδιάφορες, τίς βάρβαρες ὄψεις τῆς ζωῆς πὺ τὴν προσμένανε πάλι. Καὶ

θέλοντας ἀκόμη λιγὰκι νὰ ξεφύγῃ, νὰ ξεφύγῃ, νὰ ξεφύγῃ, ὑψώθηκε στὰ δάχτυλα τῶν ἐλθουμένων ποδιῶν τῆς καὶ τὸν κοίταξε τὸν ἀγαπημένο, ἀγέρωχη ξανά μὲ τὴν παύρια προσφορὰ τῆς αἰδωσύνης τῆς.

Γύρισε στὸ ξενοδοχεῖο ὅπου ὁ Παυλογιάννης τὴν περίμενε ἀνήσυχος. Μὰ μόλις τὴν εἶδε, ξέχασε τὴν ἀνησυχία του καὶ μὲ τὴν αἰμωδία του διαχυτικὸτητα ἄρχισε ἀμέσως νὰ τῆς ἐξηγῆ πὺς τέλεψε ἔξοχα τίς δουλειές του καὶ πὺς ἢ Πρεσβεία, κατευχαριστημένη, τὸν ἐπιφορτίζε μὲ μιὰ καινούρια ὑπόθεση. Σημαντικώτατη. Τώρα εἶταν πιά βέβαιος πὺς θὰ κερδίζανε τὰ ἑκατομμύρια, ἀλλ' ἔπρεπε ἐξάπαντος αὔριο νὰ φύγουνε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ἡ ὑπόθεση δὲν ἐπέτρεπε τὴν παραμικρότερη ἀργοπορία. Γιὰ τοῦτο κ' ἐκείνος, περιμένοντας τὴν νὰ ἐπιστρέψῃ, εἶχε ἀρχίσει κι ὅλας νὰ ἐτοιμάζῃ τίς βαλίτσες.

Ἡ Τζένουκα κάθισε. Τὴν πνοῦσε ἢ μέση τῆς. Ὁ νοῦς τῆς ὅλος εἶχε σκορπίσει κ' ἔδλεπε τὸ πᾶνω νὰ γυρᾷ, μ' ἕνα ὠραῖο ἀνθογάλλι καταμεσίς, μ' ἕνα ὠραῖο ἀνθογάλλι, νὰ γυρᾷ, ν' ἀνεδοκατεβαίνῃ. Νὰ τὴν τυφλώνῃ. Καὶ τὸνοιωθε ἀκόμη τὸ κορμί τῆς ὅπως πρῶτητερα... Αὐτὸ τὴν ξέσκιζε καὶ δὲν ἔφτανε νὰ τὸν καταλάβῃ πλέρια τὸν πόνο τῆς. Μιὰ βολώτατη ἀνγμπορία τὴν ξεχέλιζε αὐτὴ τὴν ὡρα, φριχτότερη ἀπ' ὅλη τὴ ζωὴ πὺ τὴν πρόσμενε.

Κι ὁ Παυλογιάννης, βλέποντας πὺς εἶταν κουρασμένη, ξανάρχισε νὰ τίς σιάζῃ μόνος του τίς βαλίτσες.

Τὴν ἄλλη μέρα, λίγο πρὶν νὰρθῇ τὸ αὐτοκίνητο νὰ τοὺς πάρῃ, μπόρεσε νὰ τὸν συναντήσῃ τὸν ἀγαπημένο. Στίς σκάλες. Εἶχε μάθει πὺς φεύγανε ἔτσι ξαφνικά, εἶτανε κατὰ κίτρινος καὶ δὲν τὰ σήκωνε τὰ μάτια του. Τῆς εἶπε: «Κοντὰ σας πιστεψα πὺς μιὰ ὠραία εὐτυχία ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ἕνα σωρὸ μεγάλες ιδέες... Τώρα τὰ χάνω καὶ τὰ δύο, δὲ μοῦ ἀπομένει τίποτις. Τὰδῶκα ἔλα, ἔλα καὶ δὲ μπορῶ πιά νὰ πιστέψω οὔτε πὺς ὁ θάνατος εἶναι ὠραῖος!» Στάθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ σὲ λίγο: «Τὸ σκληρότερο ἀπ' ὅλα εἶναι πὺς ἢ ζωὴ καὶ τὸν τωρινὸ μας πόνο θὰ μᾶς τὸν χαλάσῃ. Θὰ μᾶς τὸν ταπεινώσῃ ἔτσι, πὺς θάρθῃ μιὰ μέρα ὅπου κι αὐτὸν τὸν πόνο μας, τούτης ἐδῶ τῆς στιγμῆς. Θὰ τὸν λησμονήσουμε. Ἔτσι. Μεγάλη ταπεινώση. Μεγάλη». Μὲ τὰ μάτια τῆς τρελά ἢ Τζένουκα

κοίταξε τὰ χέρια του τὸ χαμηλωμένο κεφάλι. Ξαναθυμήθηκε σὰ στιγμὲς θανάτου τὴ δύναμή του, τὴ χαρὰ, τὸ στήθος του τὸ βάρβαρο. Ἀνατριχίζοντας γύρισε ἀλλοῦ. Ἦνωσε ἐκεῖνος πὺς θὰ τὰ εἶχε κλείσει τώρα τὰ μάτια τῆς κ' ἔσκυψε καὶ τῆς φίλησε τὸ χέρι ὅπως τὴν πρώτη φορὰ ὅπου βρεθήκανε μόνχοι τους στὸ σαλονάκι.

Ἀκούστηκε ἀπὸ κάτω ἢ φωνὴ τοῦ Παυλογιάννη πὺς ἀνέβαινε βιαστικὸς, καὶ χωριστήκανε.

Ἦνα μεγαλόπρεπο αὐτοκίνητο τοὺς πῆρε γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ στὸ σταθμὸ. Ἡ Τζένουκα κλεισμένη στίς συλλογές τῆς. Συλλογίζοντανε τὰ νιάτα τῆς. Πὺ ἀρχίσανε καὶ τελέψανε σὲ λίγες μέρες καὶ πὺς τώρα τ' ἄφινε ἐδῶ. Δὲ θὰ τὰ ξανάδλεπε. Τίποτις δὲ θὰ ξανάδλεπε. Ζοῦσε γιὰ πάντα γι' αὐτὸν τὸν ἀνθρωπο πὺς δὲν ἤξαιρε τὸ ἐλάχιστο ἀπὸ τὰ γυποκάρδια τῆς. Ἀνίκανος νὰ ὑποψιαστῇ. Κι ἂν καμιά μέρα ἔπεφτε ἄρρωστη, αὐτὸς θὰ ξαγρυπνοῦσε στὸ προσκέφαλο τῆς. Ἄν μπορούσε τὴν καρδιά τῆς νὰ τοῦ τὴν ἀνοίξῃ. Ἄν μπορούσε νὰ καταλάβῃ. Ἡ μόνη παρηγοριά τῆς, ἂν μπορούσε νὰχῃ μαζί κάποιον πὺς νὰ μάντευε τὸ τί μεγάλη εὐτυχία γνώρισε καὶ τὸν πόνο τῆς. Τὸν πόνο τῆς. Εἶδε μονομιὰς τοὺς φίλους πὺς θὰ τὴν ὑποδεχόντανε, τίς φίληνάδες πὺς θὰ καμαρώνανε τὰ λούσα τῆς. Εἶδε τὸ τί εἶτανε πρὶν ἢ ἴδια... Ἐδῶ ἄφινε τὰ νιάτα καὶ γυρνώντας πίσω τώρα, δὲν ἔπαιρνε παρὰ τὴν ἡλίθια τρυφικότητα τῶν περασμένων τῆς. Τὰ πε-

ρασιμένα τῆς, πρὶν ἀπὸ τὰ λιγοῦμερα νιάτα, τὸν ἑαυτὸ τῆς ἀπαράλλαχτο ὅπως εἶταν μιὰ φορὰ, θὰ τὸν ἀντίκρυζε κάλλε μέρα στὸ πρῶσωπο, στὸ κορμί, στὴ ζωὴ τῆς ὅποιος γνωστής κυρίας. Ἡ ἀηδία τῆς φαριμάκωνε τὸ στόμα. Νὰ μπορούσε πιά νὰ μὴ συλλογιόταν.

Καὶ δὲν εἶταν δυνατὸ οὔτε νὰ κλάψῃ αὐτὴ τὴ στιγμὴ κοντὰ στὸν ἀντρα τῆς, πὺς γιὰ τέταρτη φορὰ τῆς διηγότανε πὺς τὸν ἀποχαιρέτησε ὁ κύριος Πρεσβευτῆς. — Τὰ πρῶσωπα τῶν φίλων πὺς τὴν προσμένανε. Τ' ἄκουε τὰ λόγια τῆς ὑποδοχῆς. Καὶ τὸ θαυμασμὸ τὸν ἄχαρο. Ξαφνικὰ συλλογίστηνε τὴ μητέρα τῆς. Τὴν ξαναεἶδε... πὺς περνοῦσε ὡρες μέσα στὸ σαλόνι μὲ τὸ γιατρό. Τὸ σαλόνι. Τὰ κατεδασιμένα στόρια. Μὲ τοὺς δύο γέρους πὺς μιλοῦσανε γαλλικά. Οἱ ἀναμνήσεις. Μιὰ σελίδα τῆς «Ἰλλουστρασιόν». Ὁ γάτος. Κ' ἢ ἀπελπισία τὴ γέμισε ἔτσι τὴν καρδιά τῆς, πὺς τὰ δάγκασε τὰ χεῖλια νὰ μὴ φωνάζῃ.

Ὁ Παυλογιάννης ἔμοιαζε τώρα στεναχωρημένος. Δὲν ἤξαιρε πὺς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν τελευταία φράση τοῦ κυρίου Πρεσβευτοῦ τοῦ φαινόμενου λιγὰκι διφορούμενη καὶ πονηρῆ. Τὴν ἔλεγε, τὴν ξανάλεγε, καὶ παρακάλεσε τὴ γυναίκα του νὰ τοῦ πῇ ἐπιτέλους κι αὐτὴ τὴ γνώμη τῆς.

Ἡ Νότρ-Ντὰμ ἔμεινε πίσω. Χάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια τους σὲ λίγο κι ὁ Σηκουάνας, κ' ἕνα τράμ πέρασε ἀπὸ δίπλα. Τὸ τελευταῖο πὺς βλέπανε στὸ Παρίσι. Ἡ Ἐκάρ ντὲ Λυών. Τὸ ρολόγι τῆς.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

Ο ΚΟΡΑΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

ΩΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ

1.— ΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΗ' ΑΙΩΝΑ

Ο 18ος αἰὼν σημεῖώνει μίαν καμπήν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἢ μάλ-
λον εἶναι ἢ ἀφρηρία τῆς πρὸς τὰ ἀνω φο-
ρᾶς τῆς Φύλης. Ἰννοστοὶ ἐκ τῆς Ἱστορίας
λόγοι συνέβαλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑλ-
ληνικοῦ ἐμπορίου κατ' αὐτόν, ἐν τε τῇ Ἀ-
νατολῇ καὶ τῇ Δύσει. Ἡ ναυτιλία τῆς Με-
σογείου — δὲν εἶναι ὑπερβολή— εἶχε περιέλ-
θει εἰς χειρὰς ἑλληνικάς. Ἔως τὴν Γενικήν
Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος ἐδημοσιεύθη, τὴν
28 Δεκεμβρίου 1825, μία ἐκκλήσις μετὰ τὴν
ὑπογραφήν Α. Π., πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους
ὑπὲρ τοῦ κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας
ἀγωνιζομένου ἑλληνισμοῦ, ἐν ἣ ἀναγινώ-
σκονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅλον τὸ ἐμπόριον
τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τὴν Εὐρώπην ἀποθνήσκει.
ἂν οἱ Ἕλληνες ὑποπέσουν, πάλιν εἰς τὸν Ὀ-
θωμανικὸν ζυγόν. Ὅλον τὸ ἐμπόριον διε-
νεργεῖται ἀπὸ τοὺς φιλοπόρους καὶ φιλεμ-
πόρους Ἕλληνας καὶ ἂν οὗτοι δὲν ὑπάρ-
ξουν, πῶς θὰ διενεργῆται τὸ ἐμπόριον τῆς
Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρώπης;» Ἐκ τῆς ἐμ-
πορικῆς ταύτης ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς Δύ-
σεως, καὶ δὴ τῆς Γαλλίας, ὄχι μόνον χρήμα-
τα ἀπέκτησαν οἱ πτωχοὶ βασιάδες, ἀλλὰ
καὶ ἄλλην τινα ὠφέλειαν ἀπεκόμισαν. Περὶ
τούτου ὡς ἑξῆς ὠμίλησεν ὁ Ἀδαμάντιος
Κοραῆς εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἐταιρείαν τῶν
Ἀνθρωποποιητῶν, τὴν 6 Ἰανουαρίου 1803:
«Ἡ ἐλεεινότης εἰς ἣν περιέστη κατὰ τοὺς
χρόνους ἐκείνους τὸ γαλλικὸν ἐμπόριον, ἢ
σπάνις καὶ ἢ ἐνδεῖα τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ γαλλικοῦ
στρατοῦ, καὶ ἢ πρὸς τοὺς Γάλλους συμπά-
θεια ἤγαγον εἰς τὴν Γαλίαν παμπολλοὺς τῶν
Ἑλλήνων ἐμπόρων τε καὶ πλοιαρχῶν, οἵτι-
νες ἐπώλησαν μὲν τὰ φορτία ἐπὶ ὠφελείᾳ
οὐχὶ μικρᾶ, ἐκέρδισαν δὲ καὶ ἄλλο κέρδος

οὐαιωδέστερον, μείζονά τινα δηλονότι ἢ ἐ-
λάσσονα παιδείας βαθμόν.»

Οὕτω ἢ μετὰ τῆς Δύσεως ἐπικοινωνία
προσῆγγισε τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὰ κρα-
τοῦντα τότε ἐν αὐτῇ ρεύματα. Καὶ δι' αὐτὸ
εἶπον ἐν ἀρχῇ, ὅτι ὁ 18ος αἰὼν ἀποτελεῖ ἀ-
φρηρίαν νέας ἱστορικῆς περιόδου διὰ τὸ
Ἑλληνικὸν ἔθνος. Κατ' αὐτόν ἤρξατο κυ-
φορούμενον κάτι μέγα διὰ τοὺς Ἕλληνας.
Κατ' αὐτόν κάτι σφοδρὸν, ὡσὺν ἀνεμὸς βί-
αιος μέσα εἰς τὰ δάση, ἀναστατώνει τὰς
καρδίας τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ καταλήξῃ
εἰς τὸ σάλπισμα τοῦ Ρήγα Βελεστινλή.

Ἐξακολουθῶν ὁ Κοραῆς εἶπεν ἐνώπιον
τῆς Ἐταιρείας τῶν Ἀνθρωποποιητῶν: «Ἐ-
πιδόντες οὗτοι (οἱ Ἕλληνες) τὸ μεγαλεῖον
τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους καὶ τοῦτο εἰς τὰ φῶ-
τα ἀπονεύσαντες, ὑπέστρεψαν οἴκαδε ἤττον
ἀμαθεῖς ἢ πρὶν, δυσφοροῦντες μὲν ὅτι ἐγνώ-
ρισαν τὴν Γαλίαν ὀψέ, ὑπὸ διακαοῦς δὲ
πόθου φλεγόμενοι νὰ συντελέσωσιν ἐκ τῶν
ἐνόντων εἰς τὴν ἀρξαμένην ἐν τῇ πατρίδι
ἠθικὴν ἀλλοίωσιν.» Καὶ κατωτέρω: «Ἐν
τοῖς καταπληκτικοῖς τῶν Γάλλων θριάμβοις
οὐδὲν ἕτερον βλέπουσιν οἱ Ἕλληνες, ἢ τὸ
ἀποτέλεσμα τῆς παιδείας: ὀρμῶσι λοιπὸν νὰ
πολλαπλασιάσωσι τοὺς πόρους καὶ τὰς με-
θόδους τοῦ φωτισμοῦ.»

Συνέπεια τῆς πρὸς τὰ γράμματα ῥοπῆς
τῶν ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις ἑλληνικῶν
ἐκπαιδευτηρίων, καὶ εἰς τὰς ἐν τῇ Δύσει ἑλ-
ληνικὰς παροικίας καὶ εἰς πλείστας τῆς ὑπο-
δούλου Ἑλλάδος πόλεις. Ἀπαν τὸ ἔθνος εἰς
τὰ γράμματα διέβλεπε τὴν σωτηρίαν του.
«Ἡ αὐξήσις καὶ ἐξάπλωσις τῆς παιδείας εἰς
τὸ Γαλλικὸν ἔθνος, ἔγραψεν ὁ Κοραῆς εἰς
τὴν Αὐτοβιογραφίαν του, ἐγέννησε τὸν ἔρω-
τα τῆς ἐλευθερίας.»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΣΟΣ

ΑΙ ΣΤΗΛΛΑΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Ἐὰν εἰς τὴν ὕλικήν εὐήμεριαν τῶν ὑπο-
δούλων καὶ εἰς τὴν ἀκατάσχετον πρὸς τὰ
γράμματα ῥοπῆν των προστεθῇ καὶ ἡ διὰ
τελευταίαν φοράν ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρησις,
«ἀκόμα τοῦτ' τὴν ἀνοιξή, τοῦτο τὸ καλο-
καίρι» κατὰ τὸ γνωστὸν δημοτικὸν τραγούδι,
— ἔπερ δὲν ἔπαυσε νὰ ἀκούηται ἀπὸ τοῦ 1770
μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως ἐν Παλαιᾷ Ἑλ-
λάδι, καὶ μέχρι τοῦ 1912, ἐν Ἡπείρῳ τοῦλά-
χιστον, καὶ ἔπερ παρεσκευάσε τὰς καρδίας
διὰ τοὺς κατὰ τὸ 1787 ἐκσφενδονισθέντας ὕ-
μνους τοῦ Ρήγα—, τότε παρουσιάζονται πρὸς

ἡμῶν τὰ εὐόλινα σημεῖα τῆς ἐπιτολῆς τοῦ
ἔαρος τοῦ καλοῦ, τοῦ καταπληκτικοῦ 21.
«Ἡ εἶναι βέβαιον ὅτι ἐνεργεῖται τῆς Ἑλ-
λάδος ἢ ἀναγέννησις, ἢ δὲν εἶναι τίποτε βέ-
βαιον εἰς τὸν κόσμον», ἔγραψεν ὁ Κοραῆς
κατὰ τὸ 1807, προλογίζων εἰς τὴν ἐκδοσιν
τοῦ Ἰσοκράτους.

Τοιοῦτοι χρόνοι μεγίστης πίστεως εἰς τὴν
ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν καὶ πρὸς τὴν παι-
δείαν τάσεως ἐγέννησαν καὶ ἐγαλούχησαν δύο
ἀνδρας, τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῆν καὶ τὸν
Ἰωάννην Καποδίστριαν. Καὶ τὸ πνεῦμα τῶν

χρόνιον τούτων ἐπλήρωσε τὰς καρδίας των. Ἐκλείσθη οὗτοι εἰς τὰ στήθη των τοὺς πόνους ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ καὶ ἔγιναν οἱ ἄγγελοι τοῦ ἀνεκίνησαν τὴν ταρπόμετραν τῆς ἀνεγειρομένης Ἑλλάδος, καὶ ὑπῆρξαν οἱ σοφοὶ δῆγοί της εἰς ὅλα. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἰὰ περιορισθῆ ὁ λόγος μόνον εἰς τὴν ἔρευαν τῶν παιδαγωγικῶν ἰδεῶν των καὶ ἐνεργειῶν.

2. — Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΑ ΚΟΡΑΗΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ

Μελετῶντες τὰ κατὰ τὸν Κοραΐν, ἀνευρίσκομεν ὅτι διὰ τῆς παιδείας ἐπεδίωξε τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῆς Φυλῆς. «Ἰρόπον μεταβολῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκειται κατάστασιν σήμερον (1807) οὐτ' ἐστοχάσθη ποτέ, οὔτε στοχάζομαι δυνατόν ἄλλον, παρὰ τὴν παιδείαν», ἔγραψεν εἰς τὰ εἰς Ἰσοκράτη Προλεγόμενα τῆς μεταφράσεως τοῦ Βεγκαρίου, τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἡλιοδώρου καὶ τοῦ Πλουτάρχου.

Ἄλλὰ πιστεύων ὁ Κοραΐς ὅτι ἡ παιδεία ἰὰ συνέτελει εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εὐρίσκειτο τῇ 1807 κατάστασιν, δηλ. τὴν δουλείαν, δὲν περιώριζεν εἰς τοῦτο μόνον τὴν δύναμίν της, ἀλλὰ διὰ τῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἐζήτει τὴν διάπλασιν γενεᾶς χρηστῆς καὶ ἐναρέτου, ὑγιοῦς κατὰ τὸ πνεῦμα, ἐχούσης σαφεστάτην ἐπίγνωσιν τοῦ εὐγενοῦς τῆς καταγωγῆς της καὶ δυναμένης ν' ἀποτελέσῃ παραγωγικὴν κοινωνίαν. Παράθεσις ἀποσπασμάτων ἐκ τῶν ἔργων του δεικνύει ὅτι ταῦτα ἐπεδίωκε νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς: «Ἡ παιδεία εἶναι ἡμέρωσις τῶν ἡθῶν». «Οἱ Ἑλληνες συγγραφεῖς διδάσκονται, διὰ νὰ ἀπανθίσωσιν οἱ νέοι ἡθῆ χρηστὰ καὶ νοῦν, ὅστις μέλλει νὰ τοὺς δῆγησῃ εἰς ἕλας τὰς πράξεις καὶ περιστάσεις τῆς μελλούσης αὐτῶν ζωῆς». Εἰς τοὺς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ παιδείας Ἀυτοσχεδίου Στοχασμοῦ του ὑπεμνήνησεν εἰς τοὺς διδασκάλους τὸ τοῦ Ἰσοκράτους: «Ἰππεὶ καὶ τῶν πεπλησιακότων μοι φανεῖν ἂν μᾶλλον χαίρων ἐπὶ τῷ βίῳ καὶ ταῖς πράξεσιν εὐδοχιμοῦσιν ἢ τοῖς περὶ τοὺς λόγους δεινοῖς εἶναι δοκοῦσι...» Ἐπίσης ἐν τοῖς Ἀὐτ. Στοχασμοῖς ἔγραψεν: «οἱ ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸ Γυμνάσιον αὐτὸ (Α. Φωτιάδου) νέοι, παρὰ τὴν εἶδησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι στολισμένοι καὶ μὲ ἡθῆ χρηστὰ καὶ μὲ φρονήματα ὄντως ἑλληνικά.» Ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς Ἑλληνας προκηρῦξί του περὶ

τῆς «νέας ἐκδόσεως Ἑλληνικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων» (1805), ἔγραψε: «Ἴποτε ἄλλο δὲν ἐξευτελίζει τόσο τὸν ἄνθρωπον, τίποτε ἄλλο δὲν τὸν καταφέρει εἰς τὴν κατὰστασιν τῶν ἀλόγων ζῴων, ὅσον ἡ ἀδυναμία νὰ ζῆ μὲ τοὺς ἰδρωτάς τοῦ προσώπου του, ἀλλὰ νὰ προσμένη τὴν τροφήν ἀπὸ τῶν ὁμοίων του τοὺς κόπους. Μόνον ὁ κακὸς ἀναβραμμένος καὶ ἀπαίδευτος πένης κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ εἰς τοιαύτην ἀνδραπόδου κατὰστασιν.»

Ἐπιτυχῶν ὁ Καποδίστριας νὰ τελεῖ ἡ Ἑπτάνησος, γράφει ὁ Ἄν. Γούδας ἐν τῇ Ζ' τόμῳ τῶν Παραλλήλων Βίων, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἔγραψε καὶ σπουδαῖον ὑπόμνημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Observations sur l'état actuel des Iles Ioniennes». Διὰ τοῦ ὑπομνήματος τούτου... πᾶν εὐλαθῶς καταδεικνύει καὶ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐν Ἑπτάνησι Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἂν τύχῃ καταλήλου προστασίας καὶ ἀνατροφῆς, καὶ ὡς τοιαύτην ὑποδεικνύει τὸ μὲν τὴν αὐτοδιοίκησιν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, τὸ δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἵνα διὰ τῆς τελευταίας «δύναται ὁ πολίτης νὰ μορφώσῃ προσωπικὴν γνώμην περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων καὶ νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ τοὺς δημαγωγούς».

Ἐὰν ἡ τύχῃ ἐστέρεϊ ἡμᾶς πάσης ἄλλης πληροφορίας περὶ τῆς ἑθνικῆς τοῦ Καποδίστρια δράσεως, ἠθέλομεν πάντες ὁμολογήσει ὅτι τὸ ἐκπαιδευτικὸν του πρόγραμμα ὑπῆρξε μονομερὲς καὶ ὅτι διὰ τῆς ἀγωγῆς ἔνα καὶ μόνον, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, σκοπὸν ἐπεδίωκεν. Ἐν τούτοις ὅμως παρακολουθοῦντες τὴν ἐν Ἑλλάδι ὡς Κυβερνήτου δράσιν του, ἀντιλαμβανόμεθα, ὅτι πολλὰ ἀπὸ τῆς ἐκπαίδευσῆς ἐπερίμενεν, ὅσα ἀκριβῶς καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης μετὰ τὴν πρόδον τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τὴν τόσο λεπτομερῆ διονύχισιν τῶν εἰς τὴν ἀγωγὴν ἀναφερομένων ζητημάτων.

Ἀναλαθὼν τὴν διοίκησιν χώρας, τῆς ὁποίας οἱ κάταικοι, στερούμενοι τῶν πάντων καὶ ἀποκτήσαντες ἕξεις κατὰ τὸν ἀγῶνα οὐδὲν συμμιθεζομένης πρὸς τὴν ἐννοίαν καλῶς διοικουμένης πολιτείας, ἔρρεπον πρὸς πράξεις πληρούσας τὰς ἀτομικὰς ἐκάστου ἑρέξεις ἐπὶ βλάβῃ τοῦ συνόλου, συνέλαβεν ἀμέσως τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας του. Ἐκ τοῦ βιβλίου «Ὁ Καποδίστριας» τοῦ Λαζάρου Βε-

λέλη ἀποσπῶ τὰ ἐπόμενα, ἅτινα καταδεικνύουν πῶς ἐσκέπτετο ὁ Καποδίστριας. «Πρὸς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ράϊκον ἔλεγε: «Ἦ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα καὶ ὀλίγα στρέμματα ἑθνικῆς γῆς διδόμενα ὡς ἀποκλειστικὴ ἰδιοκτησία εἰς τοὺς δήμους, ἰὰ προετοιμάσουν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς κοινωνικῆς ὁργανώσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐως οὗ γίνῃ αὐτό, πρέπει νὰ εὐχαριστηθῶμεν ἐμποδίζοντες τὴν περαιτέρω ριζοβόλησιν τῶν καταχρήσεων· τοῦτο δὲ ἰὰ κατορθωθῆ ἀσφαλῆστατα, καθὼς καὶ σεῖς ὑπεδείξατε πολὺ ἔρθᾶ, ἐὰν πολιτευθῶμεν μὲ τὴν αὐστηροτάτην ἀμεροληψίαν καὶ πρὸς τοὺς φίλους τῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι τάσσονται ἐναντίον της». Μὲ ἄλλους λόγους, ἐπέζητει νὰ ἐπιβάλῃ τὸ κράτος τοῦ νόμου εἰς τοὺς ταραξίας καὶ νὰ μορφώσῃ τὴν νέαν γενεάν, ἵνα διὰ τῆς παιδείας καὶ μορφώσεως τῶν ἡθῶν, ὡς ὁ Ἄν. Λόντος κατὰ τὰ ἐγκαίρια τοῦ ἐν Σκοπέλῳ Ἀλληλοδιδασκτικοῦ ἔλεγε, ἀναδειχθῆ εἰς τὸν λοιπὸν πεφωτισμένον κόσμον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἄξιος τῆς ἐλευθερίας. Ἀνέφερα τοὺς λόγους τοῦ Ἄν. Λόντου, διότι εἶναι λόγοι συνεργάτου τοῦ Καποδίστρια καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον ἐξ αὐτοῦ ἰὰ εἶχον τὴν ἐμπνευσίν των.

Ἐξ ὀλοκλήρου κατεχόμενος ὁ Κυβερνήτης ἀπὸ τὰς περὶ ἀγωγῆς σκέψεις του, ὡς αὐταὶ πρὸς τὸν Ράϊκον ἐξετέθησαν, ἔγραψε πρὸς τὸν διδάσκαλον τῶν ἐν Πόρῳ ὀρφανῶν Μπούαν ὅτι ἠλπίζε τὸ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθὲν κατὰστημα νὰ κάμῃ προόδους «ὄχι μόνον ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς παιδείας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ ἡθικοῦ χαρακτήρος». Τὰς σκέψεις του ταύτας κατώρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς συνεργάτας του, ὧν ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργὸς Χρυσόγελος ἔγραψε, πλὴν ἄλλων, καὶ τὰ κάτωθι πρὸς τοὺς διδασκάλους: «Ἦ γυμνάζειν τὸ ἀντιληπτικόν, διαπλάσσειν τὴν καρδίαν, διὰ νὰ καθίστανται τοιοῦτοτρόπως οἱ διδασκόμενοι ἱκανοὶ νὰ ἐννοοῦν καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντα τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, τοιαῦτα εἶναι αἱ ἀρχαὶ τῆς στοιχειώδους δημοσίας ἐκπαίδευσῆς».

Κατὰ ταῦτα ὁ Καποδίστριας ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς ἐστήριζεν ὄχι μόνον τὴν διανοητικὴν τῶν τροφίμων καλλιέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡθικὴν αὐτῶν διάπλασιν, ὡστε ν' ἀποτελέσῃ τὸν νομοταγῆ τῆς αὔριον λαόν, ὅστις ἰὰ ἐμελλῶνε τὴν εὐτυχίαν του ἐπὶ τῆς ἀρρα-

γοῦς βάσεως τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθήκοντων τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν προαναφερθεῖσαν ἐγκύκλιον τοῦ Χρυσογέλου.

Ἀνακεφαλαιῶν τώρα, εὐρίσκω ὅτι καὶ ὁ Κοραΐς καὶ ὁ Καποδίστριας, κατ' ἐκείνην τὴν περιόδον τῆς ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως, εἰς τὸ σχολεῖον ἐστήριξαν τὰς ἐλπίδας των περὶ ἐνὸς αἰσιωτέρου μέλλοντος τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπεδίωξαν τὴν ἡθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ἐκ τῆς προγονικῆς ἱστορίας ἀπορρεουσῶν διὰ τοὺς νεωτέρους Ἑλληνας ὑποχρεώσεων, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν μόρφωσιν ἀγαθῶν πολιτῶν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Καὶ ἀγαθοῦς πολίτας ἐχρειάζετο ἡ νέα πολιτεία.

3. Η ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΑΓΩΓΗ

Ὁ Κοραΐς, στηρίζων τὰ σαφᾶ διδάγματα του ἐπὶ δύο ἀσαλεύτων βάσεων, τῆς παρατηρήσεως τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῆς μελέτης τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, δὲν ἦτο βεβαίως δυνατόν ν' ἀγνοήσῃ τὴν βαθεῖαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τῶν παιδίων ἀσχοῦσιν οἱ γονεῖς. Καὶ τοῦτο ἔχων ἐν νῆ ὁ πρῶτος οὗτος τοῦ ἀναγεννωμένου Ἑλληνισμοῦ ἀναμορφωτῆς ἔγραψεν, ὅτι «ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων εἶναι τὸ ἀναγκαϊότατον καὶ πρώτιστον τῶν γονέων καθήκον» (Ἐπ. τ. γ', σ. 550). Ἄφ' οὗ δὲ τόσο μεγάλη εἶναι τῶν γονέων ἡ ἀποστολή, ὀφείλουσιν οὗτοι κατὰ τὸν Κοραΐν «νὰ ἔρχωνται εἰς γάμου κοινωνίαν εἰς ἡλικίαν καὶ κατάστασιν τὴν πρέπουσαν, ἡγοῦν ἱκανὴν ὄχι μόνον νὰ δώσῃ ζωὴν, ἀλλὰ καὶ χρηστὴν ἀνατροφήν εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ γεννηθῶσιν» (Ἀὐτ. Στοχ.). Τόσον δὲ βαρύτητα ἀπονέμει εἰς τὴν πρώτην κατ' οἶκον ἀγωγὴν, ὡστε λέγει: «ὄλαι μας αἱ μυρία ἢ φρονήσεις, ὄλαι μας αἱ δυστυχίαι ἢ εὐτυχίαι κρέμανται ἀπὸ τὴν παιδικὴν καλὴν ἢ κακὴν ἀγωγὴν». (Ἐπ. τ. γ', σ. 550). Τοῦτο βεβαίως εἶναι μία ἀλήθεια, ἡ ἑποῖα ἀντλεῖ τὸ κῦρὸς της ἀπὸ πλείστας μαρτυρίας τῆς ἱστορίας ἢ τῆς βιογραφίας ἀνδρῶν. Ἐν τῇ οἴκῳ ὄχι μόνον ὁ χαρακτήρ ἡμῶν ἔλαβε τὴν πρώτην διαμόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ τύχῃ ἡμῶν ἐκεῖ ἔσχεν ἐν πολλοῖς τὴν δημιουργίαν της.

Ὡς σκοπὸν τῆς κατ' οἶκον ἀγωγῆς θέτει τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνατρεφομένου ἀποστροφῆν τοῦ

φειδούς και της αδικίας (Έπ. τ. γ'. σ. 547), την εν τη ψυχῇ ἐναπόθεσιν ἠθικῶν ἀξιών («Ὁ, τι θέλετε νὰ σέβονται και νὰ μιμῶνται, όταν ἔλθωσιν εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἐκεῖνο προσπαθεῖτε νὰ καταστήσετε σεβάσιμον εἰς αὐτά», (Αἰτ. Στοχ.), τὴν ἀπὸ κτηνῶν φιλάλλων αἰσθημάτων, διότι ἀπὸ τοῦ οἴκου θὰ διδαχθῶσιν, ὡς γράφει εἰς τὰ εἰς «Ὁμηρον Προλεγόμενα (σ. 129), «τὴν ἐπιστήμην πῶς νὰ συζῶσι μετ' ἀλλήλων τὸν ὀλιγοχρόνιον τοῦτον βίον με εἰρήνην, με ἀγάπην, με δικαιοσύνην, προσφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικῶς, ὡς μᾶς μητρός, τῆς πατρίδος, τέκνα και ἐνὸς ὅλου σώματος, τοῦ πολιτικοῦ συστήματος, μέλη συνεργά πρὸς ἓν μόνον τέλος, τὴν κοινὴν ὅλων ὠφέλειαν, χωρὶς ἐξαιρέσεων, χωρὶς προνόμια.» Συμφαλαίων, εὐρίσκει ὅτι αἱ γονεῖς ἐν τῇ ἀνατροφῇ ἔχουσι νὰ ἐπιτελέσωσι τὰ ἑξῆς: 1) θὰ ἀποτρέπωσι τὰ τέκνα, ἀπὸ τοῦ κακοῦ, 2) θὰ παροτρύνωσι και θὰ χειραγωγῶσιν εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνσταλάζοντες συγχρόνως εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδῶν ἠθικὰς ἀρχάς, και 3) θὰ θέτωσι τὰς πρώτας βάσεις τῆς ἐπιστήμης νὰ συζῶσιν ἐν κοινωνίᾳ.

Λαμβάνων δὲ ὁ Κοραΐς ὑπ' ὄψιν του τὴν μεγάλην πρὸς μίμησιν τάσιν τοῦ παιδός, ἐφίστα τὴν προσοχὴν τῶν γονέων ἐπὶ τῶν παραδειγμάτων και, ὡς ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ «Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς» σύγγραμμά του, συμβουλεύει τοὺς γονεῖς νὰ μὴ θεωρῶσιν ἐπουσιώδη τὴν ἐκλογὴν τῶν συντρόφων τοῦ τέκνου των ἢ τῶν ὑπηρετῶν (πρ. Ὁμ. σ. 145), διότι «δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι τις ἡμεροσ διὰ νὰ φυλάττῃ τὴν ἡμερότητά του, πρέπει νὰ εἶναι και ἀπὸ ἡμέρους περιουχλωμένος». (Πρ. Παραλ. Πλ.). Ἀλλαχοῦ, (Έπ. τ. γ'. σ. 227), παρέχων συμβουλὰς περὶ ἀνατροφῆς και ἀντλῶν προφανῶς ἀπὸ τὴν σοφίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, λέγει ὅτι «ἡ ἀρετὴ εἶναι πρᾶγμα ἐπιστόν... και κατανατᾶ εἰς ἕξιν και σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν.»

Τοιαύτην οἰκογένειαν ὠνειρεύετο και ὁ Καποδίστριας, ἐν ἣ ἡ μήτηρ μάλιστα καλεῖται νὰ ρύψῃ τὰ πρώτα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς σπέρματα, όταν ἔγραφε πρὸς τὸν Θεόφιλον Καίτην, ὑπαινισσόμενος τὴν Ἰδρυσιν παρθεναγωγείου ἐν Ἀγύρῳ. Ἀντελαμβάνετο ὅτι ἡ ἀναγεννωμένη Ἑλλάς τότε θὰ ἔβαινε πρὸς τὴν πλήρωσιν τῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποῖους ἔθετε πρὸ αὐτῆς μακρῶν αἰώνων

λαμπρὰ ἱστορία, ἀν ὁ Νεοἔλληνας ἀπὸ τῆς οἰκογενείας ἐλάμβανε τὴν πρώτην διὰ καλῆς ἀνατροφῆς κατεύθυνσιν, και ὅτι αὐτὴ ὑπὸ μητρὸς τυχοῦσης μορφώσεως ἠδύνατο νὰ δοθῆ. Ὁρμώμενος ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτήν, ἤρχισε νὰ συμβουλεύῃ τοὺς ἀπελευθέρους διὰ τῶν συνεργατῶν του ν' ἀποστέλλωσι τὰ κοράσιά των εἰς τὰ σχολεῖα. Τῷ 1829 ὁ Γεώργιος Κοντοπούλης, κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Κορίνθῳ Ἀλληλοδιδασκατικοῦ, εἶπε «χρεωστεῖτε νὰ δώσετε εἰς τὸ ἔθνος καλοὺς πατέρας και καλὰς μητέρας». Ἐπιμένειν δὲ εἰς τὴν σύστασιν νὰ μορφωθοῦν τὰ κοράσια, ἐπρόσθεσε: «Συλλογισθητε καλῶς και βεβαιωθητε αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι, όταν αἱ γυναῖκες ἐνὸς ἔθνους φωτισθοῦν, τότε τὸ ἔθνος φωτίζεται γενικῶς». Ὁ δὲ Βενθόλος τῷ 1830, ὁμιλήσας κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Κεντρικοῦ, εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ πληροφορήσωσι τὰς ἀδελφὰς των, ὅτι γίνεται σκέψις νὰ οργανωθοῦν κατάλληλα σχολεῖα και δι' αὐτάς, ἵνα μὴ μείνουν «εἰς τὴν ἀμορφίαν τῆς ἀμαθείας». Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ 1829 ἐλειτούργουν δύο παρθεναγωγεῖα, ἐν ἐν Σύρῳ και ἐν ἐν Αἰγίνῃ, προσηρητημένον εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον.

Ἀρκοῦμι εἰς ταῦτα ὡς πρὸς τὴν διὰ τῆς μορφώσεως τῶν ἠγλέων διοργάνωσιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκογενείας κατὰ τὸ πρῶτον γλυκοχάραγμα τῆς ἐλληνικῆς ἀναγεννήσεως, διότι μακροτέρως τούτου ἔρευνα και ἐκθεσις θὰ με ἀπεμάκρυνον πολὺ τοῦ θέματος, ὃ μοι ὀρίζει ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ὑπὸ μελέτην κεφαλαίου.

4. - ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥΝΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Ἐγραφα προηγουμένως, ὅτι κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἰδίως ἐθεωρήθη ἡ παιδεία ὡς τὸ μέσον, δι' οὗ ἐμελλε ὄχι μόνον τὸ ὑπόδουλον ἔθνος ν' ἀνακύψῃ ἀπὸ τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν, ἀλλὰ και τὸ ἀνεκπλήρωτον ὄνειρον τῶν ἀποθανόντων δούλων πάππων ἐμελλε νὰ πραγματοποιηθῆ. Τὴν τάσιν αὐτήν τῆς φυλῆς πρὸς ἀνίθρυσιν σχολείων ἤλθεν ὄχι μόνον νὰ ἐνισχύσῃ ὁ Κοραΐς διὰ τῶν ἐν τοῖς Προλεγόμενοις του συμβουλῶν, ἀλλὰ και πρὸς τὸ ὄρθρον νὰ κατευθύνῃ. «Ἀνάγκη νὰ πολλαπλασιάσῃτε τὰ κοινὰ σχολεῖα, ἔγραφε (Έπ. τ. γ'. σ. 582), και ὄχι μόνον νὰ τὰ πολλαπλασιάσῃτε, ἀλλὰ και νὰ τὰ διορθώσῃτε.» Ἴνα κατανοηθῆ ἡ ἔννοια τῶν λόγων τούτων, ἀνάγκη ν' ἀνατρέξωμεν εἰς

τὴν ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν τῶν χρόνων ἐκείνων, 50 ἢ 60 ἔτη πρὸ τοῦ 21. Τότε (ἢ φανῆ) ὅτι ἐκάστη λέξις ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐγράφη διὰ τὴν θεραπείαν και ὠρισμένου κακοῦ. Ἀλλὰ διὰ ν' ἀρυσθῶ τὰς πληροφορίας περὶ τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ ἔτη ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως, ἀρκοῦμαι νὰ προσφύγω εἰς τὸν Κοραΐν, πηγὴν ἀξιολογωτάτην.

Ἡ ἐκπαίδευσις συνήθως περιωρίζετο εἰς ἀνάγνωσιν ἐκ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν βιβλίων, γραφὴν ἔστιν ὅτι ἐξήγησιν τῶν παραγελμάτων τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπίδοσιν των και τὴν κατ' ἀκολουθίαν οἰκονομικὴν των εὐρωστίαν, αἱ Ἑλληνες ἐσκέφθησαν νὰ μὴ ἀποσπῶσι πρῶτως τοὺς παῖδας των εἰς βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, ἀλλὰ ν' ἀποστέλλωσιν αὐτοὺς ἐπὶ μακρότερον χρόνον εἰς σχολεῖα, ἵνα τελειότερον ἐκπαιδεύωνται. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη τελειοποιήσεως τῶν σχολείων. Ἀλλὰ και εἰς τὰ τελειοποιηθέντα σχολεῖα πολὺ μικρὰ ἦτο ἡ μάθησις, συντελοῦσα μᾶλλον εἰς τὴν κουφότητα και τὴν δοκησιοσοφίαν τῶν μαθητευομένων, και παρέχουσα τὴν γνῶσιν μόνον τῶν κλίσεων τῶν ὀνομάτων και τῶν συζυγιῶν τῶν ῥημάτων.

Ὁ Κοραΐς μαθητεύσας εἰς τοιαῦτα σχολεῖα ἐν Σμύρῃν και ζήσας τὴν τοιαύτην ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν, παρέσχε βραδύτερον ἐκ Παρισίων διὰ τῶν συγγραμμάτων του τὰς σοφωτέρας πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακοῦ ὑποθέτας.

Ἦθελε πρωτίστως νὰ ἰδρυθοῦν «εἰς ἕλα τὰ χωρία κοινὰ γραμμάτων σχολεῖα» διὰ τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν. Ἴνα δὲ ἡ λαϊκὴ ἐκπαίδευσις δώσῃ τοὺς καρπούς, οὗς ἐκ τῆς εὐρυτάτης αὐτῆς εἰς ἕλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα διαδόσεως ἐξήρτα ὁ Κοραΐς, ἤθελε νὰ καταστή αὐτὴ ὑποχρεωτικὴ, ἐξαναγκασμένων και τῶν ἀπόρων γονέων, ἐπὶ ἀπειλῇ ἀποκοπῆς τῶν διδομένων βοηθημάτων, νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα. Ἰπὸ τὸ πνεῦμα τῆς καθολικῆς ἐκπαίδευσίσεως ἔγραφε τὴν 1 Μαρτίου 1829 πρὸς τὸν Καποδίστριαν, νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς ἀπαιδευτοὺς γονεῖς νὰ ἐκπαιδεύσωσι τὰ τέκνα των, ἵνα φυλάξωσι τὰ ἦθη των ἀμόλυντα.

Πλὴν τῶν δημοτικῶν τούτων σχολείων, τῶν «κοινῶν σχολείων τῶν γραμμάτων» ὡς ἔλεγε, τῶν μελλόντων νὰ μορφώσωσι τὴν μεγάλην μάζαν τοῦ λαοῦ, συνεδούλευεν ἵνα

ἐν ἐκάστῃ πόλει ἰδρυθῆ και «σχολεῖον τῶν ἐπιστημῶν» (Πρ. Παραλ. πλ. 1809), τὸ παρ' ἡμῖν καλούμενον Γυμνάσιον, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Εὐρώπῃ λειτουργούντων ἀντιστοίχων σχολείων.

Πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Κοραΐ περὶ τῶν κοινῶν σχολείων συνέπιπτον και αἱ σκέψεις τοῦ Καποδίστρια. Ἐπεθύμει και οὗτος εὐρυτάτην τὴν διάδοσιν τῆς λαϊκῆς ἐκπαίδευσίσεως και πρὸς τοῦτο εἰργάσθη μετ' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς του και ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσίσεως, ἀποκληθεὶς οὕτω δικαίως θεμελιωτῆς τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσίσεως ἐν Ἑλλάδι. Ἐἶναι συγκινητικὴ ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ Καποδίστρια, ὅπου βλέπομεν πῶς οὗτος ἀγωνίζεται νὰ μορφώσῃ διὰ τοῦ σχολείου τὴν γέναν γενεάν και πῶς κατῴρθωσε νὰ ἐμβάλῃ τὸ περὶ σχολείων διαφέρον εἰς ἓνα λαὸν ἀπόρων, πεινῶντων και γυμῶν, και πῶς κατῴρθωσε ν' ἀναγάγῃ τὴν Ἰδρυσιν ἐκπαιδευτηρίων εἰς πανελλήνιον προσπάθειαν και μάλιστα μετὰ μίαν ἑπταετὴν καταστροφήν.

Ἐπειδὴ τὴν μεγαλυτέραν, ἀν ὄχι ἅπασαν, τὴν προσοχὴν του πρὸς τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν ἔστρεψεν ὡς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος και ἐπειδὴ ἐφαίνετο παραμελῶν τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν διὰ τὸν Ἑλλ. λαόν, ὑπελήφθη ὑπὸ τινῶν τῶν συγχρόνων του ὡς «φωτοσβέστης» κατὰ τὴν κρατήσασαν τότε ἔκφρασιν. Τῷ 1875 ἀνασκευάζει τὴν κατηγορίαν αὐτῆν ὁ Ἄν. Γούδας εἰς τὸν Ζ' τόμον τῶν Παραλλήλων Βίων γράφων: «Και ὁ μὲν πολιτικὸς σκοπὸς τοῦ Καποδιστρίου ἐπέτυχεν ἡ δ' Ἐπιτάγησος ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἐκτοτε ὅμως ἐδίσταζεν ἀν ἤθελεν ἐπιτευχθῆ διὰ μόνης τῆς προστασίας και ὁ Ἑλληνικὸς, δηλαδὴ ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου δὲν ἤρξασθη εἰς τὴν σύστασιν τῆς Φιλομούσου Ἐταιρείας, ἀλλὰ δραστηρίως ἐπεδίωξε βραδύτερον και τὴν σύστασιν Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τοῦ λόρδου Γκιλφόρδου. «Οὐδεὶς συνετέλεσεν εἰς τοῦτο πλειότερον τοῦ Καποδιστρίου», ἔγραψεν ἡ Ἑγκυκλοπαιδικὴ Ἐπιθεώρησις τῶν Παρισίων. Φωτοσβέστης ἄρα δὲν ἦτο ὁ Καποδίστριας, ὅπως τινὲς βραδύτερον ἐσυκοφάντησαν αὐτόν.»

Ὁ Γάλλος Dutroine, ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσίσεως ἐπιτροπείας,

ἐπρότεινε τὴν σύστασιν καὶ ἀνωτέριον ἐκπαιδευτηρίων, ἀλλ' ὁ Καποδίστριας ἤρνηθη. ἔχων κατὰ νόον τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ μάλλον. Ἀπὸ τὴν σκέψιν ταύτην ὀρμώμενος περιουλέξε τὰ τῆδε κάκεισε περιφερόμενα ὄρφανὰ, ὧν οἱ πατέρες εἶχον πέσει κατὰ τὸν Ἀγῶνα, καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἐν Λιγίνῃ (1821) ὄρφανοτροφεῖον καὶ ἔσωσεν οὕτω τῆς ἀληθείας (Δημ. Μωραΐτου Ἰστ. Παιδαγ. σ. 284). Διέταξε τὴν ἴδρυσιν δημοτικῶν σχολείων καὶ προέτρεψε τοὺς κατὰ τόπους δημογέροντας ν' ἀναλάβωσι τὴν συντήρησιν ἐκ τῶν κοινοτικῶν πόρων (Μ. Ἰδρωμένου: Γ. Καποδ.). ἤγειρε δὲ ὑπὲρ τὰ 150 διδασκῆρια.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐρχόμενον)

BARONNE DE BENOIST

Ἡ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

Στὴν πλατεία τῆς ἐκκλησίας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ σειρὰς καστανιῆς ποὺ τὸ ἐπιβλητικὸ τους θολωτὸ εἶνε γεμάτο μυστήριον, ὁ σωρὸς τῶν ξύλων γιὰ τὴ φωτιά τοῦ Ἀη-Γιαννίου, στὴ νύχτα ποὺ ἀρχινᾷ, ὀρθώνει τὴν τρομακτικὴν σιλουέττα του.

Ἀπ' τὰ σπῆτια τοῦ χωριοῦ ξεφεύγει μιὰ ζεστὴ μυρουδιά δειπνοῦ, ὁ ἰόρυθος ποὺ κάθουν τὰ πιάτα ὅταν χτυποῦν τὸνα στάλλο. Ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴ πύρτα τῶν σταύλων ἀκούγεται τὸ ἦσυχον μουκανητὸ τῶν ζώων, τὰ ποδοβολητὰ τους γιὰ νὰ διώξουν τίς ἀλογόμυγες.

Ὀλόγυρα, τὰ χωράφια ἀναπαύονται.

Ἡ πεδιάδα—ἡ εὐτυχησμένη πεδιάδα τοῦ Ἰουνίου, χαυνομένη ἀπ' τὴν κούραση τῶν βλαστήσεων τῆς—κοιμάται κάτω ἀπὸ τὸν μαγδύα τῶν κυματιστῶν σταριῶν.

Τὸ πρῶτο ἀστέρι τρεμοσβήνει στὴν κορυφὴ μιᾶς λεύκας. Ἐν ἄλλο πολὺ μακριά, τοῦ ἀποκρίνεται... Κί' ὁ οὐρανός, σιγά-σιγά, γεμίζει μὲ λάμπεις.

Ἀπ' ὅλα τὰ δρομάκια τώρα, ἀπ' τίς κалύδες κι' ἀπ' τὰ ὄμορφα ψηλὰ κτίρια, ἀπ' τὸ σχολεῖο, τὴ δημαρχία, βγαίνουν σκιές, σμίγουν, μαζώνονται. Ἔίναι κάτι γριές ποὺ περπατοῦν τσακισμένες στὰ δυό, κι' ἄλλες ποὺ τρέχουν, πεταχτές, μπροστά.

Ὅλες διευθύνονται πρὸς τὸν μαῦρο καὶ σιωπηλὸ σωρὸ ποὺ μοιάζει σὰν νὰ περιμένῃ κάποιον ὄμμα.

Οὕτω βαίνων εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ του προγράμματος, ἐπέτυχεν νὰ ρυθμῶνται περὶ τὰ τέλη τοῦ 1829 15 χιλ. μαθητῶν ἐπὶ πληθυσμοῦ 693.000 κατοίκων.

Παραλείπω τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας κατέβαλε πρὸς περισυλλογὴν τῶν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκσφενδονισθέντων ὀρφανῶν, τὰ ὅποια εἰργάσθη νὰ λάβουν μόρφωσιν ἐθνικὴν.

Ἀνώτερα σχολεῖα, ὡς ἤθελε ταῦτα ὁ Κοραΐς, δὲν ἐσκέφθη νὰ ἰδρῶσῃ ὁ Καποδίστριας. Διετήρησεν ὁμοῦ τὰ ὑπάρχοντα ἐλληνικά. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1830 ἤρχισε νὰ εὐνοῖ καὶ τὴν ἴδρυσιν νέων, μόνον εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν.

ΑΘ. Χ. ΠΑΠΑΧΑΡΙΣΗΣ
Καθηγητῆς

Σὰν τὴ φυλὴ ποὺ μαζώνεται γύρω ἀπ' τοὺς ἀρχηγούς γιὰ νὰ ἐκτελέσῃ τίς ἱεροτελεστίες τῶν προγόνων τῆς, ὅλοι οἱ χωρικοὶ περικύκλωσαν τὸ σωρὸ. Κι' ὅλες αὐτὲς οἱ ψυχές, ἀπολίτιστες, περιωρισμένες, δίχως νὰ ξέρουν ποιὰν ὑποβολή, ἀπὸ τὸ ἀνερεύνητο τῶν αἰώνων, τίς ἐμπνέει, ἐνώνονται σὲ μιὰ ψυχὴ, τὴν πλατεῖα ψυχὴ τῆς παραδόσεως.

Ὁ παπᾶς προχωρεῖ. Ἔνα παιδάκι τοῦ δίνει ἕνα ἀναμμένο κερὶ. Ἡ ἀδιόρατη λάμψη, μὲς στὴν κατάμαυρη νύχτα, τρεμοσβήνει σὰν πυγολαμπίδα. Ὁ παπᾶς τὴν πλησιάζει στὰ ξερὰ φύλλα ἐνὸς κλαδιοῦ.

Ἡ φλόγα, στὴν ἀρχὴ δύσπιστη, μὰ κι' ἀπληστη, γλύφει τίς φλοῦδες, ψηλαφεῖ τὰ ξύλα, λιώνει ὀλόχρυσον ἐπάνω στὰ θυμάρια, καὶ μ' ἕνα ἀποφασιστικὸ τρίξιμο, ἀρπάζει τὰ χοντρά κομμάτια, κυριεύει ὀλόκληρο τὸ σωρὸ, βουτᾷ μέσα σ' αὐτὸν τίς χίλιες πυρωμένες γλωσσίσσες τῆς, σχηματίζοντας γύρω ἕνα ἄλλο ἀπὸ σπῆτες.

Ἡ φωτιά, τότε, μεγαλειώδης νικήτρια, ὑψώνεται σὲ μιὰ στήλη καθάρου χρυσαφιοῦ.

Ἡ μεγαλοπρέπειά τῆς βασιλεύει στὸ σκοτάδι

Ὅλοι κυττάζουν, σιωπηλοὶ...

Δὲν ἀκούγεται στὴν ἀπέραντη πεδιάδα τίποτ' ἄλλο, ἔξω ἀπ' τὴν ἀτεχνη συμφωνία τῶν καλοκαιριάτικων βραδιῶν,—τὸ φρενιασμένο τρίξιμο τῶν τζιτζικιῶν, τὸ μονότονον κόρο τῶν γρύλλων καί, στὰ διαλείμματα, σὰν τοὺς

φύλακες ποὺ δίνουν τὸ «παρών», ἡ κρυστάλληνη νότα τῶν βατράχων μὲ τὴν ἀφθαστὴ τῆς μελαγχολία.

Ἡ φωτιά εἶναι ἐκεῖ σ' ὅλη τῆς τὴν ἐπιβλητικότητά.

Ἐκπληκτο, μὴν καταλαβαίνοντας ἀν εἶναι νύχτα ἢ ἡμέρα ποὺ ἀρχινᾷ, ἐν' ἀηδόνι ἄξαφνα δοκιμάζει κάποιον τραγοῦδι καὶ σιωπαίνει.

Αὐτὴ ἢ φωνή, στίς ὁμορφες ζεστὲς νύχτες, εἶναι σὰν σινιάλο. Τὰ παιδιὰ, ὄλο χαρά, ἀκοπέλλες, τὰ παλληκάρια, ὄλο ταραχὴ, πιάγονται ἀπ' τὸ χέρι καὶ γυρίζουν, γυρίζουν, χορεύοντας ἕναν τρελλὸ σωρὸ καὶ τραγουδώντας ἕνα πολὺ παλιὸ τραγοῦδι γύρω ἀπ' τὴν φωτιά.

Ὀλάκερη ἢ πυραμίδα τῶν δεματιῶν κόρωσε. Δὲν εἶναι πιά μιὰ χρυσὴ στήλη, μὰ ἀπότομες λάμπεις ποὺ χορεύουν. Σχηματίζουν ματωμένες ἀνταύγειες στὸ καλοκάγαθο πρόσωπο τοῦ δημάρχου. Ὁ δάσκαλος, ἕνας γίγας κοκκαλιάρης, κι' ὁ σιδεράς, νέανος, καμπούρης καὶ κοιλαράς, φαίνονται ὡσὰν νὰ βγήκαν μὲς ἀπ' αὐτὴν τὴ φωτερὴ φαντασμαγορία. Ὁ ἀγρότης ποὺ εἶναι νυσταγμένος, γουρλώνει τὰ μάτια του, ἐνῶ ὁ σκύλλος του πηγαίνει, μυρίζει τὴν φωτιά καὶ ξαναγυρίζει στὸν ἀφέντη του μὲ ὕφος ἀνήσυχον. Ἡ δεσποινὴς τοῦ ταχυδρομείου φόρεσε μεταξωτὸ κοραζὶ καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς, ποὺ ἀνεμίζουν ἐλεύθερα, κάνουν ζωηρὴ ἀντίθεση μὲ τὰ φακίδια τῶν χωρικῶν. Δίπλα τῆς γλύστρησε ὁ ἀλήτης. Ἔίναι σχεδὸν ἕκατὸ χρονῶν· κοιμάται πότε στὸν ἕνα πότε στὸν ἄλλον, ἀπ' τὰ νειάτα του, δίχως νάχη δικὸ του σπῆτι.

Αὐτὸ τὸ βράδυ, ἢ ὁμορφὴ φωτιά τοῦ δανεῖζει ἀπ' τὴ φλόγα τῆς. Ὁ γέρος ἀπλώνει τὰ χέρια, κουνεῖ τὸ κεφάλι, γελά, καὶ τὸ γέλιο του σκάβει μὲ χίλια αὐλάκια τὰ μάγουλά του. Ἡ φλογισμένη πλατεῖα φαίνεται στὸ σκοτεινὸ διάστημα σὰν νυχτερινὸς ἥλιος... Μιὰ δυνατὴ μυρουδιά ἀνεβαίνει ἀπ' τὰ δεμάτια τῶν θυμάρων. Καί, κάθε φορὰ ποὺ περνᾷ ὁ μπάτης, ἢ γλύκα τῶν φιλυρῶν ξεκουράζει τὴν καρδιά.

Ὁ σωρὸς τῆς φωτιᾶς ἐξακολουθεῖ, ὁ κύκλος μεγαλώνει, γιὰτὶ ὁ σωρὸς ἀρχίζει νὰ γκρεμίζεται.

Οἱ τεράστιες σιλουέττες τῶν χορευτῶν ξεχωρίζουν. Ἡ ἐκκλησία, χωμένη κάτω ἀπ' τίς κοντόχοντρες ἀψίδες τῆς, ἀντανανκλά, σὰν πέτρινος καθρέφτης, τίς ἀλλόκοτες σκιές, αὐτὸ τὸ βράδυ, ὅπως κάθε χρόνο, αἰῶνες ὀλόκερους. Ὅλοι ὅσοι κοιμούνται ἐκεῖ, στὸ μικρὸ κοιμητήρι, κάτω ἀπ' τίς βρειές πλάκες, χόρεψαν κι' αὐτοί, στὸ γρήγορο διάβα τῶν γενεῶν, γύρω ἀπ' τὴν φωτιά τοῦ Ἀη-Γιαννίου.

Ἡ φλόγα καταβρόχθισε τὴν λεία τῆς. Ἀπ' τὰ δεμάτια δὲν ἔμεινε παρὰ ἕνας σωρὸς στάχτη καὶ χόβολη, ὅπου ἐξακολουθοῦν νὰ καίουν μερικὰ κλαδάκια λευκὰ καὶ ρόδινα, σὰν ἀνθήσιν κοραλλιοῦ.

Ὁ σωρὸς σταματᾷ. Καὶ κάθε κορίτσι, εὐκίνητο καὶ γελαστό, γιὰτὶ «ὄα παντρευτὴ προτοῦ τελειώσῃ ὁ χρόνος», πηδᾷ ἐπάνω ἀπ' τὸ σωρὸ.

Καιμιὰ δὲν στέκεται στὴν μπάντα, οὔτε αὐτὲς ποὺ πῆγαν στὴν πολιτεία κι' ἔχουν κάποιον σκεπτικισμό. Στ' ἀσυνειδητὰ ἀπόρητα τῆς ὑπαρξῆς τους, σ' αὐτὰ τὰ μέρη ποὺ θὰ μείνουν γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα μυστηριώδη, ὅπου οἱ σωρευμένοι ἀταβισμοὶ διδάσκουν τίς τρομερές τους διδασκαλίες, μιὰ βεβαιότητος ἀνυπολόγιστα μακρυνὴ τίς πείθει γιὰ τὴ δύναμη τῆς φωτιᾶς.

Ὅλοι γύρω τους, ὀδηγούμενοι ἀπ' τὸ ἴδιο ἔνστικτο, παίρνουν ἀπὸ ἕνα δαυλὶ καὶ τὸ φυλάγουν σὰν κάτι πολὺτιμο, γιὰ νὰ τοὺς φέρῃ εὐτυχία.

Ἰστερα, σιγὰ σιγὰ, ὁ καθένας πηγαίνει στὸ σπῆτι του.

Ὁ ἕνας φωνάζει τὸν ἄλλον... Οἱ φωνὲς χάνονται πίσω ἀπ' τοὺς φράχτες. Ἔνα γαύγισμα, ἕνα τραγοῦδάκι... ἕνα γέλιο...

Κ' ἡ σιωπὴ.

Πλούσια σὲ στοιχειωμένες καὶ μαγικὲς παραδόσεις ἢ νύχτα πάλι βασιλεύει.

Μετάφρασις Χ.

Β' ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΔΙΑ... ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ὁ Α' Λογοτεχνικός Διαγωνισμός της «Νέας Ἑστίας» ἐχάρισεν εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Λογοτεχνίαν μίαν συλλογὴν ἀπὸ δώδεκα τοῦλάχιστον ὠραιότατα διηγήματα. Τρία ἐξ αὐτῶν ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εἰς τὸ περιοδικὸν μας. Ἄλλα, μαζὶ μὲ τὰ τρία πρῶτα, θὰ δημοσιευθῶν εἰς τὸν τόμον τοῦ ἐτοιμάζομεν.

Ἡ φιλοδοξία μας εἶναι νὰ ἔχη ἀνάλογον ἐπιτυχίαν καὶ ὁ Διαγωνισμὸς τὸν ὁποῖον προκηρύσσομεν σήμερον. Ἀσπυκρίτως δυσκολώτερος βέβαια! Διὰ τοῦτο θὰ εἴμεθα καὶ πολὺ εὐχαριστημένοι, ἂν χάριση κ' ἓνα μόνον ἔργον εἰς τὸ Νεοελληνικὸν Θέατρον. Ἄν ἀποκλείεται ὅμως ἡ ἐλπίς νὰ χάριση καὶ δύο, καὶ τρία, καὶ περισσότερα... Ἐφαναταζόμεθα ποτὲ ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸν τόπον μας τόσο πολλοὶ καὶ τόσο καλοὶ διηγηματογράφοι; Ὁ Διαγωνισμὸς μας, κινήσας τὴν ἐμπιστοσύνην, τοὺς ἀπεκάλυψε. Τὸ ἴδιον εἴμπορεῖ νὰ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ καλοὶ δραματικοὶ συγγραφεῖς. Καὶ πάλιν ὁ Διαγωνισμὸς μας, κινῶν τὴν ἐμπιστοσύνην, νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ... Ἰνωρίζομεν τώρα ὅτι ἐν καλὸν διήγημα εἴμπορεῖ νὰ γραφῇ καὶ ἀπὸ νέον, ἐνῶ ἐν καλὸν θεατρικὸν ἔργον ἀπαιτεῖ συγγραφεὺ ὄριμον. Καθόλου ἀπίθανον ὅμως νὰ ὑπάρχουν καὶ ὄριμοι δραματικοὶ συγγραφεῖς οἱ ὁποῖοι δὲν ἔγιναν ἀκόμη γνωστοί, εἴτε διότι δὲν κατώρθωσαν νὰ τοποθετήσουν τὰ ἔργα των, εἴτε καὶ διότι δὲν τοῖς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ἢ ἡ ὄψις νὰ τὰ γράψουν. Εἴμπορεῖ μάλιστα μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ σχολοῦνται τώρα ἢ καὶ νὰ διαπρέπουν εἰς ἄλλα. Ἡ «μεταμόρφωσις τῶν δυνάμεων», νόμος τῆς Φυσικῆς, ἰσχύει καὶ διὰ τὸ τάλαντον, τὸ ὁποῖον εἶναι μία δύναμις πολλὰκις ἀκαθόριστος. Αὐτός, εἰς μίαν περίστασιν, ἀναδεικνύεται μυθιστοριογράφος. Ὁ ἴδιος, εἰς ἄλλην, εἴμπορεῖ νὰ ἀδειχθῇ δραματικός. Οἱ Διαγωνισμοί, *δταν γίνονται ὅπως πρέπει*, δὲν ἀφηνερίζουν μόνον ἀνεκδηλώτους δυνάμεις ἀλλὰ καὶ μεταμορφώνουν ἐκδηλωμένας.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Δραματικοὶ Διαγωνισμοὶ δὲν ἔκαμαν ὡς τώρα σχεδὸν τίποτε. Κανὲν ἀπὸ τὰναρίθμητα βραβευθέντα ἔργα δὲν ἐβραβεύθη ποτὲ καὶ εἰς τὸ Θέατρον, ὑποθέτομεν δὲ ὅτι κ' ἐλάχιστα ἐξ αὐτῶν ἔμειναν ὡς λογοτεχνήματα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Βραβεῖον εἰς Ἑλληνικὸν Δραματικὸν Διαγωνισμὸν καθήτησε νὰ θεωρῆται ἐγγύησις βεβαίως ἀποτυχίας. Πικρὰ πείρα, φαίνεται, ἐδίδαξε τοὺς θεατρῶνας νὰ δυσπιστοῦν τόσο, ὥστε νὰ μὴ δέχωνται πλέον κατ' ἀρχὴν ἔργον μὲ τοιαύτην ἐγγύησιν. Ποία ἀπογοήτευσίς διὰ τοὺς καίμενους τοὺς συγγραφεῖς! νὰ στεφανῶνται πανηγυρικῶς διὰ νὰ αποκλείωνται ἀσφαλέστερον ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἐριλοδοξήσαν νὰ εἰσελθῶν! Ἄλλὰ καὶ ποία ταπεινώσις διὰ τοὺς κριτὰς, τοὺς σοφοὺς συνήθως καὶ μεγαλωνύμους! νὰ περιφρονῇ τὸ κῦρος των ὁ πρῶτος τυχὼν ἠθοποιὸς θιασάρχης!...

Πῶς θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ παλλάξομεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπογοήτευσιν τοὺς συγγραφεῖς, ἀπὸ αὐτὴν τὴν ταπεινώσιν τοὺς κριτὰς, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν ἀχρησίαν τὸν Διαγωνισμὸν; Ἴδου τὸ πρῶτον πρόβλημα ποὺ μᾶς παρουσιάσθη, ὅταν ἐσκέφθημεν νὰ φερῶμεν τὸν Β' Λογοτεχνικὸν Διαγωνισμὸν τῆς «Νέας Ἑστίας» εἰς τοὺς ἀγνώστους μᾶς δραματικούς. Καὶ νομίζομεν ὅτι τὸ ἐλύσαμεν: Ἄν θὰ τοὺς ζητήσωμεν θεατρικὸν ἔργον μόνον λογοτεχνικόν, μόνον διὰ τὴν Βιβλιοθήκην.

ἀλλὰ πρωτίστως διὰ τὸ Θέατρον. Οὔτε θὰ δώσωμεν εἰς τὸν καλύτερον ἐν χορηγιατικὸν βραβεῖον καὶ... θὰ νύψωμεν τὰς χεῖρας διὰ τὴν τύχην τοῦ ἔργου, ἀφίοντες εἰς τὸν συγγραφεὴ τὴν φροντίδα νὰ τὸ τοποθετήσῃ, διὰ νὰ μὴ τὸ κατορθώσῃ ποτέ. Ὅχι! Τὰ βραβευμένα ἔργα αὐτοῦ τοῦ Διαγωνισμοῦ, — ἓνα, δύο, τρία, ὅσα εἶναι, — *θὰ τὰ παίξωμεν ἡμεῖς ὑπευθύνως*. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀναβίβασις τοῦ ἔργου, μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν, ἀπὸ τὸν καλύτερον ἀθηναϊκὸν θίασον καὶ μὲ πιθανότητα σειρᾶς παραστάσεων, θὰ εἶναι ἀκριβῶς τὸ Βραβεῖον τοῦ Διαγωνισμοῦ μας.

Πρὸς τοῦτο συνεννοήθημεν μὲ τὸν καταλληλότερον: τὸν κ. *Κ. Θεοδωρίδην*, διευθυντὴν τοῦ Θεάτρου Κυβέλης. Εἶναι πασίγνωστος ὁ κ. Θεοδωρίδης ὄχι μόνον ὡς ὁ μεγαλύτερος κεφαλαιούχος - θεατρῶνης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἕξοχος καλλιτεχνικὸς διευθυντής, σκηνοθέτης ὁ ἴδιος καὶ κριτὴς τῶν ἔργων ποὺ καίξει, μὲ μὲρῶσιν, καλαισθησίαν καὶ πείραν μοναδικήν. Θάποτελέσῃ καὶ αὐτὸς μέλος τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαγωνισμοῦ μας, ἀναλαμβάνων νὰ παίξῃ, ὡς θεατρῶνης πλέον, μὲ τὸν θίασον ποὺ θὰ ἔχη τὸ καλοκαίρι τοῦ 1929, τὰ βραβευθῆσόμενα ἔργα. Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς «Νέας Ἑστίας» ὡς παλαιὸς θεατρικὸς συγγραφεὺς. Ἐνας νεώτερος, καὶ ἄλλοι δύο, εἰδικοί αὐτοὶ *θεατρικοὶ κριτικοί*, θὰ τὴν συμπληρώσουν. Καὶ τὰ ἰνόματά των θὰ ἀνακοινωθῶν προσεχῶς.

Πολὺ διαφορετικὸς, βλέπετε, ὁ θεατρικὸς Διαγωνισμὸς μας ἀπὸ τοὺς συνήθεις. Ἄλλὰ δι' αὐτὸ περιμένομεν καὶ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα.

Οἱ ὅροι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Α'. — Ἡ συμμετοχὴ εἶναι ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν συνδρομητῶν τῆς «Νέας Ἑστίας». (Ἐπρεπε νὰ ζητήσωμεν ὡς κριτὰ 50 δραχμῆς. Ἄλλ' ἐσκέφθημεν ὅτι συμφέροι καλύτερα τὸν καθένα, ἐὰν δὲν εἶναι ἤδη συνδρομητής, νὰ δώσῃ ἄλλως 25 καὶ νὰ ἐγγραφῇ τοῦλάχιστον διὰ μίαν ἑξαμηνίαν.)

Β'. — Τὸ ἔργον πρέπει νὰ εἶναι τρίπρακτον ἢ τὸ πολὺ τετράπρακτον, ὥστε νὰ εἴμπορεῖ νὰ παίξεται ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ ὁρίου τῶν ἑσπερινῶν παραστάσεων εἰς τὰς Ἀθήνας (10,15' μ. μ. — 0,40' π. μ.) Μονόπρακτα, δίπρακτα, πολύπρακτα, ἀποκλείονται.

Γ'. — Τὸ εἶδος τοῦ ἔργου, τὸ θέμα, ἢ τεχνοτροπία, ἀφίονται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ συγγραφέως. Ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἔργον ἀνεκδοτόν, πρωτότυπον. — ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν ἢ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, — καὶ ἢ τεχνοτροπία του νὰ εἶναι κάπως συγχρονισμένη, νέα, ἂν ὄχι νεωτεριστική. Εἰδμη τραγωδία, δράμα, κωμῶδία ἢ φάρσα, μᾶς εἶναι ἀδιάφορον. Κάθε ἔργον θὰ κριθῇ κατὰ τὸ εἶδος του, καὶ εἰς τὸ εἶδος του ἐπίσης πρέπει νὰ εἶναι *θεατρικὸν μαζὶ καὶ λογοτεχνικόν*. Κανὲν εἶδος δὲν ἀποκλείει τὴν θεατρικὴν ἢ τὴν λογοτεχνικὴν ἀξίαν. Ἡ «Μόνα Βάννα» τοῦ Μαίτερλιγκ ἢ ἡ «Σαλώμη» τοῦ Ὄσκαρ Οὐάιλντ εἶναι τραγωδία! ἀλλὰ καὶ τὸσον θεατρικὰ ἔργα, ὅσον μία φάρσα τοῦ Μπισσόν. Ἀναθέτως, ὁ «Ἀμφιτρυῶν» τοῦ Μολιέρου εἶναι μία φάρσα! ἀλλὰ ἔχει μεγαλύτεραν ἴσως λογοτεχνικὴν ἀξίαν ἀπὸ μίαν τραγωδίαν τοῦ Ρακίνα. (Οἱ συγγραφεῖς ἐν τούτοις ὡς ἔχουν ὑπ' ὄψει των ὅτι, ἀφοῦ ἡ βράβεισις θὰ εἶναι ἔμπρακτος, τοὺς συμφέροι καλύτερα νὰ στείλουν σύγχρονον κοινωνικὸν ἔργον, ἑξωτερικῶς ἐλαφρὸν καὶ ἐσωτερικῶς οὐσιῶδες, — φαιδρὸν ἔργον τέλος πάντων, κωμῶδιον ἢ *κομεντί*, — παρὰ ἓνα βαρὺ δράμα, καὶ μάλιστα ἱστορικόν, τοῦ ὁποῖου ἢ ἀναβίβασις θὰ ἀπαιτοῦσε ὑπέρογκα ἔξοδα, ἢ δὲ σειρὰ τῶν παραστάσεων δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὴ νὰ τὰ καλύψῃ. Μόνον δι' ἐν ἀριστούργημα θὰ ὑπεβαλλόμεθα εἰς τοιαύτην θυσίαν. Ἄλλὰ τὸ θεατρικὸν ἀριστούργημα δὲν εἶναι τόσο εὐκόλον πράγμα. Ἐνῶ ἐν σύγχρονον κοινωνικὸν ἔργον, δράμα ἢ κωμῶδία, εἴμπορεῖ νὰ βραβευθῇ καὶ νὰ παιχθῇ χωρὶς νὰ εἶναι καὶ ἀριστούργημα, ἀρκεῖ ἁπλῶς νὰ εἶναι ἐν ὠραῖον θεατρικὸν ἔργον.)

Δ'. — Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ εἶναι πολὺ καθαρογραμμένα, *μὲ ζωηροῦ χρώματος μελάνην*. (Ἡ μηχανογράφησις δὲν εἶναι ἀπαραίτητος. Μόνον μὲ καλῆς ποιότητος μηχανὴν εἴμπορεῖ νὰ γίνῃ. Ἄλλως προτιμῶμεν ἁπλοῦν εὐανάγνωστον χειρόγραφον). Ἐὰν ξέθωρα, τὰ δυσανάγνωστα, τὰ κακίστατα, θὰ ἀποκλεισθῶν.

Ε'. — Ἡ ἀνωνυμία ἐπιβάλλεται. Κάθε χειρόγραφον θὰ συνοδεύεται ἀπὸ φάκελλον κλειστόν, φέροντα ἐντὸς μὲν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως — ἢ τὸ φιλολογικόν του ψευδώνυμον, ἀλλὰ πάντως καὶ τὸ ἀληθινόν του ὄνομα, τὴν διεύθυνσίν του καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς τελευταίας ἀποδείξεως ἐγγραφῆς του εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν», — ἐκτὸς δὲ τὸν τίτλον τοῦ ἔργου κα' ἐν ρητὸν διακριτικόν, γραμμικόν ἐπίσης κα' ἐπὶ τοῦ χειρογράφου. Ἐκ τῶν φακέλλων αὐτῶν, μόνον οἱ τῶν βραβευθησομένων θάνοιχθοῦν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ σχετικοῦ πριακτικοῦ. Οἱ ἄλλοι θὰ μείνουν κλειστοί, δικαιούνται δὲ οἱ συγγραφεῖς, ἂν θέλουν, νὰ τοὺς παραλάβουν, ἀποστέλλοντες γραπτὴν αἴτησιν **μὲ τὸν ἴδιον γραφικὸν χαρακτήρα** τοῦ ἐπὶ τοῦ φακέλλου ρητοῦ καὶ τίτλου. Ἐὰ χειρόγραφα ἅμωσ δὲν ἐπιστρέφονται.

Σ'. — Κάθε συγγραφεὺς εἰμπορεῖ νὰ ὑποβάλῃ καὶ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ἔργα, καὶ νὰ τοῦ βραβευθοῦν ὅλα. Ἀλλὰ μόνον τὸ πρῶτον δυνάμει τῆς συνδρομῆς του. Ἐκαστον τῶν ἄλλων πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ 50 δραχμὰς διὰ κρίτρα.

Ζ'. — Τὸ καλύτερον θεατρικὸν ἔργον θάναβιβιασθῆ ἔντὸς τῆς θερινῆς περιόδου τοῦ 1929, μὲ πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ δυνατὴν τελειότητα, εἰς τὸ Θέατρον Κυβέλης τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Θεοδορίδου. Ἐὰν δὲν εὐρεθῆ ἔργον κατάλληλον πρὸς παραστάσιν, ὁ Διαγωνισμὸς θὰ ἐπιναληφθῆ. Ἐὰν ἀπεναντίας εὐρεθοῦν κατάλληλα περισσότερα τοῦ ἑνός, θὰ παιχθοῦν καὶ αὐτὰ **ἰσοτίμως**, ὅσα καὶ ἂν εἶναι, καθὲν μὲ τὴν σειράν ἐπιτυχίας του εἰς τὸν Διαγωνισμὸν. Καὶ τὴν μὲν θερινὴν περίοδον τοῦ 1929 ὅσα ἐπιτρέψῃ ὁ χρόνος, τὰ δὲ λοιπὰ τὴν ἐπομένην ἢ τὰς ἐπομένους.

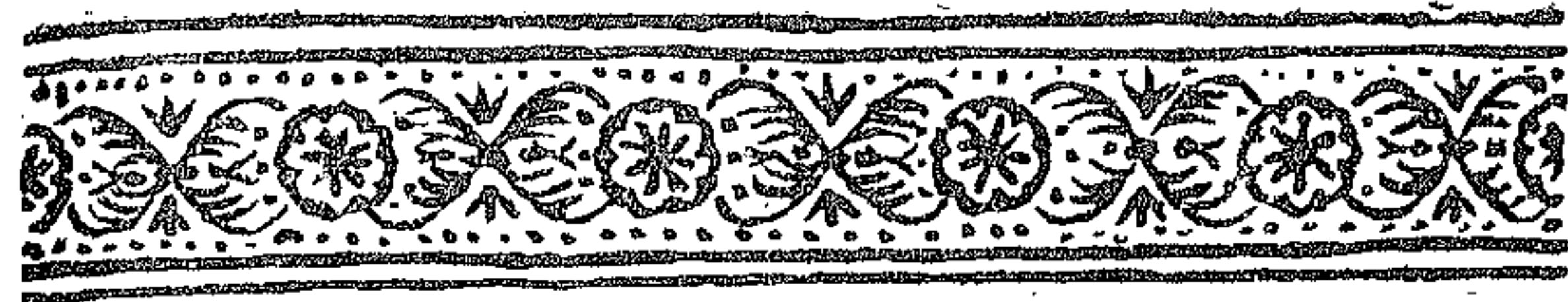
Η'. — Ὁ συγγραφεὺς δικαιούται, ἂν θέλῃ, νὰ παρακολουθήσῃ τὰς δοκιμὰς τοῦ ἔργου του καὶ νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸ κείμενον ἢ τὴν σκηνοθεσίαν τροποποιήσεις, ὅσας ὅμως ἠθέλην ἐγκρίνει καὶ ἡ ὑπεύθυνος Ἐπιτροπὴ, ἐξουσιοδοτησάσα πρὸς τοῦτο δύο ἐκ τῶν μελῶν της, τὸν κ. Ξενοπούλου καὶ τὸν κ. Θεοδορίδου. Ἀπὸ τὴν πρώτην παραστάσιν τοῦ ἔργου του ὁ συγγραφεὺς θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν δεκαπέντε τοῖς ἑκατὸν (15 %) ἐπὶ τῆς ὀλικῆς ἀκαθάρστου εἰσπράξεως, ἀπὸ δὲ τὰς ἄλλας 10 % ὡς ἄνω. (Τὸ ἔργον θὰ δοθῆ εἰς μίαν, δύο ἢ περισσότερας παραστάσεις, **ἀναλόγως τῆς ἐπιτυχίας τὴν ὅποیان θὰ ἔχῃ**. Ἐργον καλῆς ἐπιτυχίας εἰμπορεῖ νὰ κἀμῃ καὶ 30 παραστάσεις εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ συγγραφεὺς νὰ κερδίσῃ 20 — 30 χιλιάδας δραχμὰς.)

Θ'. — Ὁ συγγραφεὺς βραβευμένου ἔργου εἰς τὸν Διαγωνισμὸν τοῦτον δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ δώσῃ εἰς ἄλλον θίασον εἰμὴ μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς πρώτης του παραστάσεως, ἐκτὸς ἂν ὁ κ. Θεοδορίδης ἠθέλῃ τὸ ἐπιτρέψει.

Ι'. — Ἡ «Νέα Ἑστία» δικαιούται νὰ δημοσιεύσῃ, μετὰ τὴν παραστάσιν των, ὅσα ἔργα ἠθέλῃ κρίνει κατάλληλα, ἀμείβουσα τοὺς συγγραφεῖς πρὸς 50 δρ. τὴν σελίδα. Οἱ συγγραφεῖς, οὔτε πρὸ τῆς παραστάσεως, οὔτε κατόπιν, δὲν εἰμποροῦν νὰ τὰ δώσουν εἰς ἄλλο περιοδικὸν ἢ ἐφημερίδα. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως διετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς των εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν», ἡ κυριότης τῶν ἔργων τούτων, ὡς πρὸς τὴν διὰ τοῦ τύπου ἐκδοσίν των, ἐπιστρέφει εἰς τοὺς συγγραφεῖς. (Νόμος περὶ Πνευμ. Ἰδιοκτησίας.)

ΙΑ'. — Χειρόγραφα διὰ τὸν Διαγωνισμὸν τοῦτον, συμμορφωμένα τελείως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ὅρους (Α' — Σ'), εἶναι δεκτὰ **μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ἐ.ε.** Ἡ προθεσμία εἶναι ἐπαρκῆς καὶ δι' ὅσους δὲν ἔχουν ἀπὸ τώρα ἔργα μελετημένα ἢ σχεδιασμένα. Ὅσόνσον ἐλπίζομεν νὰ λάβωμεν ἀρκετὰ καὶ πρὶν ἐκπνεύσῃ ἡ προθεσμία, ὥστε νὰ σχίσωμεν ἀμέσως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ νὰ εἰμπορέσωμεν νὰ ἐκδώσωμεν τὰ ποτελέσματα κατὰ τὸ Πάσχα, ἤτοι κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς θερινῆς περιόδου τοῦ 1929. Θὰ διευκολύνωμεν δηλαδὴ τὴν ἐργασίαν τῆς Ἐπιτροπῆς ὅσοι θὰ στείλουν τὸ ἔργον των ἅμα τὸ τελειώσουν ἢ τὸ ἐπεξεργασθοῦν, χωρὶς νὰ περιμένουν, — κατὰ τὸ σύνηδες, — τὴν τελευταίαν στιγμὴν.

ΙΒ'. — Ἐὰ χειρόγραφα διευθύνονται εἴτε εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», ὁδὸς Σταδίου 53, εἴτε εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Νέας Ἑστίας» ὁδὸς Ρόμφης 22, εἴτε εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διευθυντοῦ, ὁδὸς Εὐριπίδου 42. Εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν» θὰ δημοσιεύωνται ἐκάστοτε οἱ τίτλοι τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΑΡΙΤΑΝΑ

ΤΡΙΠΡΑΚΤΗ ΚΩΜΩΔΙΑ (COMÉDIE) *

Μαριτάνα. — ὦ, τὰ ξέρω πολὺ καλά ! Ἔνας γλεντζές. Ἔνας ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, τοῦ σημερινοῦ κόσμου, ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἰερὸ οὔτε ὄσιο . . . Μεταξὺ μας, αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ φίλου σας ;

Ἰάσων. — Σχεδόν . . .

Μαριτάνα. — Ἀκριβῶς δηλαδὴ. Ἔσεῖς ὅμως δὲν τοῦ μοιάζετε, κι' ἄς εἴσαστε τόσο φίλοι. Φαίνεστε ἐλαφρὸς, — παρντόν, — μὰ εἰστε σοβαρὸς κατὰ βῆθος. Ἔχετε σεῖς καὶ ὄσιο καὶ ἰερά. Γνώρισα στὴ ζωὴ μου καὶ γλεντζέδες, ψευτογλεντζέδες, σὰν καὶ σὰς. Αὐτοὶ ὅλοι ἐρωτεύονται στὸ τέλος μὲ τὰ σωστά τους, παντρεύονται καὶ ἡσυχάζουν.

Ἰάσων, ἐνθουσιασμένος, σηκώνεται. — Ἄ, τί θαυμάσια ποὺ μ' ἐβουθήσατε νὰ σὰς πῶ ἐκεῖνο ποὺ θέλω ! . . . Λοιπὸν ναί ! Αὐτὸ ἐπαθα κι' ἐγώ. Στὸ τέλος — καὶ λέω στὸ τέλος, γιατί ἔχω κι' ἐγὼ τὴν ἡλικία τοῦ Δήμη, τριανταπέντε ἀκριβῶς, — ἐρωτεύθηκα σοβαρά. Μὰ πολὺ σοβαρά, ἀληθινά. Ἔχω δὲ ἀρκετὴ πείρα γὰ νὰ τὸ καταλαβαίνω . . .

Μαριτάνα — Ὠραῖα ! Καὶ θέλετε νὰ παντρευτῆτε καὶ νὰ ἡσυχάσετε.

Ἰάσων. — Ἐντελῶς !

Μαριτάνα. — Εἰστε καὶ πλοῦσιος, ἀνεξάρτητος . . .

Ἰάσων — Ἀρκετά. Ὅχι βέβαια σὰν τὸ Δήμη. Προτιμῶ ὅμως νὰ συνδεθῶ μὲ μιὰ γυναῖκα ποὺ νὰ τὴν ἀγαπῶ, ποὺ νὰ γεμίζῃ ὅλη μου τὴν ψυχὴ, παρὰ νὰ πάρω ἕνα ἑκατομμύριο . . .

Μαριτάνα. — Ὅπως τὸ πῆρε ὁ φίλος σας ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, ποὺ δὲν τοῦ γεμίζει οὔτε τὸ ἕνα του χιλιοστό. Γιατί — μεταξὺ μας, — ἡ

καλὴ μας κυρία Ζηνοβία δὲν εἶναι ἀπὸ κείνες ποὺ γεμίζουν ἕναν ἄντρα σὰν τὸν κ. Ρόδη.

Ἰάσων. — Βεβαιότατα ! Ἐγὼ ἐκείνη ποὺ εὐτύχησα νὰ παντῆσω στὴ ζωὴ μου ἐγώ, καὶ στάθηναι ἱκανὸς — γιατί δὲν ἦταν παιχνίδι, — νὰ τὴν ἀγαπήσω μὲ τὰ σωστά μου . . .

Μαριτάνα. — Ἐμένα δηλαδὴ. Γιατί δὲν τὸ λέτε τώρα καθαρά ;

Ἰάσων. — Ναί, ἐσὰς. Δὲν ἔχω λόγον νὰ τὸ κρύβω.

Μαριτάνα. — Καὶ δὲ γυρεύετε τώρα ἄλλο, παρὰ νὰ μὲ πάρετε καὶ νὰ ἡσυχάσετε. Ἔ ;

Ἰάσων, ἐκπληκτος, σὰ νὰ τοῦθε κατακεφαλιά. — Ἄ ! . . . εἰρωνεύεστε ; . . . Ἐγὼ να γελοῖος ; . . . (Φαιδρότερα.) Πάτησα τὴν ἀγκινάρα ;

Μαριτάνα, σοβαρά. — Ὅχι, φίλε μου, δὲ σὰς εἰρωνεύομαι καθόλου. Μιλοῦμε ἔτσι ἐλαφρά, παιχνιδιάρικα, σὰν ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀρκετὰ ἡλικιωμένοι κι' οἱ δύο μας. — γιατί τί νομίζετε ; κι' ἐγὼ σὰς φτάνω σχεδὸν στὰ χρόνια, — μὰ λέμε πολὺ σοβαρὰ πράγματα, σὰς βεβαιῶ ! Ἐγὼ ἢ ἴδια προκάλεσα αὐτὴ τὴν ἐξομολόγησιν, ἀκριβῶς γιατί εἶχα μαντέψει πὼς «μὰγαπήσατε μὲ τὰ σωστά σας» καὶ λογαριάζετε «νὰ μὲ πάρετε καὶ νὰ ἡσυχάσετε».

Ἰάσων, μὲ χαρὰ. — ὦ, Μαριτάνα ! . .

Μαριτάνα. — Μὴ βιάζεστε ! . . Ἐδκανα μόνον καὶ μόνον, γὰ νὰ μπορέσω νὰ σὰς πῶ πιδὸ γρήγορα πὼς αὐτὸ . . . δὲν γίνεται ! (Σηκώνεται.)

Ἰάσων. — Ἄ ! (Τὴν κοιτάζει. Σὲ λίγο, σιγά, μὲ τρόμο.) Ἀγαπᾶτε ἄλλον ;

Μαριτάνα, χαμογελώντας μιὰ στιγμὴ. — Κανένα ! . . Ἄλλον κανένα ! . . Ὄχι μὴν μά-

λιστα ανάξια της αγάπης σας, αν δεν σας έλεγα ελλιώς, πώς αν υπάρχει άνθρωπος στον κόσμο, σήμερα, που να τον εκτιμώ, να τον συμπληρώ, — άς πω και το μεγάλο λόγο: να τον αγαπώ, — είστε σεις. Κι όμως δε μπορώ να γίνομαι γυναίκα σας!

Ίάσων, σά χαμένος. — Μά γιατί; γιατί;

Μαριτάνα, τὸν κοιτάζει. — Περιέργο! . . .

"Ένας άλλος στη θέση σας, που δε θα είχε όμως ιερὸ καὶ ἕσιο, θὰ τὸ μάντευε ἀμέσως.

Ίάσων, πὸν ἔξαφνα μάντευε. — "Α!! (Τὴν κοιτάζει.) Ναι;

Μαριτάνα. — Ναι. (Κάθεται πάλι σὰ συνταμιωμένη.) "Όταν ἤμουν μικρή, δεκαπέντε-δεκάξι χρονῶ, στὴν Πόλη, (τοῦ γένει νὰ καθῆσαι, ὁ Ίάσων κάθεται, ἐκείνη ἔξακολουθεῖ) ἐγνώρισα ἕνα νέο. Μ' ἀγάπησε ὅπως ἀγαποῦν συγγῆθος αὐτοὶ οἱ νέοι, μ' ἐζήτησε μὲ τὴν εὐκολία πὸν ζητοῦν αὐτοὶ, χάλασε τὸν κόσμο κι' ἐπιτέλους κατάφερε τὸν πατέρα μου νὰ μὰς ἀρραβωνιάσει. Μπήκε στὸ σπίτι μας γιὰ γαμπρός. Τὸν ἀγάπησα κι' ἐγὼ, ὅπως ἀγαποῦν συγγῆθος τὰ κοριτσάκια, τρελά. Τοῦ εἶχα κάθ' ἐμπιστοσύνη, ὑποτασσόμενον σ' ὅλες του τὶς ἀπαιτήσεις, τὸν θεωροῦσα πιά σὰν ἀντρα μου. . .

"Ἔτσι πέρασαν δυὸ χρόνια. . . γιὰ νὰ μεγαλώσω. Τὸ στεφάνωμα πὸν περιμέναμε, θὰ νομιμοποιήσε μόνο μιὰ ἔνωση πὸν εἶχε γίνει πρὸ πολλοῦ. Μιὰ Κυριακὴ τὰ ἐτοιμάσαμε ὄλα. Ἦρθε ὁ παπὰς, ἦρθε ὁ κουμπάρος, ἦρθαν ὄλοι, — μόνον ὁ γαμπρός δὲν ἦρθε. Μηνύσαμε, ρωτήσαμε, μάλαμε. Τὸ Σάββατο τὸ βράδυ εἶχε φύγει γιὰ τὴν Εὐρώπη.

Ίάσων, καταλυπημένος. — Πῶς; τὸν ἐμπόδισαν οἱ γονεῖς του; . . .

Μαριτάνα. — "Α, μπά. Δὲν εἶχε γονεῖς. "Ένα θεῖο μόνο, κι' ἐργαζόταν στὴν Τράπεζά του. Μόνος του τὸ μετάνοιωσε. Ἡ ὁμορφιά μου δὲν τὸν συγκινῶσε πιά, ἀφοῦ τὴν εἶχε χαρεῖ. Κι' ἔβρισκε ὄλωσδιόλου περιττὸ νὰ φορτωθῆ μιὰ γυναίκα χωρὶς μεγάλη προίκα. Καὶ τόσο νέος! . . .

Ίάσων. — Μά ἔτσι ξαφνικά; Σὰς εἶπε νὰ ἐτοιμάσετε γάμο καὶ τῶσκασε; ὡς τὴν τελευταία στιγμή φαινόταν σταθερός; . . .

Μαριτάνα. — "Όχι, πάντα γύρευε νὰ τραδηγήτῃ, νὰ μὰφήσῃ. Τοῦ κλαιγόμενον ὅμως καὶ ξαναγύριζε. "Α, τὸ μαρτύριο πὸν τράδηξα τὸν τελευταῖο χρόνο, γιὰ νὰ τὸν κρατῶ ἔτσι, μὲ τὰ δόντια μου! Αὐτὰ τὰ φαντά-

ζεστε, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πολυλογῶ. "Ἐφτασε νὰ μοῦ λέγῃ: «Θὰ σὲ πάρω ἀφοῦ ἐπιμένῃς, ἀλλὰ οὔτε μιὰ ὄρα εὐτυχισμένη δὲ θὰ ζήσης μαζί μου!» "Ἔτσι γιὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ τὸν διώξω ἐγὼ, — σὰ νὰ ἦταν πιά δυνατὸ, τοῦ εἶπε: «Πάρε με καὶ χιόρισέ με ἀμέσως, δὲ μὲ μέλει». Ἐποχωροῦσε, τὰ ξαναφτιάναμε, καὶ πάλι ἄρχιζε τὰ ἴδια. "Α, φίλε μου! τὸ στεφάνωμα ἐκεῖνο, πὸν ἐτοιμάστηκε χωρὶς νὰρχισῆ, ἦταν ἡ τελευταία σκητὴ ἐλάκερης τραγωδίας! Τί λέω; "Απὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ἄρχισε γιὰ μένα ἡ φοβερότερη: ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν, λιγοθυμισμένη, μισόνηκη, μ' ἐγδύσαν ἀπὸ τὸ νυφικὸ ἐκεῖνο φέρεμα, πὸν λίγο ἔλειψε νὰ μοῦ γίνῃ σάβανο! Καὶ νὰ μοῦ λένε, γιὰ παρηγοριά, πὸς ἡ τραγωδία αὐτὴ τῆς ζωῆς μου εἶναι ἀπὸ τὶς πιά συνειθισμένες — φανταστήτε! — καὶ πὸς χιλιάδες κορίτσια στὸν κόσμο ἐγκαταλείφθηκαν τὴν τελευταία στιγμή μὲ τὸ νυφιάτικο φουστάν! . . .

Ίάσων. — Συνειθισμένο ἴσως. . . ἀλλὰ φριχτὸ! . . . ἀπαίσιο! . . . Καὶ τί ἀπέγεινε κείνος; Ξαναγύρισε στὴν Πόλη; τὸν ξαναείδατε;

Μαριτάνα. — Ποτέ. Γιὰ πολὺν καιρὸ μάλιστα εἶχα χαμένα ὄλωσδιόλου τὰ ἴχνη του. Μόνον πρὸ τριῶν ἐτῶν ἔμαθα κατὰ τύχη πὸς ἦρθε κι' ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα.

Ίάσων. — "Α, εἰν' ἐδῶ;

Μαριτάνα. — Δὲν ξέρω ἂν εἶναι ἀκόμα. . . ἴσως.

Ίάσων. — Κι' ἔτσι, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. . .

Μαριτάνα. — Ἐχάθηκα! Ἡ μιὰ δυστυχία ἐρχόταν κατόπι τῆς ἄλλης. Ὁ πατέρας μου πέθανε τότε ἀπὸ τὴ λύπη του. Σὲ λίγο τὸν ἀκολουθῆσε κι' ἡ μητέρα μου. Μείναμε ὄρφανὰ τρία παιδιά στὰ χέρια μιᾶς θεῆς. . . Φτώχεια. . . Ἐγὼ εἶχα τὸ δίπλωμά μου, μὰ δὲν μποροῦσα νὰ διοριστῶ πουθενά, γιατί ἡ ἱστορία μου ἦταν γνωστὴ. . . Μὲ δυσκολία μ' ἔπαιρναν καὶ στὰ καλά σπιτία. Γιατί μαζί μὲ τὴν ἱστορία μου, μ' ἔκανε ὑποπτῆ, ἐπικίνδυνη καὶ. . . τὸ ἐξωτερικὸ μου. Ἦ' αὐτὸ τὸ λόγο δὲ θέλησα — μὰ καὶ δὲ θὰ μποροῦσα, — νὰ παντρευτῶ ποτέ. "Ένας καλὸς ἀνθρώπος βρέθηκε νὰ πάρῃ τὴν ἀδερφή μου, μὰ κι' αὐτὸς, γιὰ νὰ τὴ χωρίσῃ ἀπὸ μένα, τὴν πῆγε στὴν Προύσα. Ὁ ἀδερφός μου διορίστηκε ὑπάλληλος στὴ Νικομήδεια. Σκορπίσαμε. Ἐγὼ πῆγα στὴ

Σμύρνη, ὅπου ἐνόμιζα πὸς θὰ μὲ ξέρουν καλύτερα. Τὰ ἴδια κι' ἐκεῖ. Οἰκογένειες ἀπὸ τὴν Πόλη εἶχαν διαδώσει τὴν ἱστορία μου κι' αὐτὸ μὲ δυσκόλευε πάλι στὴ δουλειά μου. Μὲ διόριζαν κι' ἄξαφνα, χωρὶς λόγο, μ' ἔπαιρναν. Ἦμουν σκάνδαλο. Μιὰ φίλη μου μ' ἐχάλεσε τότε στὴν Ἀθήνα. Ἦρθε. Τὰ παρηκιάτω τὰ ξέρετε.

[Ἐνας στεναγμὸς. "Ἐπειτα μικρὴ, θλιμμένη σιωπὴ.]

Ίάσων. — "Α, τί δυστυχισμένη πὸν στάθηκε ἡ ζωὴ σας! Κανένας δὲ θὰ τὸ φανταζόταν νὰ σὰς βλέπῃ! . . .

Μαριτάνα. — Κι' ἐγὼ ἡ ἴδια ἀπορῶ γι' αὐτὸ. Πὸς διατηρῶ αὐτὴ τὴν ὄψη τῆς εὐτυχίας. . .

Ίάσων. — Εἶναι ἡ μεγάλη ὁμορφιά.

Μαριτάνα. — Εἶναι ἡ ἰδέα πὸν μὲ στηρίζει. Μ' αὐτὴ τὴν ἰδέα ἔζησα, ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν συνῆλθα ἀπὸ τὸν κεραυνὸ καὶ μπόρεσα νὰναζήσω: Νὰ ξαναβρῶ ἐκεῖνο τὸν ἀνθρώπο καὶ νὰ τὸν ἐκδικηθῶ!

Ίάσων. — Πῶς;

Μαριτάνα. — "Όπως ξέρω ἐγὼ. . . Ἐννοια σας καὶ δὲ θὰ τὸν σκοτώσω. Ἀλλὰ τί μὰς νοιάζει τώρα γιὰ κείνον; Ἄς γυρῶμε στὰ δικά μας. . . Λοιπὸν μάγαπήσατε. Τὸ πιστεύω. Πῆτε μου ὅμως! Ὑστερ' ἀπὸ ὅσα ἀκούσατε, θὰ μποροῦσατε νὰ μὲ κάνετε γυναίκα σας;

Ίάσων, σηκώνεται διαμυᾶς, κοιτάζει τὴ Μαριτάνα σὰ νὰ θέλῃ νὰποκρυθῆ, διστάζει, χαμηλώνει τὸ κεφάλι, σιωπᾶνε.

Μαριτάνα. — "Όχι βέβαια, ἔ;

Ίάσων, μὲ ταραχὴ. — Δὲν ξέρω. . . δὲν ξέρω. . . μὴ μὲ ρωτᾶτε ἀκόμα. . . πρέπει νὰ συνέλλω. . . πρέπει νὰ σκεφτῶ. . . Ἐγὼ. . . (διακόπτεται. Ἐξορριτᾷ ὁ Δῆμης ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ πόρτα.)

Δῆμης, στὸν Ίάσωνα, σοβαρὰ κι' ἀστεῖα. — Ἐδῶ εἶσαι πάλι; . . . Τί θέλεις; . . . Τὸ ξέρεις πὸς μὰς ἔγινες κουνούπι; Καὶ πόση ὄρα κάθεσαι δῶ; "Αμα σοῦ εἶπαν πὸς λείπουμε, μποροῦσες, μοῦ φαίνεται, νὰ φύγῃς!

Ίάσων. — Μά, φίλε μου. . . ἦταν ἔδῶ ἡ δεσποινὶς Μαριτάνα.

Δῆμης. — Μά γι' αὐτὸ ἴσια-ἴσια! (Ἀστεῖα.) Σὲ παρακαλῶ νὰφίσης τὸ κορίτσι ἡσυχῶ! Δὲν ἔχει καμμιά ὄρεξη νὰκούῃ τίς σαχλαμάρες σου.

Μαριτάνα, γελοῦντας. — Ποῦ τὸ ξέρετε; Μπορεῖ νὰ μὰρέσουν.

Δῆμης, στὴ Μαριτάνα. — Καλὰ καὶ σεις, καλὰ. . . Μὴ νομίζετε πὸς τὸ παίρνω γι' ἀστεῖο.

Ίάσων, σοβαρὰ. — Μὰ κι' ἐγὼ δὲν τὸ παίρνω γι' ἀστεῖο. Μοῦ φαίνεται πὸς ἡ παρουσία μου, τώρα-τώρα, δὲ σ' ἐνθουσιάζει πολὺ.

Δῆμης. — Ἔλα, βρέ!

Ίάσων. — Ἐκεῖνο πὸν σοῦ λέω. Καὶ φεύγω.

Δῆμης. — Κάτσε κει, κουτεντέ!

Ίάσων. — Δεσποινὶς; . . . (σφίγγει τὸ χέρι τῆς Μαριτάνας καὶ τῆς ψιθυρίζει;) Θὰ τὰ ξαναποῦμε. . .

Δῆμης. — Μ' ἀλήθειαν, θὰ. . . ; "Ασ' τὰ στεῖα τώρα! . . . Πιστεφες πὸς. . .

Ίάσων, στὸ Δῆμη. — ἔχω δουλειά, καλέ. (Κοιτάζει τὸ ρολόι του.) Οὐ, κι' ἄργησα. Γεῖά σου! (Τρέχει στὴν πόρτα.)

Δῆμης. — Τί δουλειὰ ἔχεις;

Ίάσων, βγαίνοντας. — Πηγαίνω κάτι νὰ σκεφτῶ. (Φεύγει δεξιὰ.)

Δῆμης. — Πάει! ταῦστριψε κι' αὐτοῦνοῦ. Μαριτάνα, μοῦ φαίνεται πὸς τὸν ἔχεις τρελάνει!

Μαριτάνα. — Καὶ ζηλεύεις; . . .

Δῆμης. — Μπά! Καὶ τί μὲ νοιάζει ἂν τρελαθῶν εἶκοσι γιὰ σένα; Φτάνει ἐσὺ νὰ μὴν τρελαθῆς γιὰ κανένα.

Μαριτάνα. — Παρὰ μόνο γιὰ σένα!

Δῆμης. — Ἐννοεῖται! (Κουδουνίζει.)

Μαριτάνα. — Μὰ πάλι; . . . Δὲν εἶχα τρελαθεῖ μιὰ φορὰ;

Δῆμης. — Τότε; . . . "Ω, καὶ τί καταλάβαινες τότε σὺ ἀπὸ τρέλα; . . .

Μαριτάνα, σαρκαστικά. — Ναι, ἤμουν μικρὴ. . . Τώρα θέλεις ἐσὺ, τώρα πὸν μεγάλωσα καὶ καταλαβαίνω. . .

Ἐρασμία, ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα. — Ὅριστε.

Δῆμης. — Νὰ προσέχῃς τὴν πόρτα. Ἡ κυρία λείπει καὶ δὲ δέχουμαι κανένα, γιατί ἔχω ἐργασία. Νὰ λὲς πὸς δὲν εἶν' ἐδῶ κανεὶς. Πὲς το καὶ τοῦ Κώστα.

Ἐρασμία, βλοσυρὰ. — Πολὺ καλὰ. . .

Δῆμης. — Πῆγαίνέ μου τα αὐτὰ μέσα. (Τῆς δίνει τὸ ἐπαρωφόρι του καὶ τὸ καπέλο του.)

Ἐρασμία, τὰ παίρνει. — Μὰ ἐδῶ θὰ ἐργαστήτε;

Δήμης, με θυμό.— Πήγαινε τα γρήγορα μέσα. "Όπου θέλω! "Όριστε" έχει!

[*Η Έρασμία φεύγει από την πρώτη άμοιαστρα πόρτα.*]

Μαριτάνα— Καλά σου λέει. Έδω είναι το γραφείο σου;

Δήμης, με φρέσκο θυμό.— Νά σου πω και σένα! . . . Στο σπίτι μου είμαι και κόνια γραφείο όπου μάρεσει. Νά, έδω θα έργαστώ! . . . Δέ σου είπα να μου κάνεις συντροφιά. Έσύ πήγαινε άπάνω! [*Κάθεται στο τραπέζι.*]

Μαριτάνα— Πολύ φαιδρός έγύρισες από τις πρόδες . . .

[*Η Έρασμία ξαναγυρίζει, χωρίς να την πολυπροσέχουν. Πάει ίσια να βγῆ από τη δεξιά πόρτα. Αλλά περνώντας, βλέπει πώς δέν την κοιτάζουν, γλυστοῦ πίσω από το μπερντέ του βάνου, στην άκρη, και κοίβεται κεί. Ούτε η Μαριτάνα δέν τη βλέπει.*]

Δήμης— Πήγαινε άπάνω!

Μαριτάνα— Κάποιος σου γενεψε. (Καλοκάθεται σε μιὰ πολυθρόνα.)

Δήμης— Χρ! ἤμουν βέβαιος. (Με στόμφο σά να διάβάζῃ.) «*Η γυναίκα είναι ως ἡ σκιά. Την κυνηγᾷς, σου φεύγει τῆ διώχνεις, σε ακολουθεῖ!*»

Μαριτάνα, σηκώνοντας τὰ μπράτσα της από κεφάλι.— Τι λές έχει! "Έδωξες ποτέ σου έσὸ καμμιὰ σκιά;

Δήμης— Είναι ρητό.

Μαριτάνα— "Ανόητο. Κάτι άλλο θα λέῃ. Μά . . . τόσο νωρίς, αλήθεια, τελείωσε ἡ πρόδα;

Δήμης— Βαρέθηκα και τους άφησα να κάμουν ὅ,τι θέλουν. (Σιγώτερα.) "Όσο συλλαγιζόμουν πώς ἦσουν έδω μονάχη . . .

Μαριτάνα— Κατάλαβα . . . προτίμησες πάλι άπ' τις θεατρίνες, τις δασκάλες . . .

Δήμης, σηκώνεται άπότομα, αναμμένος.— Κατέβασε τὰ χέρια σου, Μαριτάνα! Δέ μπορῶ να σε βλέπω έτσι! (Θάχουμε πάλι τὰ ἴδια και σε προειδοποιῶ.)

Μαριτάνα— Σου έδειξα πώς δέ φοβάμαι . . . (Με τὰ χέρια πάντα ψηλά, παίρνει ακόμα πιὸ προκλητικῆ στάση.)

Δήμης, τὴν κοιτάζει. Και σε λίγο, μ' άλλο ὕφος.— Μαριτάνα, δέν τελειώνουμε πιά;

Μαριτάνα— Ποιό;

Δήμης— Θέλω να γίνῃς δική μου!

Μαριτάνα— Ω, λά, λά! . . . Μ' αὐτὸ εἰ-

ναι σοβαρό! . . . Μά και τὶ άνοπομονησία! . . . "Άλλη φορά περιμένεις ενάμισυ χρόνο. Και τώρα δέν περιμένεις οὐτ' ενάμισυ μήνα; . . . Στάσου! Μπορεῖ να γίνῃ κι' αὐτό. "Εγὼ δέ θέλω να σ' άπελπίσω. "Αλλά ὄχι, καίμενε, κι' έτσι, με μιὰ διαταγή. "Αφησε νάρθη με τὸν τρόπο του, με τὴν ὥρα του . . .

Δήμης— Παίζεις, Μαριτάνα. "Εγὼ ὅμως ὑποφέρω. Τὸ καταλαβαίνεις πὼς ὑποφέρω ἐγὼ; . . . "Αν αὐτὴ ἦταν ἡ ἐκδίκησή σου, ἔγινε. "Όριστε, με βλέπεις στα πόδια σου, να σε παρακαλῶ. Λυπήσου με! Τι άλλο θέλεις;

Μαριτάνα— Μά σε λυποῦμαι με τὴν καρδιά μου! . . . Τι άλλο θέλεις και σὺ;

Δήμης— Μαριτάνα! . . . (Τὴν πλησιάζει δραμητικά.)

Μαριτάνα, σηκώνεται άπότομα.— Πισω!

Δήμης, ὀρμη.— "Όχι! Θέλω να γίνῃς δική μου! . . .

[*Τοῦ ξεφεύγει. Τὴν κυνηγᾷ. "Εκείνη κατορθώνει να βάλῃ ἀνίμεσά τους τὸ τραπέζι και προσέχει να φεύγει ἀντίθετα όταν ὁ Δήμης κάνει να κυνηθῆ. Μ' αὐτὸ τὸ παιχνίδι, εξακολουθοῦν και τὴν ὀμιλία.*]

Μαριτάνα— Μά σου είπα! Μὴν εἶσαι τόσο βιαστικός!

Δήμης— "Ένα φιλή! Τώρα μόνο ένα φιλή! Τιποτ' άλλο. Σου ὀρκίζομαι! . . .

Μαριτάνα, γιὰ να κερδίσῃ καιρό.— Τοῦ κ. Πατρώνῃ τοῦ είπες τίποτα γιὰ τὴν ἱστορία μας;

Δήμης— "Όχι! . . . Λέξῃ! . . . Ούτε σ' αὐτόν, οὔτε σε κανένα . . . "Ένα φιλή! . . . Μόνο ένα φιλή! . . .

Μαριτάνα— Πρωτότερα; . . . Στάσου, θένω να μάθω! . . . Πρὶν ἔλθω, δέν τοῦ είχες πει πὼς ἦσουν ἀρραβωνιασμένος στην Πόλη;

Δήμης— Ποτέ! . . . Ούτε στον "Ιάσωνα οὔτε σε κανένα . . . Δέν τὰ ξέρουμε παρὰ οἱ δύο μας. Και δέ θα τὰ μάθουν άλλοι ποτέ. "Ελα! . . .

Μαριτάνα— Μοῦ ὀρκίζεσαι; . . . Στάσου! . . .

Δήμης— Σ' ὅ,τι ἔχω ἱερό. Μὴ φοβάσαι τίποτα! . . . "Όλα μυστικά. Και τὰ περασμένα και τὰ τωρινά μας! . . . Μαριτάνα, μὴ με βασανίζεις πιά! . . . Λυπήσου με!

Μαριτάνα, πάντα γιὰ να κερδίσῃ καιρό και πάντα με τὸ ἴδιο παιχνίδι ὀλόγυρα στο τραπέζι.— Μά . . . μάγαπας;

Δήμης— "Όσο δέν ἀγάπησα ποτέ μου καμμιὰ! Τὴ ζωὴ μου γιὰ ένα σου φιλή! (Παρ' ὀλλο να τὴ φθάσῃ.)

Μαριτάνα, τοῦ ξεφεύγει.— Οὔτε μένα τὴν ἴδια, τότε; . . .

Δήμης— Οὔτε! ποτέ! καμμιὰ! . . . Μαριτάνα! Ζωὴ μου! (κατορθώνει ἐπιτέλους και τὴν ἀρπάζει.) "Αγάπη μου! Λατρεία μου! (Προσπαθεῖ να τὴν ἀγκαλιάσῃ, να τὴν φιλήσῃ, σὰ λυσσασμένος.)

Μαριτάνα, ἀντιστέκεται σὰ δαιμονισμένη.— "Αφησέ με! . . . "Αφησέ με! . . . Θα φωνάξω! . . . (Βάζει ὄλη της τὴ δύναμη. Τὸν σπρώχνει. Και τρέχει ἴσια στο ἀνοιγμα τοῦ βάνου, παραμερίζει τὸ μπερντέ και χώνεται στο σαλόνι.)

Δήμης, σὰν τρελός, τὴν κυνηγᾷ, φωνάζοντας πνιχτά.— Μαριτάνα! Μαριτάνα! [*Αλλά τὴ στιγμή πού εἶναι ἔτοιμος να περάσῃ κι' αὐτὸς ἀπὸ τὸ χῶρισμα τοῦ μπερντέ στο σαλόνι, παρουσιάζεται κεί μπροστά του ἡ Έρασμία, ἀγριεμένη, βλοσυρή, με ἀπλωμένα τὰ χέρια και, ἄφωνη, τοῦ φράζει τὸ δρόμο.*]

Δήμης, ὀπισθοχωρεῖ μισὸ βῆμα τρομαγμένος, ἔπειτα ντροπιασμένος. ἔπειτα με θυμό.— Τι θέλεις ἐσὺ ἐδῶ; Ποιὸς σε φώναξε;

Έρασμία, σκληρά.— Δούλα εἶμαι. Εἶχα κρυφτεῖ πίσω άπ' τὸ μπερντέ και παραμόνευα.

Δήμης— Χάσου ἀπὸ δῶ! (Τὴ σπρώχνει.)

Έρασμία, ἀντιστέκεται και τὸν ἐμποδίζει.— "Ασ' τὸ κορίτσι!

Μαριτάνα, γυρίζει ἀπὸ τὸ σαλόνι.— Μὴ φύγῃς. Έρασμία! Στάσου κεί, παιδί μου! στάσου κεί! . . . "Όρατα! . . . (Μιλώντας ἔτσι, περνᾷ ξυστά-ξυστά, χωρίς να πεισπλάτῃσῃ καθόλου, και φτάνει ὡς τὴ δεύτερη ἀριστερὴ πόρτα. "Ετοιμῆ να βγῆ.) Θαυμάσια! Αὐτὴ τὴ φορά με γλύτωσε ἡ "Αντίζηλος! . . . (Ξεσπᾷ σε γέλιο τραγικῆ χλευαστικῆ, ἀνοίγει τὴν πόρτα γελώντας, φεύγει, κλεῖ, κι' ακόμα τὰ γέλια της ἀντηχοῦν ἀπὸ μέσα.)

Δήμης, στην Έρασμία, πού στέκεται πάντα κεί στὴ μέση.— Φύγε!!

Έρασμία— Τώρα φεύγω! (Φεύγει δεξιά.)

Δήμης, μόνος, στέκεται μετέωρος, δέν ξέρει πού να πάῃ.)

Μαριτάνα, ἀνοίγει τὴν πόρτα και μισοβγαίνει. Στο Δήμη.— Σάγαπῶ! . . . Έρωμένη σου δέ θα γίνω ποτέ. Γυναίκα σου, ἴσως! (Ξαναπαίρνει και κλεῖ.)

Δήμης, θορυβημένος.— "Όχι! . . . (Πιάνει τὸ κεφάλι του με τὰ δύο χέρια και με τὰ μάτια ὀλάνοιχτα, πέφτει σ' ένα κάθισμα.) "Όχι! . . . (Πικρογελά.) Χρ! κάποιος σ' ἐγέλασε! . . .

Αὐλαία
(*Ακολουθεῖ*)

ΦΟΝΙΑΣ

(ΑΠΟ ΤΟ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ")

Δέν είχε φέξει καλά καλά, και τὸ χωριὸ βῆξε πέρα ὡς πέρα. "Ένα κόκκινο ἀνατρίχισμα τῶζωσε και τῶσφιξε.

Σκοτώσανε τὸ Γιάννη τὸν παπλωματᾶ. Βρέθηκε σφαγμένος ὄξ' ἀπὸ τὴν πόρτα του. Βῆδδ.

Μά εἶναι ἀνάγκη να σᾶς πῶ ἐδῶ γιὰ μένα ένα πρᾶμα. Μὴν τὸ κακοπάρετε πού θέλω να μιλήσω γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Είναι ἀνάγκη να ἐξηγηθῶ. Αὐτὰ πού θα σᾶς πῶ δέν ἔχουν καμιά σχέση με τὸ Γιάννη τὸν παπλωματᾶ. "Όχι, ὄχι, ὄχι. Και μὴ με κοιτάτε έτσι κατὰματα, σᾶς παρακαλῶ. Φοβοῦμαι τὰ μάτια σας. Γυρίστε τ' ἄλλοῦ, γιὰτὶ θέλω να σᾶς μιλήσω.

"Εγὼ λοιπόν, πού λέτε, πολλές φορές ἀπὸ παιδί βρέθηκα ἀνάμεσα σε ὕπνο και ξύπνο. Τέτοιες ὥρες, κάτι σὺννεφα σταχιά και μαῦρα, μεγάλα σὰ βουνά, στρογγυλά σὰν πελώριες μπάλες ἀπὸ παμπάκι, πηχτὰ κι' ἀργονούνητα, μπαίγανε άπ' τ' αὐτιά μου και τὸ

στόμα μου, βῆδδδδ . . . και μαζεῦονταν ὅλα μέσα στο λαιμό μου, άπάνω στο καρύδι τοῦ λαιμοῦ μου. Σὺγκαιρα τὸ κεφάλι μου ἀδειάζε, κ' ένα χέρι χάλκινο μάλαζε και στράγγιζε σὰ σφουγγάρι τὴν καρδιά μου.

"Αλλοτες τύχαινε να μοῦ συμβάλουν τὰ ἴδια, και μόνο πού θα λέγανε τὴ λέξη «σύννεφα», και μόνο πού θα ὑποφιαζόμουν πὼς θα τὴν ἔλεγαν. Βῆδδδδ . . . νά . . . νά . . . μπαίνουνε στο στόμα μου οἱ πελώριες πηχτὲς μπάλες, σφιγγουνε τὸ καρύδι μου, μάνα μου, σιδερένιες νταγάλιες ἄδραξαν τὴν καρδιά μου. Λυπηθῆτε με, ἄνθρωποι . . . βοηθεῖα! . . . Δέ βλέπετε πὼς τὸ κεφάλι μου ἀδειασε; Δέν τὸ βλέπετε;

Εἶδατε ποτές σας ἄνθρωπο σφαγμένο;

"Ακοῦστε λοιπόν: τὸ κεφάλι του εἶναι χωρισμένο ἀπὸ τοὺς ὄρους οἱ κοφιές τοῦ λαιμοῦ κόκκινες, γεμάτες πηγμένο αἷμα.

ἀπ' ἀνάμειξη ἀσπρίζον τὰ κόκκαλα τὸ καρμὶ κοίτεται σὲ φόντο μαυροκόκκινο· τὸ πρόσωπο μορφαίνει, τρομαχτικὸ τὰ μάτια μισο-ἀνοιχτά, γυαλίζον σὰν ἀσπρες χάντρες μέσα τὲ μαύρους λάκκους· τὸ στόμα ἀνοιχτό, λὲς κι' ἀνασπίνει τὴν ψυχὴ τῆ δικιά σου· θέλει νὰ τὴ ρουφήξει, νά, θέλει νὰ ρουφήξει τὴν ψυχὴ σου· τὰ γένεια — ἀραγε, ὁ Γιάννης ὁ παπλωματᾶς εἶχε γένεια; — τὰ γένεια ζυμωμένα μὲ τὸ αἷμα ποῦ ξεπήδησε ποτάμι ἀπὸ τὸ λαιμό. . . Μὰ εἶναι σπουδαῖο αὐτό. . . Πρέπει νὰ ξέρω ἂν ὁ Γιάννης ὁ παπλωματᾶς εἶχε γένεια. . . Τὸ ἴδιον εἶν' αὐτὸς ποῦ με κόφτει.

Ἐγώ, ποῦ λέτε, μηδὲ ἀνθρώπο σφραγισμένο εἶδα ποτέ μου, μηδὲ τὸ Γιάννη τὸν παπλωματᾶ ἤξερα. Στάσου λοιπόν, τρεμούλα τῆς καρδιάς μου. . . ββββ. . . Κάτι σὺννεφα σταχτόμυρα, μεγάλα σὰ βουνά, στρογγυλά σὰν πελώριες σφαῖρες ἀπὸ παμπάκι, πηχτά κι' ἀργοκοῦνητα, μπαίνουν ἀπὸ τ' αὐτιά μου καὶ τὸ στόμα μου, μπαίνουν, μπαίνουν, ἔλο πιδ σταχτόμυρα, ἔλο πιδ σωριαστά, καὶ στριμώχνονται στὸ καρδί τοῦ λαιμοῦ μου. Ὠχου. . . βάρος ποῦ με πνίγει! . . . Ποῖος λοιπόν τὸν σκότωσε;

Μὲ τὴν προϋπόθεσι πῶς θὰ πᾶω τώρα στὸ καρνεῖο, εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ συμδοῦν τάχολουθα. Θὰ μοῦ πει ἓνας φίλος, ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος, ὁ ἀστυνόμος, ὁ εἰρηνοδίκης τελοσπάντων, νὰ πάμε νὰ δοῦμε τὸ σφαγμένο. Ἦθ' ἂν γείνει τότε; Ἐμένα βέβαια τὸ κεφάλι μου ἰάδαῖσαι ἀμέσως, ἓνα χέρι σιδερένιο θὰ σφίξει τὴν καρδιά μου, καὶ θὰ φέρω τὰ δάχτυλά μου στὸ λαιμό. Σὺγκαιρα, θὰ προσπαθῶ μὲ λόγια μασημένα νὰ νη-θῶ. Εἶναι ἀδύνατο αὐτό, φίλε κύριε πρόεδρε. Γιατί; Ποῖο εἶν' ἀδύνατο; Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἰδῶ ἀνθρώπο σφαγμένο. Ὅλοι τότε θὰ γυρίσουν νὰ με κοιτάξουν ὑποπτα. Ὠ μάτια τῶν ἀνθρώπων σκληρά, μάτια λεπίδες, σιλέτα ποῦ καρφώνεστε στὴν καρδιά μου, τί με κοιτάτε; Δὲ βλέπετε τί χοντρός ἴδρωτας με κόφτει; Δὲ βλέπετε πῶς τὸ κεφάλι μου ἀδειασε; Μάλιστα, φίλε κύριε εἰρηνοδίκη, μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἰδῶ ἀνθρώπο σφαγμένο.

Ἦθ' ἂν γείνει τότες; Ἔ; τί θὰ γείνει;

Θὰ με πάρουν, βέβαια, θέλοντας καὶ μὴ, νὰ πάμε νὰ τὸν δοῦμε. Ἐγώ, καθὼς θὰ περπατῶ σκυφτός, μὲ ἄδειο κεφάλι, μὲ βάρος στὸ λαιμό, (δὲ λέω γιὰ τὸ χάλκινο χέρι, γιατί

θὰ μοῦ χει περάσει πιά ὁ πρῶτος του πόνος), καθὼς λοιπὸν θὰ περπατῶ, θὰ μοῦ κολλήσει μιά σκέψη ἐπίμονη. Ἄραγε, ὁ Γιάννης ὁ παπλωματᾶς εἶχε γένεια; Σταθίητε λοιπόν, κουτάνθρωποι, κορόιδα, ποῦ με πάτε; Ἄν ὁ κύριος εἰρηνοδίκης θελήσει νὰ με ρωτήσῃ: πρὶν νὰ ἰδῶ τὸ πτώμα, καὶ νὰ με ρωτήσῃ γιὰ τὸ σκοτωμένο ἂν εἶχε γένεια ἢ ὄχι, θὰ τοῦ ἔλεγα πῶς δὲν ξέρω. Ἦσεις θὰ φωνάζετε πῶς κἀνὼ τὴν κότα, πῶς λέγω ψέματα. Μὰ, ὅσο κι' ἂν ἔλας ὁ κόσμος εἶναι βέβαιος πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ φονιάς, θὰ μπορούσε ὅμως ἓνας νὰ σὰς ρωτήσῃ: — Καὶ ποῦ τὸ ξέρετε πῶς λέει ψέματα; Ἦθ' ἂν τοῦ ἀπαντοῦσατε τότε, κουτάνθρωποι; Ἐνῶ, ἂν ἤξερα γιὰ τὸ Γιάννη τὸν παπλωματᾶ ἂν εἶχε γένεια ἢ ὄχι, καὶ με ρωτοῦσε ὁ κύριος εἰρηνοδίκης, ἢ ἀπάντησή μου θὰ εἶταν τέτοια, θὰ εἶταν ἔτσι μασημένη καὶ μπερδεμένη, ποῦ δὲ θὰ ἔμενε σὲ κανένα οὔτε ἢ παρμιμικρὴ ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἐνοχὴ μου. Ἐκτός ἂν μοῦ τὸ ψυχολογήσατε κι' αὐτό, καὶ γιὰ τοῦτο δὲ με ρωτᾶτε. Μὰ τότες εἶστε τέρατα, τέρατα, τέρατα! . . . Ἔ, λοιπόν! Ἐγὼ σκότωσα τὸ Γιάννη τὸν παπλωματᾶ! Ἐγὼ τὸν ἔσφαξα! Νά, ἔτσι δά; Μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χέρι ἀνασῆκωσα τὰ γένεια του, καὶ με τὸ δεξιὸ τοῦκοφα τὸ λαιμό με ξουράφι. Ἐγώ, ἐγώ, ἐγώωω! . . . (λέγοντας αὐτὴ, θὰ στριφογυρίζω τὰ μάτια μου ἄγρια, ματωμένα, ὅπως πρέπει νὰ κἀνει ἓνας φονιάς.)

Ἐέρω παλὸ καλά, πῶς μόλις πῶ αὐτὰ τὰ λόγια, ἓνα πλατὺ γέλιο θὰ με λούσει, τὴν ὥρα ποῦ οἱ μισοὶ θὰ λένε πῶς ὁ Γιάννης δὲν εἶχε γένεια, κ' οἱ ἄλλοι μισοὶ θὰ φωνάζουν πῶς καμῶνομαι τὸν τρελλό, γιὰ νὰ ξεφύγω τὴν τιμωρία τοῦ νόμου.

Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ τοῦτο: μόλις φτάσουμε στὸ σπίτι, νὰ παρουσιαστῇ ὁ Γιάννης ὁ παπλωματᾶς ὀλοζώντανος, ξεκαρδισμένος στὰ γέλια γιὰ τὴν ἀστεία φάρσα. Τότες ἐγὼ θὰ λυσσάξω, θὰ φρενιάξω. — Ψέματα, ψέματα, ψέματααα! Εἶστε ὅλοι κουτοί. Τὸν ἔχω σκοτώσει ἐγώ, νά, ἔτσι. Καὶ λέγοντας «νά, ἔτσι», θ' ἀρπάξω ἀπὸ τὸ καρδί τὸν πρῶτο ποῦ θὰ μοῦ τύχει, καὶ θὰ τὸν σφάξω σὰν τραγί. Δὲ γελάτε πιά, ἀνθρώποι, κουτάνθρωποι, ἔξυπνοι βλάκες; Ἄν ὁ Γιάννης ὁ παπλωματᾶς εἶτανε στ' ἀλήθεια σκοτωμένος, ποῖος ἄλλος, μωρέ, θὰ εἶταν ὁ φονιάς του, ἂν ὄχι ἐγώ;

ΝΤΟΡΟΣ ΝΤΟΡΗΣ

Τὸ δεματοενθνήριον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἰωάννης Βάσσος

Πολὺς λόγος γίνεται εἰς τοὺς καλλιτεχνικοὺς μᾶς κύκλους περὶ τοῦ Ἰωάννου Βάσσου, τοῦ νέου ἑλληνοῦ ζωγράφου τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ μικρὴ «ἐκθεσις» τῶν ἔργων του εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίαν» ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν. Καὶ πολλοὶ μᾶς ἐρωτοῦν πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἰδοῦν καὶ ἄλλας ἀπὸ τὰς ὄψεις αὐτᾶς «inventions» τῆς «Σαλώμης». Δυστυχῶς ἡ ἐκδοσις αὐτῆ, — θαῦμα πολυτελείας καὶ καλαισθησίας — ἐξηντηλήθη. Καὶ καὶ μὲν ὁ κ. Βάσσος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς στείλῃ τὸ τελευταῖον ἀνάτυπον μὲ μίαν θερμὴν ἀφιέρωσιν, δῶρον ἀληθινὰ πολύτιμον καὶ σπάνιον· ἀλλὰ οὔτε εἰς κοινὴν θέαν εἰμποροῦμεν βέβαια νὰ τὸ ἐκθέσωμεν, οὔτε νὰναδημοσιεύσωμεν ὅλας του τὰς εἰκόνας εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίαν». Ὡστε οἱ θναυσταὶ τοῦ νέου ἑλληνοῦ ζωγράφου τῆς Ἀμερικῆς θὰ περιμένουν . . . ὡς τὴν ἀνοιξιν. Διότι, καθὼς μᾶς γράφει, ὁ κ. Βάσσος σκοπεύει νὰ ἔλθῃ τότε εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ κάμῃ μίαν ἐκθεσιν μὲ τὰ πρωτότυπα ὅλων του τῶν ἔργων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίαν», ἐντοιμηταῦ, θὰ δημοσιευθοῦν ἀκόμη μερικά, τόσον ἀπὸ τὴν «Σαλώμην», ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν «Μπαλλάνταν» τῆς φουλακῆς τοῦ Ρήνταιγ» τοῦ ἰδίου ποιητοῦ, ἢ ὅποια ἐκδίδεται προσεχῶς εἰς τὴν Νέαν Ἰσορῆν, εἰκονογραφημένη ἐπίσης θαυμασίως ἀπὸ τὸν κ. Βάσσον. (Διότι καὶ ἀπὸ τὴν ἐτοιμαζομένην αὐτὴν ἐκδοσιν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς στείλῃ μερικὰ hors-texte.) Ὅσον διὰ τὴν βιογραφίαν τοῦ ζωγράφου, τὴν ὁποίαν ἐπίσης μᾶς ζητοῦν πολλοί, συνομιλε-

ται, ὡς βιογραφία νέου ἀνθρώπου, εἰς ὀλίγας λέξεις: Ὁ κ. Ἰωάννης Βάσσος ἐγεννήθη εἰς Σουλινᾶ τῆς Ρουμανίας τῇ 1898, ἀνετάρφη εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἐπέρασε πρὸ δεκαετίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου ἐσπούδασεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν τῆς Βοστώνης.

Τὸ σήμερον δημοσιευόμενον ἔργον του, «Ἀὐτὸ στήλαι τοῦ Ἡρακλέους», τὸ ἐπήραμεν, καθὼς καὶ τὸ σκίτσο του, ἀπὸ τῆς «Σύγχρονης «Σκέψης» τοῦ Σικάγου. Εἶναι, νομίζομεν, ἀπὸ τὴν «Ὀδύσειαν» ποῦ ἔχει εἰκονογραφῆσαι ὁ κ. Βάσσος, ἢ ἀπὸ ἄλλην σειράν, ἀνεξάρτητον. Τὸ μόνον ποῦ γνωρίζομεν θετικῶς, εἶναι ὅτι μετὰ τὴν «Σαλώμην» καὶ τὴν «Μπαλλάνταν», καὶ τρίτον ἔργον ἐτοιμάζει τώρα πρὸς εἰκονογραφημένην πολυτελεῖ ἐκδοσιν, πάντοτε, ἐννοεῖται, εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Θὰ ἔλθῃ ἔραγε καιρὸς ποῦ ὁ κ. Βάσσος θὰ εἰμπορεῖ νὰ ἐργάσεται εἰς τὴν Ἑλλάδα; . . . Ἄς τὸ ἐλπίσωμεν. Εἶναι τόσο νέος ἀκόμη . . . Ε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΣΟΣ

Ἡ μόδα τῶν Ἀπομνημονευμάτων

Τὸ βιβλίον ποῦ κατέκλυσε τὰ τελευταῖα χρόνια τὸν κόσμο, εἶναι τὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἀπομνημονεύματα γραμμένα ἀπὸ αὐτοκράτορες,

ἀπὸ πρίγκηδες, ἀπὸ δούκες, ἀπὸ πολιτικούς, ἀπὸ στρατηγούς, ἀπὸ ναυάρχους, ἀπὸ ἐπιστήμονες, ἀπὸ ἐξερευνητῆς, ἀπὸ συγγραφεῖς, ἀπὸ καλλιτέχνες, ἀπὸ ἠθοποιούς, τέλος ἀπὸ κάθε ἀνθρώπο ποῦ ἐπαιξε κάποιο ρόλο στὴ ζωὴ του καὶ στὴ ζωὴ μιᾶς χώρας, κ' ἔχει νὰ διηγηθῇ πράγματα ἐνδιαφέροντα καὶ ἀποκαλυπτικά. Προπάντων γιὰ τὴν προεπαναστατικὴν Ρωσίαν ἐκυκλοφόρησαν τόσα ἀπομνημονεύματα, ὥστε αὐτὰ κάνουν μίαν ὀλόκληρη βιβλιοθήκη.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὰ περισσότερα ἀπομνημονεύματα τῆς τελευταίας δεκαετίας ἔχουν

γραφεί με τὸν πῶ ἀδελφὸ καὶ ἀτεχνά τρόπο. Ἔχουν γραφεί ἀπὸ ἀνθρώπους πού δὲν εἶναι ἡ δουλειά τους νὰ γράφουν. Ὅλα ὅμως, ἀπὸ τὰ πῶ ἐνδιαφέροντα ὡς τὰ πῶ ἀσημαντα, προσφέρουν πολὺτιμὸ ὄλιγο στὸν ἱστορικὸ πῶ ἢ τὴν γράφῃ μὴ μῆρα τὴν ἱστορία καὶ τὴν χώρας, — ὄλιγὰ πολιτικῆς ἱστορίας, φιλολογικῆς ἱστορίας, καλλιτεχνικῆς ἱστορίας. Ἡ μόδα δηλαδὴ τῶν ἀπομνημονευμάτων προσφέρει μὴ ἀνεκτίμητη ὑπηρεσία.

Εἶναι ὅμως ἡ μόνη μόδα πού δὲν ἐπέρασε στὴν Ἑλλάδα. Ἀπομνημονεύματα τὰ τελευταῖα χρόνια ἔγραψε ὁ Πρίγκιψ Νικόλαος. Ἐπίσης ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος ἔγραψε τὰ «Τριάντα χρόνια φιλολογικῆς ζωῆς», οἱ κ. κ. Στέφανος Στεφάνου, Παῦλος Νισβάνας καὶ Ν. Λαμπρῆς θεατρικῆς καὶ φιλολογικῆς ἀναμνήσεις, καὶ ὁ κ. Μήτσος Μυράτ τὴ «Ζωή μου».

Εἶναι ἀρκετὰ τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτὰ γιὰ νὰ ἐξαντλήσουν τὸ πρόσφατο παρελθόν; Ἀσφαλῶς ὄχι. Καὶ ὅμως ἕνας μετριώτατος τύπος ἀπομνημονευμάτων εἶναι προτιμότερος ἀπὸ ἕνα μνηστικόριον, μὴ συλλογὴ διηγημάτων ἢ ποιημάτων τῆς ἰδίας ἀξίας. Οἱ πληροφορίες ἐνός τύπου ἀπομνημονευμάτων, ὅσο ἀσημαντὲς κι' ἂν εἶναι, σὲ καὶ τὰ χρησιμεύουν. Ἐνῶ ἡ ἐκδοσις ἐνός ἀσημάντου λογοτεχνικοῦ βιβλίου δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ζημιώσῃ κάποιον, — τὸ συγγραφεὴ ἢ τὸν ἀγοραστή, ἢ καὶ τοὺς δύο μαζί.

X.

Αἱ συνεντεύξεις

Σὲ μὴ ἐκανεκδοθεῖσα ἀθηναϊκὴ ἡμερησία δημοσιεύθησαν σειρὰ συνεντεύξεων με τοὺς πῶ γνωστοὺς ἠθοποιούς μας. Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ξέρω πῶ χρονοκοπημένο φιλολογικοδημοσιογραφικὸ εἶδος ἀπὸ τίς συνεντεύξεις με λογίους ἢ ἠθοποιούς. Χρονοκοπημένο στὸν τόπο μας βέβαια, ὅπου οἱ συνεντεύξεις περιορίζονται στίς τυπικῆς ἐρωτήσεις: «Τί γράφετε αὐτὸν τὸν καιρὸ;», «Ποιοί, κατὰ τὴ γνώμη σας, εἶναι οἱ καλύτεροι Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ ποιηταί;», «Τί φρονεῖτε γιὰ τοὺς Νέους;».

Γιὰ τὴ χρονοκοπία αὐτὴ δὲν φταῖνε λιγώτερο ἐκεῖνοι πού δίνουσι τίς συνεντεύξεις ἀπὸ ἐκείνους πού τίς παίρνουν. Γιατί ἐκεῖνος πού ἔχει νὰ πῇ κατὰ τὸ λέει με ὅποιωδήποτε ἀφορμῇ καὶ με ὅποιωδήποτε ἐρώτησιν. Καὶ βέβαια σκοπὸς τῶν συνεντεύξεων δὲν εἶναι νὰ γίνῃ «κουβεντολόγ», ἀλλὰ ν' ἀκουσθῶν μερικὰ φρόνιμα λόγια πού ἂν βοηθήσουν στὴν τακτοποίηση διαφόρων φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ζητημάτων.

X.

Κινηματογράφος καὶ Θεάτρον

Ὁ κινηματογράφος ἐτοιμάζεται «πυρωποδῶς» γιὰ τὴ χειμωνιάτικη περίοδο. Ἀπὸ τὰ κινηματογραφικὰ περιοδικά, τουλάχιστον, μαθαίνουμε ὅτι οἱ προετοιμασίαι τῶν κινηματογραφικῶν ἐταιρειῶν εἶναι ἐξαιρετικῆς. Μυθιστορήματα γνωστότατα γίνονται σενάρια κινηματογραφικῶν ἔργων, σκηνοθετικὰ θέατρα ἐτοιμάζονται καὶ

συγχρόνως ἀρκετοὶ ὀνομαστοὶ ἠθοποιοὶ ἐγκαταλείπουν τὴ σκηνή γιὰ χάριν τῆς ὀθόνης.

Τὸ θέατρο τί κάνει, στὸ μεταξύ, γιὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ φοβερὸ του ἀντίπαλο; Ἐξω, σὲ μεγάλα καλλιτεχνικὰ κέντρα καὶ γίνεται. Κάποια προσπάθεια ἀνανεώσεως καταβάλλεται. Ἀλλὰ ἐδῶ, ἀπ' ὅπου βέβαια θὰ περάσουν οἱ νέοι κινηματογραφικοὶ κολοσσοί; Σχεδὸν τίποτα. Κ' ἔπειτα οἱ ἠθοποιοὶ καὶ θιασάρχαι μας κεραιποῦνται γιὰ τὴ θεατρικὴ κρίση καὶ τὴν ἀστυρότητα τῆς κριτικῆς...

X.

Δραγούμης καὶ Μπαρρές.

Ὁ δὲ Ὀμηρος; πότε;

Ἀπὸ μελέτη δημοσιευμένη στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ «Ἀναγέννησις» με τὸν τίτλο «Ἐνας Ἄλλος Δραγούμης», πληροφοροῦμεθα, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, ὅτι πρῶτος ὁ κ. Κερουῆς (ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος) πρόσεξε τὸν Δραγούμη ὅπως τοῦ ἀξίζει, καὶ ὅτι «ὁ Μπαρρές δὲν ἔχει διαβάσει τὴν Ἑλλάδα».

Ὁ συγγραφεὴς τῆς μελέτης αὐτῆς κάνει λάθος. Ὀχι μόνον δὲν εἶχε προσεχτεῖ ὁ Δραγούμης ὡς τώρα, ἀλλὰ καὶ τ' ὄνομά του ἀκόμη ἦταν ἀγνωστο ἐδῶ πέρα καὶ ὅσο γιὰ τὸν Μπαρρές, περιμένουμε τὴν συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ ἐκ Παρισίων κ. Θεοδοῦ, γιὰ νὰ πληροφορηθῶμε ποιὸς εἶναι.

Ἀλήθεια, πότε θὰ μᾶς πληροφορήσει ὁ κ. Θεοδοῦς καὶ ποιὸς ἦταν ὁ... Ὀμηρος;

Ω.

Οἱ συνεργάται τοῦ Δεκαπενθημέρου.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ δηλώσωμεν καὶ πάλιν — διὸν βλέπομεν νὰ γίνονται διάφοροι παρεξηγήσεις, — ὅτι οἱ τακτικοὶ συνεργάται τοῦ Δεκαπενθημέρου εἶναι οἱ Ἄλκις Θρούλος, Κλέων Παράσχος, Θράσος Καστανάκης, Πέτρος Χάρης, Τέλλος Ἀγρας, Μιχαὴλ Στασινόπουλος, Ἡλίας Βουτιερίδης, Σοφία Σπανοῦδη, Γεωργία Τασοῦλη καὶ Γρηγόριος Ξενοπούλος, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωνται εἰς κάθε σελίδα τὰ ἴδια ὀνόματα, ἀπογράφουν με τὰ ἀρχικά των. Ἐκτάκτως ὅμως συνεργάζονται καὶ ἄλλοι.

Ὅσο διὰ τὸ στοιχεῖον Ω, τὸ ὅποιο δὲν εἶναι βέβαια ἀρχικὸν κανόνος, — μόνον ὁ μακαρίτης Ὀριγώνης ἐσκέπη ὀφείμους νὰ γράφεται Ὀριγώνης διὰ νὰ τοποθετῆται τελευταῖα ἢ κάλλη του, ἐκείνον τὸν μακάριον καιρὸν, κατὰ τὰς δημοτικὰς ἐκλογάς, — τὸ δανείζονται διάφοροι συνεργάται, ὅταν δι' ἕνα ἢ ἄλλον λόγον, ἢ καὶ χωρὶς λόγον, δὲν θέλουν νὰ βάλουν τ' ἀρχικά των. Οὔτω τὸ ὑπὸ Ω ἀρθροῖδιον περὶ Καβάφη κρινομένου ἀπὸ τὸν κ. Ἐμπειρικόν, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ καὶ διαπρεποῦς συνεργάτου μας κ. Μαρίνου Σιγούρου.

Ἡ προκήρυξις τοῦ Β' Διαγωνισμοῦ μας εἰς τὸ σημερινὸν τεύχος δὲν ἄφησε τόπον διὰ ἐντυπώσεις τοῦ Ἐλισσηγοῦ ἀπὸ τὸν Α'. Θὰ συνεχισθῶν εἰς τὸ ἐπόμενον.

Η «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»

Ἡ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΑΛΛΙΑ Ὁ ποιητὴς Valéry Larbaud

Τὰ τελευταῖα Nouvelles Littéraires ἀφιερώνουν ἀρκετὰ μαζοῦ κ' ἐνδιαφέρον ἀρθρο γιὰ τὸν Πιερὸν Λαριμπῶ. Ὁ κριτικὸς τὸν ἀποκαλεῖ «ἐγγὺ πνεῦμα κοσμοπολιτικὸ καὶ γλασιζὸ» καὶ λοιπὰ γιὰ τὸν δὲν ἔχει στή διάθεσίν του ὄλοκληρο τὸ τεύχος γιὰ νὰ γράφῃ γι' αὐτὸν ὅ,τι ἴσχυε. Ἄν θὰ ἐπιζήσουν, λέγει, δέκα συγγραφεῖς ἀπὸ τὴν κολασσαία, τὴν ἀκαταμέτρητη σὴν πρῶτην παραγωγή, ὁ Λαριμπῶ θὰ εἶναι ἀνάμεσά τους, γιὰ τὴν εἶναι πρωτότυπος ὄλιος δόλου φουριζὰ καὶ ἀβίαστα. Εἶναι καλλιτέχνης, συγγραφεὴς, γεμάτος ἀπὸ ὄραϊαν ἔξαρση ποιητικῆ. Εἶναι σὲ ἀνυπολόγιστο βαθμὸ λεπτός καὶ μορφωμένος, — πρῶτα πῶ τοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀποκαλύπτῃ γιὰ τὴ Γαλλία τόσους ξένους συγγραφεῖς, — καὶ τέλος ἐδημιούργησε δυό-τρεις καινούργιες φιλολογικῆς περιοχῆς πῶ ἀποκλειστικὰ τοῦ ἀνίσχουν: ἔγινεν ὁ μυθιστοριογράφος τῶν ἀγοριῶν καὶ τῶν κοριτσιῶν, ὁ ἀνθρωπος ὄλων τῶν ἐξαιτισμῶν καὶ τῶν κοσμοπολιτισμῶν, καὶ τέλος ὁ τσουχερός κριτικὸς μίᾳς κάποιας πορφῆς τῆς ζωῆς, πῶ εἶναι συγχρόνως σὸνιπ, ἔχει καὶ καὶ κούρια, ἀδειανὴ καὶ κουρασμένη καὶ πῶ συνακταντῆται μέσα στὰ ξενοδοχεῖα, ἰδίως τῆς πολυτελείας, μὴ μὴ κανεὶς μείνει ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν καθημερινὴν βιοπάλη, πῶ τὸν καθιλοῦναι στὴν ἰδία θέσιν γιὰ νὰ κερδίσει τὸ φουί του.

Γεννήθηκε τὸ 1881 στὸ Βισὺ τῆς Γαλλίας. Τὰ τοῖα τῆς γενετικῆς του, γενετικῆς καὶ τοῦ Μπανβίλ, ζογράφισε συχνὰ στὰ βιβλία του. Ἐπὶ τὸ λίκνο κούρια, ἀνάστανεν ἀεὶ φορτωμένον δόξες κ' ἀναιμνήσεις, ἔγραψε ὁ Ἐρνέστ Ρενῶ. Τὸ ἴδιο καὶ μέσα στὸ λίκνο του. Ἐκάθησε καὶ σ' ἕνα παλιὸ κτίριο, εὐγενικῆς ἀρχιτεκτονικῆς Λουὶ Κένζ, κ' ἐκεῖθε ποτίσθηκε ὡς τὸ βάθος τῆς καρδιάς του ὄλην τὴ γλύκα καὶ τὴ γερασμένην ἐπισημότητα τῆς περασμένης ἐποχῆς. Ἡ φιλοδοξία ἀρχισε νὰ γεννιέται στὴν ψυχὴ του φιλοδοξίαι στὴν ἀρχὴ ἐνεργητικῆς, ἀνάμεικτες με προδρόμους καὶ ρωμιαλῆς ὄνειροπολήσεις, πῶ ἦσαν ὅμως ὄλοένα καὶ πῶτερο ἀσυμβίβαστες με τὴν ἀσθενική του ὑγεία. Τότε, ἀπὸ πείσμα, ὁ νέος ἐρρίφθηκε στὰ βιβλία του καταβόχθησε τοῦ συγγραφεῖς: ἔγινε ὁ πρῶτος στὴν αἰχὴ του. Ἀπάγγελλε λατινικῆς προσφυχῆς καὶ λόγους ἐκκλησιαστικοῦς στὰ λατινικά.

Ἐπειτα τὸ ἐνδιαφέρον του ἐστράφηκε στὰ παιδιὰ πῶ τὸν κύκλονα, μεταλλεῖο γόνιμο κ' ἀνεξάντηλο γιὰ ν' ἀντλήσει στοιχεῖα καὶ δοκίμια. Παιδιὰ πλουσιῶν ἰσπανικῶν καὶ νοτιοαμερικανικῶν οἰκογενειῶν παιδιὰ νέγρων, ἐγγόνια δούλων πῶ ἐπλούτισαν, μὴ μὴ χιῆς ἀκόμη πολιτισμένα καὶ ξυπασμένα ἀπ' τὰ χροῖματά τους, πῶ ἔκαναν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόμου καὶ τοὺς δανδῆδες! Ἐπειτα, οἱ ἐπισκέπτες κ' οἱ ἐπισκέπτες: ὄρατες γυναῖκες, μητέρες, ἀδελφές, συγγενεῖς, «ἀποστάζουρες» (εἶναι ἡ λέξις τοῦ κριτικοῦ) νταντέλλες, στολίδια καὶ μετᾶξια: τίς ἔβλεπε στὸ «ἐκισκεπτήριον»,

κ' ἡ μὴ μὴ γεννώμενη ἠδὲ πῶθεῖα του ἀρχισε ν' ἀνατριχιάζει. Ὅλ' αὐτὰ εἶχαν τῶσιν ἐπίδραση στὸ ἔργο του! Ἐκεῖθε βγήκε τὸ «Fermine Marguez» κ' ἐσπάρθηκε ἡ σύλληψη τοῦ «Barthooth», πῶ φέρνει γιὰ πρῶτη φορά μέσα στὴν φιλολογία τὸν τύπο τοῦ κοσμοπολίτη νοτιοαμερικανοῦ...

Ὅσο γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ συναισθήματα πῶ κινεῦνται σ' αὐτὰ τὰ βιβλία, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ γράφῃ μὴ διατριβὴ με τὸν τίτλο: «Ἡ Ψυχανάλυσις στὸν Λαριμπῶ, πῶν γινώσκει τὸν Φρόυντ».

Ἀνάμεσα σ' ὅτους ἀκαλοῦθησαν τὴν κηδεῖα τοῦ Βερλαίν, βρισκόταν κ' ὁ Λαριμπῶ. Ἦταν ὁ νέος πῶ θὰ γινόταν ἕνας ἀπὸ τοὺς διαδόχους του. Κι' ἂν ὁ κόσμος δὲν τὸ ἔχει ἀκόμη ἀναγνωρίσει, σ' αὐτὸ φταῖκε ὁ ἴδιος, πῶ μὴ τὴν εἰρωνεία ἢ με τὴν δειλία δολιεύθηκε τὴν γνήσιὰ του φωνή.

Συγγενεῖς του τόπισαν τὰ πρῶτα του στιχοζυγίματα — ἀπλῆς μᾶλλον ἀσκήσεις προσφιδίας, ἀσπληρὰ περιορισμένους πάνω στυχοῦ Παρνασσικοῦς ποιητῆς καὶ πῶ ὁ ἴδιος ἀποκήρυξεν ἀμέσως. Μέτα του γεννιόταν καινούργια προσοπιτικότητα.

Ὁ Λαριμπῶ ἔμενε στὸ Παρίσι, ἀλλὰ μόνον θεωρητικῶς: γιὰ τὴν ἔκανε τῶν κόσμου τὰ ταξίδια! Χρόνια ὄλοκληρα γύριζε τὴν Ἑσθῶν. Ὁ Βενιαμίν Κρεμιέ, στὸ βιβλίο του «Βίκοστός Αἰὼν», γράφει πῶς σήχναζε τοὺς πῶ διαφορετικῶς τόπους: ζωὴ ὄλοτελα ἀνεξάρτητη, ἐλεύθερη ἀπὸ κάθε τι προσχεδιασμένο, καὶ ἀπὸ κάθε σκουλήρι ἐπαγγελματικῆς φιλοδοξίας μόνον ἢ δίψα τῆς μελέτης τῶν κωριαζοῦσε ἦταν ὁ θαμῶνας τῶν μουσειῶν καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν, κ' ἔλεγε: «Ζήτε γιὰ νὰ ἐργάζεσθε με τὴν ἐλπίδα πῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας σου θὰ κἀνῃ εὐτυχισμένους μερικοὺς ἄνθρωπους».

Ἀπὸ τὸ 1901, ὁ Λαριμπῶ ἀρχισε νὰ μαζεῦει καὶ νὰ ἐκδίδει τὰ ἔργα του, με τὴν προτροπὴ τοῦ Ζίντ, τοῦ Ζάρμ, τοῦ Κλωντέλ καὶ τοῦ Βαλερύ μὴ τὸ ἐκτεταμένο ἀναγνωστικὸ κοινὸ δὲν τὸ ἐκέρδιε, παρὰ μόνον ἀπὸ ἡ Nouvelle Revue Française τῶν περιέλαβε στίς ἐκδόσεις τῆς. Καὶ ὁ ποιητὴς, ἡμέρα με τὴν ἡμέρα, γίνετα ὄλοένα πῶ γνωστός, στὸ μέτρο τοῦ κοινοῦ τοῦ ἀληθινὰ μορφωμένου καὶ πῶ διπᾶ νὰ γνωρίσει τὴ ζωὴ κ' ἔξω ἀπ' τὴ Γαλλία. Ὁ Λαριμπῶ, λέγει ὁ κριτικὸς του, μποροῦσε νὰ θεωρηθεῖ ἕνα εἶδος σὴν σὴν Stendhal.

Ἡ ποίησις τοῦ Λαριμπῶ εἶναι, στίς ἀρχές, ἐπιηρεασμένη ἰδίως ἀπὸ τὸν Γουὼλτ Οὐίτμαν (πῶ κάποτε τὸν κερραδεῖ) ἀπὸ τὸν Ἴου. — Ἀντώνιο Ναν («Γαλάζια Χθές»), τὸν Ἄνρὺ Λεβέ («Κάρτ Ποστάλ») καὶ τὸν Μπαταίγ («Τ' ὄρατο Ταξίδι»).

Οἱ δευτερεύουσες ἐκιδράσεις εἶναι παρὰ πολὺς. Πολλοὶ φραστικοὶ τοῦ τρόπου, συμμετρικῆς κ' ἐκφράσεις, εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴ γαλλικὴ ποίησις τοῦ ἴσου αἰῶνα καὶ τὴν ἀγγλικὴ ρομαντικῆ. Ἄλλοι, ἀπὸ τοὺς ἰσπανόφωνους ρομαντικῶς νοτιοαμερικανούς, Σίχοι του εἶναι αὐτολεξεῖ μετᾶφραση στίχων τοῦ Γαζίτου.

Τὸ θεμελιώδες προσφδιακὸ του θέμα εἶναι ὁ

γαλλικός ἀλεξανδρινός στίχος· κάποτε ἐπίσης ὁ ἀγγλικὸς ἐξάμετρος. Σπανιότερα καὶ τὰ μέτρα τῶν γάλλων ρομαντικῶν.

Ὅλο τὸ γλωσσικὸ μὲτὸ ὄλιγὸ μαῖζε στὴ διάθεση τῆς γνήσιας ἐκφραστῆς τοῦ συγγραφέα· ὄλ' οἱ τόποι τοῦ περιγρῆφει, ἦσαν τόποι ἰδιωματικοὶ καὶ πολλοί, μάλιστα, πολλὸ γνώριμοί του. Ὅλα τὰ αἰσθήματα τάχα δοκιμάσει καὶ ξαναδοκιμάσει ὁ ἴδιος· ἡ ἰδιαίτερη ἐκείνη μνήμη, ἡ μνήμη τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν διαθέσεων—τάχα φυλαγμένα, εἴ ἡ αἰσθητικὴ συνείδηση τὰ εἶχε σιγὰ-σιγὰ περάσει στὸ λεπτὸ τῆς κόσμου.

Μιλοῦμε γιὰ τὴ Συλλογὴ «Οἱ ποιήσεις τοῦ Α. Ο. Βιγναβοῦθ», ἐκλογή κειμηλιῶν ἀπὸ τριπλάσιον ὄλιγόν. Ὁ Λαρμπὸ δὲν ἔδωκε τὸ ὑπόλοιπον στὴ δημοσίευστα· ἀπεναντίας τὸ κράτησε γιὰ μὴ τιθεῖν σὲ πολλὰς τοῦ κοῦφους. Δὲν ἀποκήρυξε πᾶν τὸ εἶδος τοῦ, ἀλλὰ, ἴσως ἀπὸ κάποια ἄλλα ἔμμετρα δημοτικῆ, ἔπαυσε πᾶν νὰ γράφει στίχους· ἐκτός, κάποτε, ἀπὸ λίγα versets, ὡσπὴν τὸν Κλωντέλ. Ποιὸς ξέρει ὅμως τί θὰ γίνῃ στὸ μέλλον.

Ὁ Λαρμπὸ δὲν θέλει νὰ συστηματοποιήσῃ τὸν φιλολογικὸν κοσμοπολιτισμὸν, καὶ εἶναι, πτόν καιρὸς μᾶς, ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἀντιπροσώπους του· δὲν δίνει συνεντεύξεις, οὔτε κάνει πρόγραμμα ἢ κήρυγμα, —τετραπλάσιο σιγῆς ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν ἔργον, ὅπως βλέπομε νὰ κάνουν οἱ πότεροι «μυνητέροι».

«Ἐγὼ, λέγει, δὲν ὑπερασπίζω τίποτε ἐγὼ βάνω σὲ πράξῃ δὲν ἔχω σύστημα, μήτε προκατάληψη· θαρῶ πὸς ἡ ἐκπαιδευσις, ἡ μέση καὶ ἀνώτερη, κλασικὴ ὅπως εἶναι, ἐπιδρῶντας ἐπίνω σ' ἕνα πνεῦμα ζωντανὸ καὶ φιλομαθές, εἴδηγον ἀπὸ τὴν σπουδὴ τῶν ξένων φιλολογικῶν, πού, λίγο ἢ πολὺ, κληρονομήσαν κ' αὐτὲς ἀπὸ τὴν λατινικὴν περιουσίαν. Ἐπειτα, δταν ζεῖ κανεὶς κάπου, δύσκολο εἶναι, ἀφοῦ γνωρίσει τὸν τόπον, νὰ μὴ θέλῃ νὰ γνωρίσῃ καὶ τὴν φιλολογία του. Ἄλλ' οἱ καλύτερες ἀποκρίσεις μου βρῖσκονται σὲ μερικὰς παραγράφους τῶν ἔργων μου».

Ἴδού, γιὰ δείγμα, σὲ πρῶτην μετάφραση, ἕν' ἀπὸ τὰ ποιήματά του, γραμμένον ἀπὸ πρωτότυπον σὲ ἀσύμμετρον κ' ἀνομοιοκατάληκτον στίχον :

«Ἀνάμεσα Κόρδοβας καὶ Σεβίλλιας—βρίσκειται μικρὸς σταθμὸς, πού δίχως λόγον—τὸ Ἐξπρές σιματὰ παντοεινόν.—Τοῦ κάκου ὁ ταξιδιώτης μὲ τὰ μάτια ψάχνει γιὰ χωρὶν—ἀντίπερα ἀπὸ τὸν μικρὸν σταθμὸν πού οἱ εὐχάλυκτοι ἀποκοιμίζον·—δὲ βλέπεις, παρὰ τὸν κάμπο τῆς Ἀνταλουζίας· πρᾶσινωπὸς καὶ χροσπαφῆς.—Κι' ὡς τόσον, ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τῆς γοιμῆς,—εἶν' ἕνα χαμοκάλυβον, ἀπὸ χῶμα κ' ἀπὸ σκοῦρον κλώνια κειμηλιῶν.—Καί, μὲ τοῦ τραίνου τὴν βοήθην, χύνεται ἐκείθε παιδολαΐ κουρελιακό.—Μπροστὰ παγαίνει μιά, ἡ πρωτότοκη, ἀδερφή, κάνω στίς πλάκες,—καὶ δίχως ἄχνα, μόνο πού χαμογελά,—χορεύει γιὰ πεντάρες.

«Μέσα στὴ σκάνη μαῦρα φαίνονται τὰ πόδια τῆς:—χορεύει ἀπ' τῆς φαρδιῆς τῆς τρύπης τῆς

σταχτιάς τῆς ρόμπας—βλέπεις, γυμνά, τὰ ἰσχνὰ μεριά τῆς νὰ ταράζουν—καὶ τὴν μικροῦλα κίτρινη κοιλιά νὰ πᾶσι καὶ νᾶρχεται—γιὰ τοῦτο καὶ χαμηλά φερὰ οἱ κύριοι τὴν γελᾶνε—στὸ βιαγνόν-ρεστωράν, μὲς στὴν μικροῦδιάν τῶν τσιγαρέτων».

T. A.

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Gunnar Gunnarson «Ἐφ' ἡμέρας σκοτάδι», —Gudmundur Kamhar «Ράγναρ Φίνσον».

Σὲ μιὰ ἀπομακρυσμένη νῆσον τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ, στὴν Ἰσλανδία, τὴν Ultima Thule τῶν ἀρχαίων, παρατηρεῖται τῶρον τελευταία μιὰ ἐξαιρετικὴ φιλολογικὴ ἀνθήκη καὶ ἀρχαία νὰ γίνεται γνωστὴ καὶ παραέξω. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ γνωστότεροι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους Ἰσλανδοὺς συγγραφεῖς ἔχουν ἐγκατασταθεῖ καὶ ζοῦν στὴν Νορβηγία καὶ στὴν Δανία, καὶ κατηγοροῦνται ὅτι εἶναι ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν δανικὴν καὶ τὴν νορβηγικὴν φιλολογία· ἀλλὰ ποῦ μεγάλο διανοητικὸν κέντρο δὲν ἐπηρεάζει τὸ μικρότερον;

Ἔτσι, στὴν Κοπεγχάγη, ζεῖ καὶ γράφει δανικὰ ὁ γνωστός μᾶς ἀπὸ τὸ θαυμάσιον διήγημα «Ὁ Γιὸς» (*) Gunnar Gunnarson. Στὸ τελευταίον τοῦ ἔργου μὲγάλον μυθιστόρημα «Ἐφ' ἡμέρας σκοτάδι», φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὁ συγγραφεὺς θέλησε ν' ἀποτινάξῃ ἀπὸ πάνω του κάθε τι τὸ δανικόν, κάθε τι πού θὰ τὸν ἔκανε πῶ μαλακὸν καὶ συγκαταβατικόν· θέλησε μὲ τὸ ἦθος του νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι γνήσιος ἀπόγονος τῶν ἠρώων τῆς Ἐδδας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως, ἡ δομὴ τῆς κ' ἡ σκληρότης τοῦ βιβλίου του δείχνουν φανερὰ ὅτι ὀφείλονται περισσότερον σὲ φιλολογικὴν σκοπιμότητα, παρὰ σὲ μιὰ ἐσωτερικὴν ἀνάγκην, κ' ὁ ἀπόγονος τῶν ἠρώων τῆς Ἐδδας φαίνεται ἀπλισμένος μὲ τὸ σκληρὸν ἀνατομικὸν μαχαίρι τοῦ συγχρόνου ψυχολογικοῦ συγγραφέως, ἀντὶ μὲ τὸ σπαθὶ καὶ τὸν πέλεκυν τῶν προγόνων του.

Τὸ ἴδιον—μὲ κάποια δικαιολογία ὅμως—μπορεῖ νὰ λεχθῆ καὶ γιὰ ἕναν ἄλλον Ἰσλανδὸν συγγραφέα, τὸν Gudmundur Kamhar. Τὸ δικαιολογητικὸν αὐτοῦ εἶναι ὅτι, προτοῦ ν' ἀράξῃ στὸ εἰρηρικὸν λιμάνι τῆς Κοπεγχάγης ὡς ρεζιέρ τοῦ Θεάτρου Δάλμαρ, δάσθηκε ἀπ' ὅλες τῆς τρικυμίας τῆς ζωῆς.

Ἡ πίκρα λοιπὸν κ' ἡ ἀκαισιοδοξία του δὲν εἶναι φυτό πού μεγάλωσε μὲς στὸ γραφεῖον του, ἀλλὰ γεννήθη καὶ θέραινε ἀπὸ τῆς ἀλλεπάλληλης ἀπογοητεύσεως τῆς ζωῆς του. Καὶ τὸ βιβλίον του «Ragnar Finsson» εἶναι ἡ ἱστορία τῆς κατακτεσσεως ἑνὸς ἀνθρώπου. Βλέπομε σ' αὐτὸ πὸς ὁ Ἰσλανδὸς Ragnar Finsson, πού ἀπὸ τὴν θεορμὴν οἰκογενειακὴν ἐστία πηγαίνει ὡς φοιτητὴς στὴν Κοπεγχάγη, κ' ἀργότερον μεταναστεύει στὴν Ἀμερικὴν καὶ γίνεται ἐκεῖ ἀλήτης, κλέφτης, κατ'δικός, φρονιᾶς καὶ τέλος αὐτοκτονεῖ, — πὸς δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ

(*) Δημοσιεύθη στὸν Ἀ' τόμον τῆς «Νέας Ἐστίας», κατὰ μετάφρασιν καὶ μὲ εἰσαγωγὴν τοῦ κ. Ἀρ. Π. Κουρτίου.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Παρεξηγήσεις

Θεᾶτρον Κεντρικόν, Διάλογος Ἀργυροπούλου: Δ. Ἰωαννοπούλου, Ἡ Σάσα παντρεύεται, κωμῳδία τριπρακτῆ.—Schmitzler: Ὁ Κύκλος, 10 εἰκόνες.

Στὸ Θεᾶτρον Κυβέλης ἐξικολουθοῦν μὲ συρροὴν κόσμου οἱ παραστάσεις τῆς κωμῳδίας «Ἡ Ἀδερφή μου κ' Ἐγὼ». Ἀνοὶ Ἕλληνας ἠθοποιοὶ κατόρθωναν νὰ παίζον μ' ἕνα ρυθμὸν κάπως καλύτερον, καὶ νὰ ἀμυρπύζον τῆς ἀσημαντες κωμῳδίας ὅπως τῆς ἀφαρπάζον οἱ γάλλοι ἠθοποιοί, ὡστε τουλάχιστον ὅσο διαρκεῖ ἡ παράσταση, νὰ μὴν προστάνει ὁ θεατὴς νὰ συλλογιστεῖ τὸ κούφιο τοῦ θεάματος, ἡ παράσταση αὐτοῦ τοῦ μέτριου γαλλικοῦ ἔργου στὰς Ἀθήνας θὰ εἶταν ἐντελῶς ἐφάμιλλη τῆς παρισίνης. Ὅλες οἱ λεπτομέρειαι εἶναι φροντισμένες, ὅλοι οἱ ἠθοποιοί, ἀκόμα καὶ οἱ πρὸ δευτερεύοντες, ἐμψυχώνουν τὸ ὄλον τους. Τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν γεμίζει τὸ Θεᾶτρον Κυβέλης, ἐνῶ τὰ ἄλλα θεᾶτρα μένουσιν περιπτοῦ ἄδεια· ἐκδηλώνει φανερὰ ὅτι ζητεῖ τὰ ἐπιμελημένα θεᾶματα κ' ὅτι θὰ παρακολουθεῖ καὶ θὰ ὑποστηρίξει μόνον αὐτὰ. Δυστυχῶς οἱ ἄλλοι θιάσοι δὲν ἐννοοῦν νὰ καταλάβουν τὸ μάθημα πού τοὺς δίνουν τὸ κοινὸν κ' ὁ θιάσος Κυβέλης.

Ὁ κύριος Ροζάν, σὲ μιὰ ἀνοιχτὴ ἐπιστολὴν τοῦ δημοσιεύθηκε πτὴν ἐφημερίδα «Ἑλληνικὴ» κ' ὅπου φυσικὰ ἀποσιωπᾷ ὅλες τῆς τεράστιαις ἐλλείψει τοῦ θιάσου του, ρίχνει ὅλη τὴν εὐθύνην γιὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ Ὀμίλου» στοὺς κριτικούς. Ὁ κύριος Ροζάν ὀπερτιμὰ ἀσφαλῶς πολὺ τὴν δύναμιν τῶν κριτικῶν. Ἡ κριτικὴ, ὅπως κάθε εἶδος Λόγου, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἕνα μέσον ἐκφρασεως τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ συγγραφέα τῆς· ὁ κριτικός, ὅμοιος μὲ κάθε ἄλλο συγγραφέα, ἐξωτερικεύει γύρω ἀπὸ τὸ θέμα του τῆς προσωπικῆς του συγκινήσεις, δονήσεις, ἀνησυχίας, κατευθύνσεις καὶ πεποιθήσεις του. Βέβαιον, ἐπειδὴ ἡ κριτικὴ ἔχει ἕνα θέμα καθορισμένον καὶ συχνὰ κ' ἐπίκαιρον, μπορεῖ νὰ ἔχει μιὰ ἐπιρροὴν κάπως πρὸ θετικὴν ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου, ἀλλὰ πραγματικὰ ἡ δυναμικότης τῆς εἶναι ὅπως ὅλων τῶν ἄλλων λογοτεχνημάτων, πολὺ περισσότερον γενικὰ ἐπολιτιστικὴ, παρὰ στενὰ εἰδικευμένη. Ἄν ἡ ἐξουσία τῆς κριτικῆς εἶταν ἐκείνη πού τὴν φαντάζεται ὁ κ. Ροζάν, θὰ εἶταν ἀνεξήγητο πὸς ἀριθμοῦν σχεδὸν πάντα πολλὰς, περισσότερες ἐκδόσεις ἀπὸ τὰ βιβλία μὲ ἀξία, τὰ περιπετειώδη ἢ καὶ χυδαία βιβλία, τὰ ὅποια ἡ κριτικὴ περιφρόνησε καὶ πολέμησε. Τὸ κοινὸν ἐξυψώνετα πολὺ σιγὰ ἀπὸ τὴν τέχνην καὶ τὴν κριτικὴν. Ἡ κριτικὴ καθοδηγεῖ, κατευθύνει, ἐξηγεῖ, συνειδητοποιεῖ, ἀλλὰ τὸ κοινὸν κρίνει κ' ἀποφασίζει μόνον του. Πολὺ περισσότερη ἀπήχησις ἀπὸ τὴν γραπτὴν κριτικὴν ἔχει ἡ προφορικὴ διάδοσις τῶν ἐντυπώσεων τῶν θεατῶν τῆς προμερίας. Ὁ κ. Ροζάν ἀξιῶνει ἀπὸ τοὺς κριτικούς τίποτε λιγότερον, παρὰ νὰ θυσιάσουν τὸ δικαίωμα, μὰ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ κάθε συγγραφέως νὰ ἐκ-

στὲ ἐκεῖνο πού ἔχει μέσα του κληρονομικόν, οὔτε νὰ πάρῃ τίποτε ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἀποφῶς γιὰ εἶναι καλός, ἠθικός, γεμᾶτος ἐπιγενεῖς ἀξίαις. Δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἀπρακτικόν μέσον του, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς πού τὸν δείχνει πταστικὸν καὶ πού τὸν κάνει νὰ περιφρανεῖται καὶ νὰ καταδιώκεται ἀπ' ὅλους.

Τὸ παιχνίδι τῆς Μοίρας δείχνεται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον μὲ ὀλοκάθαρον λογικὴν κ' ὅσο κ' ἂν φαίνεται παράδοξον ἢ λύσην τοῦ προβλήματος, εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ. Ecce Vita! Τὸ βιβλίον αὐτό, κατὰ τοὺς γεωμηνούς κριτικούς του, εἶναι μιὰ ἀληθινὴ αἰσθητικὴ ἀπόλαυσις, καὶ ἀρκεῖ μόνον νὰ παρακολουθήσῃ κανεὶς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ἀπὸ τὸν συγγραφέα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων, γιὰ νὰ καταλάβῃ τὴν μεγάλην του ἀξίαν.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Ernst Didring : «Τὸ μέταλλον», «Τὰ νησιὰ τῆς τρικυμίας», «Ὁ ἀνθρώπος στὴ σκοπιάν».

Ἡ σουηδικὴ φιλολογικὴ παραγωγή φαίνεται νὰ εἶναι σὲ ἴσους. Γιὰ τὴν σύγχρονην Σουηδίαν δὲν ἔβγαλε, τὰ τελευταία χρόνια, κανένα συγγραφέα σὴν τὸν Αἰγύουστο Στριμπεργκ, τὸν Γέμερσταμ, τὴν Λάγκερλεφ. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ παραβλέψῃ κανεὶς μερικὸν τὸνλάχιστον συγχρόνον συγγραφέα, πού ἂν δὲν φθάνουν στὸ ἦθος ἐκείνων, ἔχουν ὅμως κ' αὐτοὶ τὴν δικὴν αὐτὴν ἀξίαν καὶ πιθανόν ἀργότερον νὰ γίνων ἐξ ἴσου ἐνδοξοί.

Ἀπὸ τοὺς συγχρόνους Σουηδοὺς συγγραφεῖς πού θὰ ἔκρεπε κανεὶς ν' ἀναφέρῃ πρώτους, εἶναι ὁ Ernst Didring, πού τὸ δυνατὸν καὶ ζωντανὸν μυθιστόρημά του «Τὸ μέταλλον» τὸν ἔκανε νὰ λάβῃ μιὰ ἐξέχουσα θέσιν στὴν σουηδικὴν λογοτεχνίαν. Τὰ δύο ὅμως τελευταία του μυθιστορήματα, «Τὰ νησιὰ τῆς τρικυμίας» καὶ «Ὁ ἀνθρώπος στὴ σκοπιάν», ἐπικύρωσαν τὴν φήμην πού ἔρχισεν νὰ ἔχη ὁ Didring καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἦθος του εἶναι γερὸν χωρὶς νὰ γίνεται χυδαίον, ρεαλιστικὸν χωρὶς νὰ γίνεται ὀρθόν, προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον χωρὶς τεχνικὰ μέσα. Τὰ μυθιστορήματα πού ἀναφέραμε, εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ πιλότου Σλαϊμπεργκ, ἑνὸς κατοικοῦ τῶν νησιῶν τῆς Σουηδίας πού οἱ συγχωριανοὶ του εἶναι ὑπερήφανοι γι' αὐτόν. Κι' ὅμως κ' αὐτὸς ὁ Σλαϊμπεργκ ἔχει τὴν μυστικὴν πληγὴν του. Ὁ γάμος του, χωρὶς νὰ φταίει αὐτός, εἶναι δυστυχισμένος. Ὁ θαρρετός κ' ἔμπειρος ναυτικός πού εἶχε σώσει τόσον πλοῖα ἀπὸ τὸ ναυάγιον, ναυάγησε ὁ ἴδιος δταν θέλησε νὰ περάσῃ μέσα ἐπὶ τὴν πλατεῖαν θάλασσαν τῆς γυναικείας ψυχῆς.

Ἡ ζωὴ τῶν θαλασσινῶν μὲ τὰ νησιὰ τους καὶ τὴν θάλασσαν τους, πού χαίρονται ἀπεριόριστῃ ἐλευθερίαν καὶ πού οἱ ψυχῆς τους συγγενεῶν μὲ τ' ἄγρια πουλιά τῆς θάλασσης, περιγράφεται μὲ δυνατὴν πένναν. Ἐκείνο ὅμως πού προσεγγεῖ τὴν μεγαλύτερη ἐντύπωσιν στὸν ἀναγνώστη καὶ τὸν κάνει νὰ νομίζει πὸς τὰ ἔζησε ὁ ἴδιος, εἶναι οἱ θαυμάσιαι περιγραφῆς τῆς φύσεως.

T.

φράσει ἢ, τι πιστεύει ἀξιῶναι ἀπὸ τοῦ ζωιτι-
κοῦς νὰ φρεσῶν καὶ νὰ προδώσουν τὸ διαφο-
ριστικὸ ἀσπὸ τῆς ζωιτικῆς. . . Ἡ ἀξιῶσὶ τοῦ
δὲν μπορεί νὰ θεωρηθῆται πορὰ παραλόγη, καὶ
αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπιεικέστερός τῆς χαρακτηρισμοῦ.
Μὰ, καὶ ἂν ἀκόμη οἱ ζωιτικοὶ ὑποτίθονται στήν
ἐξοφρητικὴ ἀξιῶσὶ τοῦ κ. Ροζάν, δὲν θὰ ὀφρι-
λοῦσε σὲ τίποτε. Τὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ ἔχει ξεκα-
ρίσει τὰ στάδια τῆς ἀπεριόριστης ἀκαλαστοῦ-
σίας καὶ συγκατάβασης καὶ μόνο του δὲν ἀνέ-
χεται τοὺς θιάσους, οἱ ὅποιοι παρουσιάζονται
πρῶτα τοῦ ὅπου τύχη καὶ δὲν γάνουν μιὰ
προσπάθεια γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἐξελιγ-
μένες του ἀπαιτήσεις.

Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος δὲν ὑποτιμᾷ τόσο ὅσο
ὁ κ. Ροζάν τὴν ἀντίληψιν τοῦ κοινού. Ζητεῖ,
κάθε τόπου, νὰ ἀνεβάσει ἔργα λογοτεχνικά, κα-
λογραμμένα καὶ με περιεχόμενο, καὶ ποὺ μπο-
ροῦν νὰ παραλέσουν τὰ ἀνδιαφέρον. Δὲν ἔχει
ἄλλως καταλάβει ὅτι, γιὰ νὰ ἐπιτύχει ἓνα ἔργο
στὸ θέατρο, δὲν ἄρκει μόνο νὰ ἔχει τὸ ἔργο
αὐτὸ ἀξία. Εἶναι ἀπαραίτητο τὸ παίξιμο καὶ τὸ
ἀνέβασμα νὰ τὸ ζωντανέουν. Γιὰ νὰ τὸ ἐπι-
τύχει αὐτὸ ὁ κ. Ἀργυρόπουλος, θὰ ἔπρεπε νὰ
ἔχει τὴ δύναμιν ν' ἀλλάξει ἀνεξαιρέτως ὅλους
τοὺς ἠθοποιούς τοῦ θιάσου του, νὰ προσλάβει
ἓνα σκηνοθέτη, γιὰ ὅ ἴδιος δὲν ἔχει οὔτε τὴν
κινὴ ἀποδρὴν ἰδέαν γιὰ τὸ πῶς σκηνοθετεῖται καὶ
σκηνογραφεῖται ἓνα ἔργο, καὶ θὰ ἔαρεσε ἀκόμη
νὰ ἀποβάλλει αὐτὴς ὅλες τὴς ὑπερβολὰς στήν
ἀπόδασιν ποὺ τοῦ φέρτωσε τὸ συχνὸ παίξιμο
τῆς φάρμας καὶ νὰ ξυμβαρῆ τὸ ἀληθινὰ πλού-
σιον καὶ δημιουργικὸν τοῦ ταλέντου. Ἄν δὲν κα-
ταλήξει σ' αὐτὴς τὴν ἀποφάσιν, εἶναι καταδι-
κασμένο κάθε ἔργο ποὺ θ' ἀνεβάσει νὰ πέσει
λίγα μέρη μετὰ τὴν πρῆμειαν.

Ὁ κ. Ἰωαννόπουλος δὲν στερεῖται ἀπὸ τα-
λέντου. Κατέχει, ὅπως κανένας ἄλλος νέος συγ-
γραφεὺς, τὴν τεχνικὴν τοῦ θεατρικοῦ ἔργου. Εἶ-
ναι ἄλλως ἄσπαστος μιὰς τεράστιας παρεξήγησις.
Ἀπομύσσει στήν ἐντέλειαν τὴν συνταγὴν τῶν
γάλλων συγγραφέων τοῦ Boulevard. Ἡ κο-
μωδία τοῦ «Ἡ Σάσα κινετροῦται», τὴν ἠποία
ἐπαίξε τελευταία ὁ θιάσος Ἀργυροπούλου, ὅ-
πως καὶ ἡ πρώτη τοῦ κομωδίου «Ὁ Γιόκας μου»,
ποὺ παίχτηκε ἄλλοτε ἀπὸ τὸν θιάσον τῶν Νέων,
εἶναι κομωδίες ἐράσιμες τῶν ἀνάλογων παρι-
σινοῦ. Ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν εἶναι ἔξυπνη, ἀσήμαντη
καὶ κούφια, ἡ πλοκή αὐτῶν δεινὴ, σφιχτὴ καὶ
γρογγή, ἡ σκηνοθετικὴ δὲν δρᾷ συγκατακτικῶς, καὶ
ὁ διάλογός αὐτῶν εἶναι τεχνικὸς καὶ σπινθηρίζει
ἀπὸ πνευματικὴν εὐρίτητα. Ἀσφαλῶς, ἂν οἱ
κομωδίες τοῦ κ. Ἰωαννοπούλου μεταφράζον-
ταν καὶ παίχονταν ἀπὸ ἓνα ἀσπαστὸν γαλλικὸ
θιάσον τοῦ Boulevard, θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν
τὴν ἴδιαν ἐπιτυχίαν μετὰ τὴν κομωδίαν τῶν Verneuil
καὶ Σα. Ἄλλ' ἐνώπιον ὁ κ. Ἰωαννόπουλος δὲν
τὴν μεταφράζει, ἢ δὲν ἀποφασίζει νὰ μεταφ-
ρῆται γαλλικὰ, ὅπως γράφουν γαλλικὰ οἱ κ. κ.
Πετροκόκκινος καὶ Μαυροσουλῆς, ἢ δὲν φροντίζει
τουλάχιστον νὰ παίχουν ἀπὸ τὸν θιάσον Κυβέ-
λης, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ μόνος ἑλληνικὸς θιάσος

ποὺ μπορεί νὰ τοὺς ἐξασφαλίσει μιὰ σειρά πα-
ρατιθέτων, τί λόγο ἔχει νὰ τὴν γράφει; Οἱ κο-
μωδίες τοῦ εἶδους αὐτοῦ δὲν γαίονται ἀπὸ
ἐσωτερικὴν ἀνάγκην γιὰ νὰ δώσουν μορφή σ' ἓ-
ναν κόσμο, ὁ ὅποιος διαπλάσθηκε μέσα στὸ εἶ-
ναι τοῦ συγγραφέως καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ζήσει: γρά-
φονται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δώσουν ἓνα ὄλιγον
κέρδος στὸ συγγραφέα τους. Ὅταν δὲν ἐξ-
αληφάνων τὸν προσορισμό τους αὐτὸν, δὲν ἔχουν
καὶ κανένα σκοπὸ. Ὁ κ. Ἰωαννόπουλος δὲν
ἔχει καταλάβει ὅτι οἱ γάλλοι συγγραφεῖς τοὺς
ὅποιους μιμνῆται, ἔχουν πλήρη συνείδησιν ὅτι
δὲν δημιουργοῦν ἔργα ἑξ ἑλπίδος, ἀλλ' ἀποβλέπουν
ἀπλὰ καὶ μόνο στὰ ὄλιγα κέρδη. Γι' αὐτὸ πρὶν
ρῆξον στή βιομηχανικὴ παραγωγή, προσπα-
θοῦν συνήθως πρῶτα νὰ ἀποκτήσουν ἓνα ὄνομα
καὶ ἓνα κῆρυξ μ' ἓνα ἔργο λογοτεχνικὸ, καὶ νὰ
εἶναι βέβαιον ὅτι θ' ἀναλάβει νὰ παίξει τὴν
κομωδίαν αὐτὴν ἀπὸ τοὺς θιάσους ἐκείνους
ποὺ ἐπιβάλλουν ὅ,τι καὶ ἂν καίξουν. Οἱ νόστι-
μοι καὶ ἀσήμαντες κομωδίες δὲν στέκονται στή
σημῆν, ἂν δὲν τὴν δώσουν ἠγῆ τελειοὶ ἠθοποιοί.
Οἱ ἀσήμαντες καὶ χωρίς περιεχόμενον κομωδίες
δὲν γράφονται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ γραφοῦν.

Ὁ θιάσος τοῦ κ. Ἀργυροπούλου, ὅστερα ἀπὸ
τὸ «Ἡ Σάσα κινετροῦται» ποὺ στήθηκε μιὰς ὁ-
βραδίας στὸ πρόγραμμα, ἀνέβαινε τὸν «Κύκλον»
τοῦ Schmitzler. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος φαντά-
σθηκε ὅτι τὸ ἀκατάλληλόν του εἶταν ἄρκετό γιὰ
νὰ σπύσει ὁ κόσμος. Δὲν κατάλαβε ὅτι τὸ
ὑπερβολικὸν τοῦ ἔργου αὐτοῦ ξεπερνᾷ
τὴν περιοχὴν τοῦ ἀκατάλληλου. Ἐπιθετικὸν εἶναι
τὸ ἠμίγυμνον, ὅχι τὸ γυμνόν, καὶ γυμνότερον ἔρ-
γο ἀπὸ τὸν «Κύκλον» τοῦ Schmitzler ἀσφαλῶς
δὲν ἔχει ποτὲ γραφεῖ. Τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀπελ-
πιστικὰ κοινότυπα καὶ καθόλου σκανδαλώδη
λόγια τῶν προσώπων τοῦ ἔργου δὲν ἔχουν σχε-
δὸν κανεὶμὰ σημασίαν: σημασίαν ἔχει ἡ πράξις. Ὁ
Schmitzler τῆς ἀφαίρεσε κάθε διακοσμητικὴν
τῆς στοιχεῖον παρουσιάζει σὲ 10 εἰκόνες—δια-
λόγους ἓναν ἄνδρα καὶ μιὰ γυναῖκα, οἱ ὅποιοι,
ὅστερα ἀπὸ ἓνα κάποιο προσιμὸν ποὺ δείχνει
ὅτι δὲν τοὺς ἐνώνει τίποτε βαθύτερον ἀπὸ ἓνα
ἐντελὸς ἐπιθετικὸν πάθος, δίνονται ὁ ἓνας
στὸν ἄλλον, γιὰ νὰ ἀποξενωθοῦν ἀμέσως ὅστε-
ρα. Τὸ ἔργο εἶναι πεισματικὸν καὶ ἀπελπισμέ-
νον· τὸ μόνον νόημα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν μονότο-
ν καὶ βαριά σειρά τῶν 10 εἰκόνων, εἶναι ὅτι ὁ
ἄνθρωπος εἶναι ἐπίσης: τικτοῦς στή ζωὴν
ὅπως καὶ στὸν ἔρωτα· οὔτε ὁ ἔρωτας δὲν τὸν
ἀπολυτρῶναι ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτό
αὐτοῦ. Ἡ θέσις ὅμως αὐτὴ παρουσιάζεται τόσο
μονοκόμματα, ὥστε δὲν κατορθώνει, ὅπως κά-
θε τὴν σχηματικὴν, νὰ ἀποδείξει τίποτε ἄλλο
ἀπὸ τὴν ψευτιά τῆς. Ἡ ζωὴ εἶναι πολυσύνθε-
τη. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχει δίκιον ὁ Schmitzler καὶ ἡ
οὐσία τοῦ ἔρωτα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ
μιὰ ὀσμὴν ἐπιφανειακὴν στιγμιαίαν, καὶ χωρίς προ-
σπάσεις, ὁ ἄνθρωπος ἔχει τόσο ἐμφυτὴν μέσα
του τὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργήσῃ ἓνα κῆρυξ
καὶ νὰ ὑψωθῆται ὑπεράνω τῆς ζωῆς, ὥστε περι-
βάλλῃ, τὸ πῶς συχνά, ἀκόμη καὶ τὴν πῶς γυ-
δαίαν του ἐπιθυμίας μετὰ τὴν Illusion. ποὺ τὴν
μετουσιώνει καὶ ἢ ὅποια, ἀφοῦ τὴν πιστεύει, γί-

νεται γι' αὐτὸν ἡ πραγματικότης. Τὸ ἔργο τοῦ
Schmitzler εἶναι παράδοξον. Μπορεῖ νὰ προ-
κάλεσει ἓνα ἐνδιαφέρον περιεργίας, ἀλλ' ὅχι
νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅσους ζητοῦν οὐσίαν καὶ νόημα
ἀπὸ ἓνα ἔργο, καὶ οὔτε καὶ κανένας ποὺ περι-
μένουν νὰ διεγερθοῦν ἀπὸ τὸ ἀκατάλληλον.
ἔχει τὴν θέσιν του νὰ παίχῃ σ' ἓνα εἰδικὸν
θέατρο d'avant-garde ποὺ περιοριάζεται καὶ
δοκιμάζει τὴν ἀπήχησιν κάθε τόλμης καὶ κάθε
πρωτοτυπίας. Ἐπιβάλλεται νὰ παίχῃ ἐντελῶς
περὶ αὐτὸ νὰ περιβληθῆται μετὰ ἑπιμέλειαν
ἐπιμώσης καὶ πικρίας.

Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος προσπαθῆσε νὰ συγ-
γραψῆται τὸ θιάσον του καὶ νὰ μὴν τοῦ ἐπιτρέ-
ψῃ νὰ μεταβάλλῃ τὸν «Κύκλον» σ' ἓνα κοινὸν
ἀσπαστικὸν ἔργο. Ὅταν ὅμως ἓνας θιάσος δὲν
εἶναι καθόλου καλλιτεχνικὰ διαπαιδαγωγημέ-
νος, ὅσο καὶ ἂν προσπαθῆσῃ νὰ ὑπερβῇ τὴν
κατωτάτην του, δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃ, καὶ τὸ
ἔργο μοραία θὰ παραμορφωθῆ.

A. Θ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θράσου Καστανάκη: *Ἡ χορεύτρια Κοντε-
σίνα Φελιτσιτά καὶ ἄλλα διηγήματα.*

Τὸ καινούργιον τοῦτο βιβλίον τοῦ κ. Θρ. Κα-
σανάκη εἶναι τέσσαρα διηγήματα: 1) Ἡ Χο-
ρεύτρια Κοντεσίνα Φελιτσιτά. — 2) Μιὰ περιπέ-
τεια χωρίς μετακίνησιν. — 3) Ἡ Ἀυτόκτονα τῆς
Α. Υ. (τὸ μεγαλειότερον ἀπὸ ὅλα). — 4) Ὁ Τυφλό-
γυμνος. Καὶ τὰ τέσσαρα αὐτὰ διηγήματα, με-
τὰ τὸν ἴδιον τρόπον δημιουργημένα καὶ γραμμένα
καὶ ἐπάνω στὸν ἴδιον τόπον συνειρημένα, κάνουν
φανερὸν ἓνα προτέρημα τοῦ συγγραφέως: ὅτι ἔξ-
ρει νὰ διηγῆται. Μὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην μεριὰ γί-
νεται πάλιν φανερόν, ὅτι πασιζοῖ παραπολὺ νὰ
κάνῃ τέχνην. Τὸ βλέπουμε τοῦτο καὶ στὰ κα-
θέκαστα τῶν τέσσερων διηγημάτων (περισσό-
τερον βέβαιον στὰ τρία πρῶτα) καὶ σ' ὅλην τὴν
ἀπόθεσιν αὐτῶν. Ζήτησε παραπολὺ νὰ βρῇ, πῶς
συνεπῶς νὰ δημιουργήσῃ, τὰ θέματα αὐτῶν, ὅπως
ζήτησε παραπολὺ νὰ βρῇ καὶ με ποιὸν τρόπον
θὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ. Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο
ἔχουν βέβαιον τὰ καλά τους, ἐπειδὴ βοηθῶναι νὰ
γίνονται φανερότερα κάποια σημαντικὰ λογο-
τεχνικὰ χαρίσματα τοῦ συγγραφέως, καθὼς καὶ ἡ
κεντρικὴ του προσοχὴ νὰ μὴ γράψῃ πρόχειρα.
Ὅμως τὰ ἴδια αὐτὰ εἶναι—θαρρῶ—πολὺ ἐπι-
ζημιὰ γιὰ τὸ συγγραφέα, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἀφί-
νουν νὰ δημιουργήσῃ ἐλεύθερα, καὶ ἔτσι τοὺς ἄν-
θρώπους, ποὺ περιγράφει τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ τὸν
ψυχικὸν αὐτῶν κόσμον, τοὺς παρουσιάζει μετὰ τὸν
ποῦ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι εἶναι φτιαστικὰ, δηλαδὴ
ὅτι εἶναι κάτι ποὺ θὰ τοὺς ταίριαζε περισσό-
τερον ὁ χαρακτηρισμὸς «ἀφύσικοι».

Στὰ διηγήματα αὐτῶν ὁ κ. Θρ. Καστανάκης κυ-
νηγεῖ πολὺ τὸ παράδοξον καὶ τὸ ἀνατριχιασ-
τικόν, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ εἴπῃ κανεὶς καὶ τὸ ὅτι
ἀφίπνευε. Εἶναι, καὶ τὰ τρία αὐτὰ, τὰ χαρακτη-
ριστικὰ γνωρίσματα ἀρκετῶν ἀπὸ τοὺς σημερι-
νοὺς ξένους λογοτέχνες καὶ ὅχι μικροῦ μέρους

τῆς λογοτεχνίας ποὺ θέλουν νὰ τὴν δύνουν
τὸ ὄνοματισμὸν «μεταπολεμικὸν». Μὰ τὰ πράμα-
τα αὐτὰ δὲν εἶναι καὶ ὀλότελα καινούργια. Πο-
τὲ δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν λογοτεχνίαν ὅλων τῶν
αἰώνων καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν οἱ τέτοιαι προτι-
μήσεις. Καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμη γνωρίσμα, ὁ σαδι-
σμός, δὲν εἶναι τίποτε νέον. Τὰ θέματα τῶν
διηγημάτων αὐτῶν τοῦ κ. Καστανάκη εἶναι
παιρμένα ἀπὸ κάποια ξεχωριστὴ ζωὴ τῶν μεγά-
λων πολιτειῶν, κρυφὴ καὶ φανερὴ μαζί, ὅπου
κυριαρχεῖ ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ἡ ὕλιστικὴ
προστυχία, ἢ ταπεινὴ χαρὰ, ἢ ἐπιθυμία τῆς
σάρκας, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην μεριὰ ἡ γύμνια τῶν
χαρμηλοῦν καὶ τῶν ψυχῶν ἀπὸ καθετὴ, ποὺ
θὰ βεβαιώσῃ ὅτι καὶ ἀξίζει καὶ ἡ ζωὴ, ἀκόμη καὶ
ὅταν γιὰ σκοπὸν τῆς κυρίαρχου βάνῃ τὸ ἔγκλημα.
Κ' οἱ ἥρωες τῶν διηγημάτων αὐτῶν εἶναι παρ-
μένοι φρεσικὰ ἀπὸ τοὺς ἐργάτας τῆς τέτοιαις
ζωῆς, ἢ, γιὰ νὰ τὸ εἴπω πῶς καθαρά, ἀπὸ τὴν
συνομοταξίαν τῶν ἀνισόροπων καὶ ἐκείνων ποὺ
συνηθίσαμε νὰ τοὺς λέμε ἐκφυλισμένους, ὅχι
ἐπειδὴ τοὺς λείπει ἡ κωδικοποιημένη ἠθικὴ,
ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι ἀποβληθέντες καὶ οἱ φρεσικὰς
καὶ οἱ ψυχικὰς ὁρμῆς αὐτῶν. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ δρά-
σις αὐτῶν καὶ τὸ ὁποιοῦν δρᾶμα τῆς ζωῆς
αὐτῶν, ἢ ἐκεῖνο ποὺ παίζεται μέσα στήν ψυχὴν
αὐτῶν, μᾶς ἀφίπει ἀσυγκίνητους. Περιγράφονται
ὅλα αὐτὰ μετὰ ἱκανότητα, μετὰ ἐπιδεικτικὴν,
μετὰ τέχνην μὰ στὸ τέλος δὲ μένει τίποτε, ποὺ νὰ μᾶς
μιλῇ κάποια βαθύτερα καὶ νὰ μᾶς λέγῃ τουλάχισ-
στον, ὅτι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶδαμε νὰ γίνον-
ται, ὡς εἶναι καὶ παράξενον, ὡς εἶναι καὶ σαδι-
στικὰ, βγαίνει καὶ κάτι παραπάνω ἀπὸ τὴν
ἀπλή περιγραφήν καὶ ἀπὸ τὸ πιστὸ ζωγράφισμά
αὐτῶν. Εἶναι, θαρρῶ, λειψὸν τὸ τέτοιον νόημα
τῆς τέχνης, γιὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔργα ποὺ δη-
μιουργοῦνται ἐπάνω σὲ τέτοιον τέχνην εἶναι λειψὰ.

Τὸ ἐξέτασμα καὶ τὸ ζωγράφισμα τέτοιαις
ζωῆς καὶ τέτοιων ἀνθρώπων, ὅσοι καὶ ἂν γίνε-
ται μετὰ δεξιοτεχνίαν, ποὺ κεντρίζει τὴν περιέρ-
γειαν καὶ τὴν προσοχὴν καὶ ποὺ κάνει νὰ φαίνε-
ται ἢ ἱκανότητα τοῦ συγγραφέως γιὰ ν' ἀντι-
κρούσῃ χαρακτηριστικὰ καθέκαστα αὐτῶν καὶ γιὰ
νὰ τὰ περιγράψῃ πιστὰ, πῶς πολὺ μᾶς κάνει
νὰ βλέπουμε τὴν γύμνια τῆς τέχνης αὐτῆς ἀπὸ
ποῖσιν. Κι ὅταν ἀπὸ τὴν τέχνην λείπῃ ἢ ποιή-
σις, τῆς λείπει, θαρρῶ, κάτι ποὺ τῆς λιγοστεύει
τὴν ἀξία. Ἐπειδὴ μ' ὅσα καὶ ἂν λέμε οἱ ἐργά-
τες τῆς τέτοιαις λογοτεχνίας, ὑποθέτω—(μπορεῖ
καὶ νὰ γελιέμαι; δὲν ξέρω—ὅτι ἄμα λείπῃ καὶ
ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα, τὸ διήγημα ἢ ἀπὸ τὸ
δρᾶμα, τὸ εὐγενικὸν ἐκεῖνο μέρος, ποὺ σημα-
τικὰ τὸ λέμε ποίησιν, ἢ τέχνην παιδαίνει μεγάλην,
ζημίαν. Ὅπως δὲν εἶναι ἡθικολογία ἢ τέχνη
ἔτσι δὲν εἶναι καὶ ἄρνησις τοῦ καθῆκετι ποὺ μπο-
ρεῖ νὰ μᾶς φέρῃ κάποια ψηλότερα καὶ νὰ ἐ-
ξευγενίσῃ τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

Δὲ μπαίνω στὰ καθέκαστα τῶν διηγημάτων
τοῦ κ. Καστανάκη· ἀντικρούω τὴν γενικότητα
ποὺ ξεπροβαίνουν ἀπὸ τὴν οὐσία αὐτῶν καὶ γι'
αὐτὴς μιλῶ. Οἱ γενικότητες αὐτῶν μετὰ πείθουν
νὰ εἴπω, ὅτι ἢ τέτοιου εἶδους μεταπολεμικὴ
τέχνη δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μᾶς φέρῃ κάποια
ἀνώτερη καὶ βαθύτερη συγκίνησιν.

Κ. Πασαγιάνη: «Η Προσευχή του Παιδιού».

Μέσα στα τόσα παιδικά βιβλία που έχουν γαν τον τελευταίο καιρό, ή «Προσευχή του παιδιού» του κ. Κ. Πασαγιάνη παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Είναι βιβλίο με θέμα έντελώς καθορισμένο. Κ' ή άπορροιστικότητα αυτή θά κατέληγε σέ βλαβερό περιορισμό, άν ή Προσευχή δέν ήταν μία από τις σπουδαιότερες άπορροιστικές της παιδικής ζωής. Οι μεγάλοι παιδαγών να μη προσφέρουν τά λόγια μιας προσευχής και όμως τά προσεύχονται με τον ελιζβινέ-στερο και κατανοητικότερο τρόπο. Το παιδί για να προσευχηθή θά χρησιμοποιήσει όρισμένες φράσεις και θά πάρη όρισμένη στάση. Για να έκφραση την καλοσύνη της ψυχής του έχει ανάγκη όρισμένων λέξεων και φράσεων, όπως και όταν κεινᾷ, όταν διαψᾷ, όταν νυστάζει κλπ.

Και τά λόγια αυτά έρχεται να ταυ τά δώσει μ' ένα βιβλίο ο κ. Πασαγιάνης, μ' ένα βιβλίο που πρέπει να περιλάβη την έκφραση ενός μεγάλου μέρους μιας ύλοκληρης ζωής. Γιατί, όπως έσημειώσαμε, ή προσευχή είναι μία από τις σπουδαιότερες άπορροιστικές του παιδιού κ' ένας από τους τρόπους με τους όποιους γίνεται ή ψυχική του διαπαιδαγώγηση. Την ιδέα του σεβασμού και της αγάπης για τους γονείς, τους συγγενείς, τους φίλους, τον κόσμο όλον, το θαυμασμό για τη φύση, αι όλη τη δημιουργία, γενικῶς την ιδέα του καθήκοντος την ορίζουν στην ψυχή του μικρού παιδιού ή προσευχή. Την κάνει συνήθεια. Και όταν σκεφθούμε τι μπορεί να περιλάβη ή «ιδέα του καθήκοντος», θά δοῦμε πόσο εύρύ και σπουδαίο είναι το θέμα του βιβλίου του κ. Πασαγιάνη.

Η «Προσευχή του παιδιού» χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο αποτελείται από προσευχές κατάλληλες για διάφορες ώρες της ημέρας και της νύχτας. Προσευχές που λέγονται το πρωί στο σπίτι και στο σχολείο, το δείλινο μετά το σχολείο και το βράδυ πριν από τον ύπνο. Επίσης προσευχές για κάθε ηλικία. Και ακριβῶς γι' αυτό το λόγο το πρώτο μέρος του βιβλίου του κ. Π. είναι χωρισμένο σε έξι μέρη, και τόσο το περιεχόμενο όσο και ή διατύπωση των προσευχών κάθε μέρους είναι ανάλογη με την ηλικία των παιδιών για τά οποία προσορίζονται.

Οι προσευχές αυτές είναι γραμμένες από τον κ. Π. άλλες σε πρόζα και άλλες σε στίχους, και προσπαθούν να περιέχουν νοήματα γενικά, διατυπωμένα απλά και παραστατικά. Και τά αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής ως ένα σημεῖο είναι άρκετά αξιόλογα. Κάτω από τον έπίσημο και μεγαλόστομο τόνο, σε άρκετες προσευχές υπάρχει και απλότητα και σαφήνεια. Δηλαδή το παιδί άπαγγέλλοντας τις προσευχές αυτές έμπρός σ' ένα εικονοστάσιο ή έμπρός στο δάσκαλο, καταλαβαίνει τι λέει. Έπειτα στη διατύπωση των προσευχών αυτών (των πεζών που είναι και οι περισσότερες) υπάρχει μια μουσικότητα που εύκολύνη την άπαγγελία. Και ή διατύπωση αυτή θά ήταν άμεμπτη άν κάποιος δεν είχε φιλολογικόν ύφος, έντελῶς άκατάλληλο για την περίπτωση. Π. χ. στην προ-

σευχή αριθ. 6 (σελ. 7) υπάρχει ή φράση: «Φύλαξε τον κατέρα μου και τη μητέρα μου, θεέ μου για να έχω την εύτυχ'α να δοξάζοι τ' άγαθά σου.» Αυτό το «να έχω την εύτυχ'α» δέν έχει τη θέση του σε παιδική προσευχή. Είναι έκφραση έκπαιδευμένη και, άν θέλετε, πολύ κοσμική. Επίσης στη σελ. 41 παράγο. 7 διαβάζουμε: «Είναι (ο πατέρας) ο νοῦς του σπιτιού.» Ο «νοῦς του σπιτιού» είναι φράση λογία, φράση που δέν στέκει στην άλη έκφραση του παιδιού.

Έντιμες άστοχες έκφρασεις υπάρχουν άρκετες στις πεζές ίδιες προσευχές του κ. Π. Άκόμα, στις προσευχές αυτές συναντούμε μερικές άνωαισθητικές λέξεις (π. χ. στη σελ. 10 «λυπήσου και τους άφταιγους»), κάποιες γλωσσικές άκρότητες και μερικές έπαναλήψεις — πλεονασμούς που δέν συγχωρούνται σε κείμενο για παιδί.

Άλλά τό πραγματικῶς τροπῶ σημείο των προσευχών αυτών είναι ο στενός κύκλος μέσα στον οποίο κλείνουν την παιδική ψυχή. Ξέρω ότι ή παιδική προσευχή δέν μπορεί παρά να περιλάβη γενικές έννοιες. Άλλ' ακριβῶς οι γενικές αυτές έννοιες νομίζω ότι θά μπορούσαν να είναι περισσότερες στις προσευχές του κ. Π. Η προσευχή του παιδιού να αρχίζει από την νιζογένεια αλλά να μην περιορίζεται σ' αυτήν. Να περνᾷ το κατώφλι του σπιτιού, να τρέχη έξω και ν' άγκαλιάζει ήμψυχα, να δίνει περισσότερη προσοχή στη φύση και να σταματᾷ σε κάθε ανάγκη της ζωής που μπορεί να γνωρίσει το παιδί. Και είναι άλήθεια ότι άνάμεσα στις προσευχές αυτές υπάρχει μία για έπιδημία και άλλη μία για θεωρητία. Άλλά δύο μόνο προσευχές δέν είναι άρκετες. Ο κύκλος της παιδικής προσευχής μπορεί να μεγαλώσει με αναρίθμητα θέματα. Τότε ή παιδική προσευχή θά είναι μια πραγματικά δημιουργική εργασία.

Στο πρώτο μέρος της «Προσευχής του παιδιού» υπάρχουν και άρκετά τροπάρια (τά «Χριστούγεννα», ή «Υπαπαντή» κλπ.), μεταφρασμένα από τον κ. Π. με άρκετη έπιτυχία. Κάποιες περιφράσεις που συναντούμε στις μεταφράσεις αυτές είναι άπαραίτητες για να μπορέσει το παιδί να μπη στο πυκνό νόημα των τροπαρίων. Το μόνο που θά είχαμε να παρατηρήσουμε είναι ότι από τό πλήθος των προσευχών αυτών λείπει ή γνωστότερη: τό «Πάτερ ήμῶν».

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου του κ. Π. είναι μια άνθολογία από τριάντα περίπου θρησκευτικά ποιήματα. Στη μικρή αυτή άνθολογία βρίσκουμε εύκολους στίχους, πλούσιες όμοιοκαταληξίες, λόγια μεγάλα κ' εύχη, τοποθετημένα με τρόπο που να ήχουν περισσότερο, και σπάνια, σπανιότατα ανακαλύπτουμε λίγη άληθινή συγκίνηση τεχνικά διατυπωμένη. Ο κ. Π. πήρε από την εργασία των Έλλήνων ποιητών, τι καλύτερο και καταλληλότερο βρήκε για τό βιβλίο του. Άνάμεσα στα ποιήματα αυτά υπάρχουν και μερικά έντελῶς άκατάλληλα και άλλα που δέν είναι προσευχές. Άλλ' αυτά είναι πολύ λίγα και ή έκλογή παραμένει πάντα μια προσεκτική εργασία. Άλλο ζήτημα τώρα άν

στην έκλογή του κ. Π. τά πραγματικά ποιήματα είναι λίγα. Οι θρησκευτικοί αυτοί στίχοι είναι ένα μέρος της νεοελληνικής ποιήσεως. Συνεπῶς δέν μπορεί παρά να έχουν όλα τά γνωρίσματα του συνόλου από τό οποίο προέρχονται.

Π. Χ.

Παν. Βρισμιτζάκη: «Οβελίσκοι και Σαρκοφάγοι».

Ίδου μια ποιητική συλλογή στην οποία μόνο ποιηση δέν υπάρχει. Έκαστό περίπου σονέττα κατότεχνα και κενά από κάθε συγκίνηση. Πάρτε τό πρώτο της συλλογής, την «Αφιέρωση». Άμέσως θά σκοντάψετε σε καταφανή τεχνικά λάθη. Στον τρίτο στίχο του α' τετραστίχου θά σταματήσετε έμπρός σε μια άδεξιότητα άσυγχώρητη σε θσους θέλουν να κάνουν σονέττα: όπως σε σέσσα ζωτικά καμέλια θλιμμένη». Και κλείνουν τό δρόμο οι 16 κόδες του α' στίχου του τελευταίου τριστίχου:

Άπό τους πλανήτες όπως χύνονται φῶτα και μῦρα

Παρόμοια λάθη θά συναντήσετε αναρίθμητα στους «Οβελίσκους και Σαρκοφάγους». Έπειτα, τι φτώχεια σε λέξεις και σε όμοιοκαταληξίες! Ούτε μια πρωτότυπη ποιητική φράση, ούτε μια λέξη τοποθετημένη με τρόπο που να παίρη νέα έννοια. Έίποτ' απ' αυτά σ' ένα αλήθος σονέττα, δηλαδή σ' ένα είδος ποιημάτων που ή φόρμα τους είναι μια έπίδειξη δεξιοτεχνίας.

Άλλά δέν θά έπιμένουμε στη μορφή των «Οβελίσκων και Σαρκοφάγων», άν βρίσκαμε άνάμεσα στους κατότεχνους αυτούς στίχους συγκίνηση και σκέψη, άν ανακαλύπταμε έστω και μια ποιητική διάθεση που δέν όρμησε και δέν πάρεσε άκόμα να έκφρασθή. Πολύ λιγώτερο ήμῶς από την καλή μορφή θά βρήτε τό ποιητικό περιεχόμενο στα σονέττα της συλλογής.

Ο κ. Βρ. κοιτάζει προς όλα τά σημεία του δείκοντος, σταματάει σε ό,τι μπορεί να γίνει άφορη ποιητικῶ ένθουσιασμοῦ. Στιχουργεί τη ζωή, τό θάνατο, τον πόνο, τις φυσικές καλλονές, τις γυναίκες, τά ταξίδια, τις θεότητες της Αίγυπτου, περνᾷ επάνω από όλα τά πράγματα, δέν κατορθώνει όμως ούτε μια φορά να άπορροισή μια άληθινή συγκίνηση, να άρθρώσει δυό λέξεις που να περιέχουν λίγη ποιηση. Στέκεται έμπρός σε μεγαλειώδη θεάματα, έμπρός σε όβελίσκους και σε πυραμίδες, δέν έχει όμως τη δύναμη να δώση έστω και μια εικόνα, να περιγράφη ποιητικά την έξωτερική τουλάχιστον όψη των πραγμάτων. Η πεζολογία και ή άσημαντολογία είναι κάποτε τόση στα ποιήματα αυτά, ώστε φθάνουμε στο σημείο να σημειώνουμε τις λέξεις, που χρησιμοποιήσε ο στιχουργός, για να μην τις μεταχειρισθούμε ποτέ ούτε στον προφορικό ούτε στον γραπτό μας λόγο.

Να ξεετάσουμε χωριστά τά διάφορα μέρη της συλλογής; Να ξεχωρίσουμε μέσ' από τ' άσημαντα τό άλιγώτερο άσήμαντο; Μάταιος κόπος.

Π. Χ.

Γερ. Σπαταλά:] Σύγχρονες και Παλιές Ίστορίες. (Διηγήματα).

Ίδου ο κ. Γεράσιμος Σπαταλάς και υπό νέαν μορφήν διηγηματογράφος. Ίς τώρα τον έγνωρίζατε ως ποιητή, κριτικό, τελευταία δέ και κομωδιογράφο. Τώρα μας εμφανίζεται και ως διηγηματογράφος, πράγμα για τό οποίο δέν μπορούμε παρά να είμαστε εύχαριστημένοι, γιατί οι «Σύγχρονες και Παλιές του Ίστορίες» τουλάχιστον (τά μόνα του διηγήματα, άλλωστε) δείχνουν ότι έχει μερικά χαρίσματα γνήσιου διηγηματογράφου.

Ο κόσμος του κ. Σπαταλά ο ψυχικός, ο διανοητικός, ο συναισθηματικός, όπως έμφανίζεται στα πρώτα του αυτά διηγήματα, είναι περιορισμένος.

Καμμιά ψυχική άνάταση στους τύπους του, καμμιά βαθύτερη άνησυχία, κανένα από τά δραματικά εκείνα της συνειδήσεως που είναι τόσο συχνά στην έποχή μας και στους ήχι πολύ καλλιεργημένους ανθρώπους και που άποτελούν τό χαρακτηριστικώτερο γνώρισμά της και την μεγαλειότερη της ίσως αξία. Σχεδόν μπορεί να πει κανείς, ότι στα διηγήματα του κ. Σπαταλά δέν υπάρχουν παρά έξωτερικά μόνον γεγονότα, ισχνά και ριχτά σαν falls-divers, και καθόλου ψυχικά, τόσο τά δεύτερα αυτά έξαρτώνται και καθορίζονται άπορροιστικῶς απ' τά πρώτα. Δέν λείπει μόνον ή ψυχογραφία από τά διηγήματα αυτά, ή άνάλυσις δηλαδή αισθημάτων, συναισθημάτων, παθῶν, καταστάσεων, των κινήτρων των πράξεών μας, αλλά και ή άπαραίτητη εκείνη έσωτερική ζωή που έκδηλώνεται με την πράξη χωρίς να υπάρχει ανάγκη να περιγραφῆ. Κυττάξετε π. χ. τό «Έλος του Στάθη». Είναι ένα πολύ καλό διήγημα, τό καλύτερο της σειράς, με δραματική πνοή καθόλου τεχνητή, αλλά που πηγάζει απ' τά ίδια, τά πράγματα, μ' ένα χιούμορ τραγικό στην άφήγησή μ' ένα τόνο, με μια διάθεση στην όλη άτιμῶσφαιρά του που κάνουν άληθινή έντύπωση. Και ήμῶς κάτι του λείπει. Του λείπει, σε πολύ μικρότερο βαθμό, ότι λείπει και απ' όλα τ' άλλα διηγήματα του κ. Σπαταλά: ή έσωτερική άdimension, άν μπορούῖται να πῶ. Όχι γιατί δέν μας περιγράφεται άρκετά καλά τό κύριο πρόσωπο του διηγήματος, όχι γιατί δέν αναλύεται ή βιαθμιαία του τρέλλα' αλλά γιατί κινούνται σ' ένα έξωτερικό μόνον έπίπεδο, σε μια έξωτερική μόνον συνάρτηση, γεγονότα και πράξεις, αισθήματα και καταστάσεις, τό διήγημα αυτό δέν είναι ό,τι θά μπορούσε να είναι.

Πρόκειται για μειονέκτημα; Άσφαλῶς. Δέν έχει βέβαια κανείς απ' τον διηγηματογράφο την άξίωση να ψυχολογεί και ν' αναλύει, να ψυχολογάρει δλοένα' όχι ήμῶς και να μη μας φανερώνει με όποιοδήποτε τρόπο, έστω και με τις πράξεις μόνο, χωρίς καμμιά ψυχογραφία, τό βάθος των προσώπων του. Έτσι άλλωστε μόνον ολοκληρώνεται μια μορφή, ζωντανεύει και μᾶς κινεί τό ενδιαφέρον. Άν μου πῆτε ότι ο κ. Μιχάλης, δικηγόρος, νέος ψηλός και

μελαγχολικός, όταν έμαθε ότι τον άπειτούσε ή γυναίκα του, πήγε και σκοτώθηκε μαρτυρά της, δεν μου λέτε τίποτε άπολύτως, με όση τέχνη και άν μου διηγήθητε το περιστατικό αυτό γιατί άλοούστατα δεν κατορθώσατε να μου ξαντανέφετε έναν άνθρωπο, και να μου ξοπνήσετε το φυσικό εκείνο ψυχικό κίνημα που θα με κάνει να ενδιαφερθώ για τόν άνθρωπο αυτόν.

Ο κ. Σπαταλάς έχει άναμνησθήτητα διηγηματογραφικά χαρίσματα διηγείται με άρκετή άνεση και χάρη, είναι σύντομος, γοργός, τὰ θέματα του δεν είναι πάντοτε συνηθισμένα, ξέρει και κατορθώνει να κεντά το ενδιαφέρον μας απ' την πρώτη στιγμή. Δεν καταβιάζει όμως άρκετά και δεν μάς καταβάζει και μάς μαζί του άρκετά, στην ψυχή τών ήρώων του. Και γάτι άλλο άζώμη: δεν έχει τόνο προσωπικό ούτε στην διήγηση, ούτε, πολύ λιγότερο, στο ύφος.

Π.

Σάβλ Μπωντλαίρ: Τὰ άνθη του Κακού. Μετάφραση Μανώλη Κανελλή.

Όπως στην περιαιμένη έλληνική γενεά ο Λαμαρτίνος, ο Ούγκώ κι' ο Μυσσέ ήτανε από τους Γάλλους ποιητές οι πιο προαιτημένοι κι' οι περισσότεροι Έλληνες στιχουργοί προσπαθούσανε να τους μιμηθούν και να τους μεταφράζον, έτσι στην σημερινή γενεά ο Μπωντλαίρ κι' ο Ζάν Μωρεάς διαβάζονται, μεταφράζονται και πέρνονται για πρότυπο. Αυο ποιητές γοητευτικοί, που όσο τους διαβάζει κανείς, τόσο περισσότερα θέλει να τους ξαναδιαβάσει με καινούργια πάντα εύχαριστηση. Την προτίμηση αυτή της σημερινής γενεάς, στο Μπωντλαίρ και στο Μωρεάς, την βλέπουμε από το πλήθος τών Μπωντλαϊρικών και Μωρεακών ποιημάτων, που γράφονται στον τόπο μας, κι από τις μεταφραστικές προσπάθειες, που γίνονται στη γλώσσα μας. Η μετάφραση του κ. Μ. Κανελλή έρχεται να βεβαιώσει το φαινόμενο. Από τόν καιρό που ο Ν. Επισκοπόπουλος, (στα 1893, άν δε γελιέμαι), πρωτοδημοσίευσε στην έφημερίδα «Άστρ» κάποια μεταφράσματά του από τὰ «Πεζά τραγούδια» του Μπωντλαίρ, ο ποιητής τοίτος έγινε σιγά-σιγά γνωστός στους Έλληνες, ως που πήρε κάποια ξεχωριστή θέση μέσα σ' όλη τή συγκαιρινή έλληνική ποιητική δημιουργία. Αποχτήσε πολλούς μιμητές του και πολλούς μεταφραστές. Μά δεν ξέρω πως μου γεννήθηκε ή πεποίθηση, ότι ο τρομερός αυτός τραγουδιστής της έσωτερικής ζωής του ανθρώπου, ο μαγευτικός και σκληρός μαζί, είναι και άνθρωπος περιήφανος και κακός. Σκοτώνει ή κάνει γελοίους—πράμα χειρότερο κι από τὸ σκότωμα—όσους θελήσουν ή να τόνε μιμηθούν, ή να τόνε μεταφράσουν.

Ο κ. Κανελλής φαίνεται πως έννοιωσε τὸ διπλό αυτό κίνδυνο και για τούτο είχε τήν ελκρινεία και τήν έξυπνάδα να ειπή στο τέλος του προλόγου της μετάφρασής του: «Άλλ' ή Μπωντλαϊρική ποίηση, άνυπόταχτη ποίηση, άντάρτισσα ποίηση, εξαγριώνεται στο μεταφρα-

στικό δόξανο και γλωστρό μέσ' από τὸ χέρι του μεταφραστή σ' ήλί. Γι' αυτό κι' ίσως να με νίκησαν αυτά όλα. Όμως ο διανοούμενος άναγνώστης, άν στέρξει να σκύψη καλόβολο τὸ μέτωπό του σ' αυτές τις σελίδες, άν δε δει νίκη, θα δει ή ήλί». Την πάλη αυτή, αλήθεια, την βλέπουμε, και μάς γεννάει τή συγκίνηση, επειδή νοιώθουμε τόν ευγενικό σκοπό της και τή θέληση του κ. Κανελλή να μη μέσει στις μεγάλες δυσκολίες της μ' όλο τόν κίνδυνο να πέσει νικημένος. Μά αφού βλέπουμε τήν πάλη, ως δοίμε και τις αιτίες που ο μεταφραστής δε μπόρεσε να βγει νικητής πέρα και πέρα.

Άνοίγω τὸ βιβλίο του κ. Κανελλή και παίρνω στην τύχη μερικά στιχους από ένα ποίημα, που έχει τίτλο «Τὸ κάλεσμα στο ταξίδι».

Παιδί μου, ξεχάσου,
τὴ γλώσσα στοχάσου
να πᾶρ' εκεί πέρα κληρώρα!
γλυκά ν' άνασάνω,
γλυκά να πεθάνω
σ' αυτή που σου μοιάζει τὴ γῶρα! κλ κ

Μά ο Μπωντλαίρ πως τὰ λέει αυτά στο ποίημά του:

Moi enfant, ma sœur,
Songe à la douleur
D'aller le-bas vivre ensemble,
Aimer à loisir
Aimer et mourir
Au pays qui te ressemble!

Άιλαδή, (χωρίς να θέλω να κάνω τὸ μεταφραστικό του Μπωντλαίρ, επειδή δε θέλω να βρεθώ εμπρός στους δυο κίνδυνους, που είπα:

Παιδί μου, αδερφή μου,
Στοχάσου τὴ γλώσσα
Νά πᾶρ' εκεί πέρα να ζούμε μαζί!
Ν' άγαπᾶ ξεκούραστα,
Ν' άγαπᾶ και να πεθάνω
Στὴ χώρα που σου μοιάζει! κλ κ

Με τόν τρόπο που μετάφρασε ο κ. Κανελλής τὸ ποίημα αυτό, έχει μεταφράσει κι' όλα τὰ άλλα. Κ' ή αιτία της άποτυχίας είναι για όλα ή ίδια. Θέλησε να κάνει στιχους ισόμετρους, με όμοιοκαταληξία. Για τούτο βάζει λέξεις, που δεν υπάρχουνε στο πρωτότυπο, αφήνει άλλες χαρακτηριστικές, που υπάρχουνε, αλλάζει σε πολλές τὸ νόημα τους ή και τὸ νόημα όλόκαιρης φράσης. Μά με τέτοιο μεταφραστικό τρόπο, δεν έχουμε πια τὸ έργο ενός ποιητή, όπως τὸ έγραψε, αλλά κάποιο άλλο, που είναι περισσότερο τοῦ μεταφραστή. Πετυχημένη μετάφραση είναι πάντα μονάχα εκείνη, που μάς δίνει τὸ έργο ενός ποιητή ή πεζογράφου όπως τὸ έγραψε αυτός, με τις ίδιες τις λέξεις, χωρίς παραγμίσματα ή παραλείψεις και χωρίς αλλαγμ τών νοημάτων. Άν ή μετάφραση έχει και τὸ χάρισμα να φαίνεται και σαν έργο πρωτότυπο, ήλαδή να μην υπάρχουνε μέσα σ' αυτή γνωρίσματα ξένης γλώσσας, ακόμη καλύτερα τότε ή μετάφραση είναι τέλεια και πιστή. Για τούτο θαρρώ πως είναι κάπως άβαθο κι' εκείνο, που πολλοί συχολένε: «Η μετάφραση είναι άνώτερη από τὸ πρωτότυπο. Αυτό θα ειπή ότι κι' ή μετάφραση τούτη δεν είναι πιστή» επειδή δεν έχουμε πια ένα έργο όπως γράφηκε στην ξένη γλώσσα, αλλά κάποιο άλλο, όπως τὸ έφτιασε ο μεταφραστής.

Μά θαρρώ πως μιά άλλη αιτία της άποτυ-

χίας της μετάφρασης είναι κι' ή παρδαλή γλώσσα της. Οι περισσότεροι από τους νέους έλληνες λογοτέχνες δεν προσέχουνε καθόλου τὴ γλώσσα που χρησιμοποιούνε. Τύποι άνύπαρχοι, μά πιο πολύ άκαλαίσθητοι, άκυρολεξία, άνακάτεμα άποχρονστικό άρχειας, καθαρώνουσα, λαϊκή, φτωχό λεξιλόγιο, είναι τὰ πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα της γλώσσας τους. Και φαίνονται ακόμη περισσότερο σε μετάφραση ποιητών όπως ο Μπωντλαίρ, ο Νοβάλις, ο Μαλλαρμέ κι' άλλοι παρόμοιοί τους, που έχουνε τήν ικανότητα να δίνουνε στις πιο συνηθισμένες λέξεις κάποιο άλλο καινούργιο χρώμα κι' έτσι να τις κάνουν όλότελα ποιητικές, χωρίς να χάνουν και τὸ καθαυτό νόημα τους, και πὸν από τήν άλλη μεριά τὸ ουσιαστικό, τὸ ήπιθετο, τὸ ρήμα, καθώς τὰ χρησιμοποιούν, είναι γεμάτα άνανοούμενα.»

Ο κ. Κανελλής έβαλε εμπρός από τὴ μετάφρασή του κι' ένα πρόλογο για τὸ Μπωντλαίρ και τὸ έργο του. Πρόλογο μετᾶ, όσο κι' άν είναι σύντομος. Τόν προτιμᾶ από τὴ μετάφραση. Ο κ. Κανελλής βλέπει—κατά τὴ γνώμη μου—μερικά πράγματα με πολύ καθαρό μάτι. Η κρίση του για όρισμένα ζητήματα—όπως ή έπίδραση, τὸ έργο τών ρωμαντικών, οι διάφορες σχολές της τάχατε τέχνης με τους άθηνάιους μιμητές τους κι' άλλα—είναι άξιοπρόσεκτη και—για μένα τουλάχιστο—λογική και δίκαιη. Οι νέοι λογοτέχνες θα άφεληθοῦν άρκετά άνισως και διαβιάσουνε με προσοχή τόν πρόλογο αυτό.

Με τόν τρόπο που είναι γραμμένος—και που άρπινει δυνατή έντύπωση—ξεχωρίζει παραπολύ από τὰ λογιής-λογιής παρόμοια κριτικογραφήματα και δείχνει πως ο κ. Κανελλής μπορεί να τραβήξει μπροστά στο είδος αυτό, άν θελήσει να τὸ καλλιέργησει. Μά να προσέχη κάπως περισσότερο τὴ γλώσσά του. Δε θα ζημιωθῆ άν τὸ κάνει.

H. Π. Β.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ζαχαρ'α Ε. Χαλκιάδη: «Κασσιώτιζα» ήθογραφικά διηγήματα. Τόμ. Α'. Άλεξάνδρεια. **Άναστάση Βορνέη:** «Η Άνταρής τῆς Ρόδου ή Τὸ τραγούδι τών τραγουδιών τῆς Ρόδου». «Κρητικό Λεξικόμα» ή Άνθολογία τών Νέων. Έπιμελεία Γιάννη Γιαννακουδάκη και Μιχάλη Σφαιριανή. Ηράκλειον - Κρήτης. Ιούλιο; 1928.

Ξενόγλωσσα

Karl Dieckrich: «Aus Briefen und Tagebücher zum deutschen Philhellenismus» 1821-1828. -- Verlag «Hellas», Hamburg. **Nicolas Ségur:** «Elle et Lui à Ventse», roman. Albin Michel, Paris. **Demetrios A. Michaluros:** «The Legend of America and other poems». The American Hellenic publishing Co, Chicago-New-York.

Antoine Tsucalakis: «Le Dalcécanèse», étude de droit international (thèse de doctorat). Alexandrie.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ
ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ
ΜΕ ΤΙΜΑΣ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ
ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ
ΑΝΕΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΟΥΔΕΜΙΑΣ ΑΛΛΗΣ
ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΟ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΟΥΦΜΑΝ
24 ΣΤΑΔΙΟΥ 24

BYZANTINE SYLLOGE
Μόλις εξέδόθη ο δεύτερος τόμος του
ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΥ ΜΙΚΑΗΛ ΨΕΛΛΟΥ
ή
ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ
ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΙΩΝΩΝ
(976—1077)
και πωλείται εις τὸ βιβλιοπωλείον
ΚΑΟΥΦΜΑΝ-Σταδίου 24.

ΤΑ ΝΕΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

- 1) Glotz—Cité grecque.
- 2) Michel Psellos—Chronographie.
- 3) Puch—Histoire de la littérature grecque.
- 4) Eschine—Lettres. 11ème volume.
- 5) Pline le jeune—11ème volume.
- 6) Bourget—Le lapin.
- 7) Choisy—1 n mois che: les filles.
- 8) Dekobra—Sérenade au boursier.
- 9) Dostoïevsky—Un joueur.
- 10) Frondaie—Deux fois vingt ans.
- 11) Istrati—Mes départs.
- 12) —Les chardons du baragan.
- 13) Landormy—La vie de Schubert.
- 14) Merejkowsky—Khenaton joie-du-soteil.
- 15) Morand—Magie noire.
- 16) —Syracuse
- 17) Plon—Franz Schubert.
- 18) Prud'homme—Mozart.
- 19) Silvestre—Le vent du gouffre.
- 20) Van'el—Le bouif che: le curé.
- 21) Bezsonov—Mes vingt-six prisons et mon évasion de Solovki.
- 22) Colonel Lamouche—Quinze ans d'histoire balkanique.

23) Rodzianko — Le règne de Kasproutine.

24) Spiridowitch — Les dernières années de la cour de Tzarskoie-Selo.

Βιβλιοπωλείον Κάουφμαν — Σελίδου 24

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» ἐξακολουθοῦν νὰ δημοσιεύονται κατὰ διαλείμματα τὰ μικρὰ διηγήματα τοῦ κ. Σταν. Στεφάνου, μὲ τὸν γενικὸν τίτλον «Σκίτσκι καὶ Ἀναμνήσεις». Εἶναι ὅλα γραμμένα μὲ πολλὴν κομψότητα καὶ χάριν καὶ δρασιμὴν ἀληθινὰ νεανικὴν.

— Εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα ὁ κ. Φ. Πολίτης, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ κ. Παπαζοι-αποδοῦλου μιᾶς συλλογῆς μύθων, ἐμμέτρως παρορρασμένων ἀπὸ τοὺς Δίωσιμους, ἀποκαλεῖ τὸν Δίωσιμον βιβλὸν καὶ νηφάλιον ἀντιπρόσωπον τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, θεωρεῖ ἅμωσ τὴν πρόθεσιν πρὸς σύνθεσιν παιδαγωγικῶν μύθων ὡς προαυτοβελόως καταδικαστέην εἰς ἀποτυχίαν. Τοῦναντίον, λέγει, ὁ Δίωσιμος γράφων τοὺς θαυμασίους μύθους του, δὲν εἶχε κανένα προκαταβολικὸν σκοπὸν νὰ χαρακτηρισθῶν μίαν ἡμέραν ὡς ἠθικοῖ, διδακτικοῖ ἢ ὅ,τι δῆμοτε ἄλλο : ὠπύκουεν ἀπλῶς, ὡς ποιητῆς, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν του ἔμπνευσιν, — καὶ δι' αὐτὸ ἐπέζησεν ἕως τῶρα.

— Χαρατωμένον διήγημα τοῦ Λευκαδίου Χῆρον δημοσιεύει ἡ «Πολιτεία», μὲ τὸν τίτλον «Γιούνη Ὀνα», παρμένον, ὅπως ὅλα του, ἀπὸ τὴν μακροσμένην ἰαπωνικὴν λαογραφίαν καὶ μυθολογίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πρωτότυπος ἐξέτινος συγγραφεὺς ἐγγώρισεν εἰς τὴν Ἑδρώπην.

— Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα ἐδημοσιεύθη ἀρθρον τοῦ κ. Α. Λαμπρῆ περὶ τῆς «Ἐλευσίνας Παλαιᾶς καὶ Νέας», ἐνδιαφέρον ὡς πάντοτε καὶ πλήρης ἱστορικῶν λεπτομερειῶν.

— Ἐπίσης εἰς σειρὰν συνεχῆ ἐκτίθεται ὀλόκληρον τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα τοῦ τέως Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ὑπὸ τύπον νομοσχεδίου, κατηρητισμένον πρὸ τῆς παρατιθέσεως τῆς τέως Κυβερνήσεως.

— Ἀρκετὰ ἐνδιαφέροντα συνέντευξις μὲ τὸν γλύπτην κ. Π. Ροῦμπου, γενομένη ἀπὸ τὸν κ. Α. Περδικιδὴν περιέχεται εἰς τὸν «Ἑλληνικὸν Ταχυδρόμον». Ἀπ' ἐκεῖ μαθαίνομεν ὅτι ὁ ἐκλεκτός μας καλλιτέχνης ἐργάζεται ὀλοένα μίαν θαυμασίαν γλυπτικὴν του σύνθεσιν, «τὸ δίκαιον τῆς πυγμῆς». Ὁ κ. Περδικιδὴς προτείνει ὅπως τὸ τετράδιον τοῦ κ. Ροῦμπου, περιέχον πλήθος σχεδίων καὶ ἀπεικονισμάτων προπλασμάτων, ἐκδοθῆ ἀπὸ ἕνα τῶν ἐκδοτῶν μας καὶ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ μας κοινοῦ.

— Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα ὁ κ. Α. Περδικιδὴς ἀφηγεῖται καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰν του καλαιᾶς ἀναμνήσεις, περὶ προσώπων, γεγονότων καὶ πραγμάτων μὲ ἀρκετὸν ἐνδιαφέρον.

— Ἡ «Πατρις» μεταφράζει ἐν συνεχείᾳ τὸ γνωστὸν ἐξαιρετικὸν διήγημα τοῦ Κούμπριν «Ἡ θαλασσοταραχὴ».

— Εἰς τὴν «Ἠρωϊαν» δημοσιεύεται ἐπίσης σειρὰ περιηγητικῶν ἀφηγημάτων τοῦ Μπλάσκο

Ἰμπάνιθ ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἄπειαν Ἀνατολήν, γραμμὴν μὲ τὸν πλοῦτον τῶν λεπτομερειῶν, τὴν ἀρθρονίαν τῶν στοιχείων καὶ τὴν ζωηρὰν καὶ δρασιμὴν παραστατικὴν καὶ χαρακτηριστικὴν τὸν μίγον συγγραφῆς.

— Εἰς τὴν «Ἐσπερινὴν» φηγουράρει, ἀνεπίγραφον ἀνεπὶ φωνῆς, φιλολογικὸν ἀρθρον περὶ τῶν νέων ἑλλήνων ποιητῶν. Ἀπὸ αὐτὸ μαθαίνομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ παρόντος θεωρούμενοι «νέοι» ἐπέρασαν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἡμι-καλαίων, ἀλλ' ὅτι τὸ κοινὸν πρέπει ν' ἀρκεσθῆ εἰς αὐτοῦς, διότι νεαρότεροι δὲν ἐνεφανίσθησαν πλέον... Ὡς κατορθώταμεν νὰ πληροφορηθῶμεν ἐξοδίκως, τὸ ἀνωτέρω ἀρθρον ἐγράφη ἀπὸ ἕνα... «νεαρότερον», ἔχοντα, φαίνεται, τὸ γνῶθι-σαυτόν.

— Ἡ «Πατρις» ἀνεδημοσίευσεν τὸ Ἀ' «Τραγοῦδι τῆς Ἀγάπης» τοῦ κ. Δημ. Γρ. Βερναδάκη καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίαν». Ὁ ποιητῆς, ἀπὸ τὴν Μυτιλήνην, χαρακτηρεῖται ὅτι ἡ ἐφημερίδα δὲν κάρνει «μνεῖαν τῆς πηγῆς». Ἀλλ' αἱ ἐφημερίδες δὲν τὸ συνειθίζουσι. Ἄλλωστε δὲν ἔχει σημασίαν, διότι ὅλο : ὁ κόσμος γνωρίζει πλέον, ὅτι τὰ ποιήματα τῶν ἐφημερίδων («Ὁ νεοελληνικὸς στίχος», «Ἑλληνικὴ Παῖσις» κτλ.) εἶναι συνήθως ἀναδημοσιεύσεις ἀπὸ περιοδικῶ ἢ βιβλίων.

— Ἡ φιλολογικὴ ὄλη τῶν ἐπαρχικῶν ἐφημερίδων, — ὅπως δὲ καὶ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐν μέρει, — ἐξετασθή αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀπὸ τὴν ἐκλογικὴν. Δημοσιεύουσιν εἰκόνας, βιογραφίας καὶ διατριβὰς ὑποψηφίων. Κύρια δὲ ἀρθρα ἀπὸ δύο καὶ ἀπὸ τρία...

— Ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν «Σίμων» τοῦ Λιμένος-Βαθέος δημοσιεύεται ποίημα ἀπαγγελθὲν εἰς τὸ ἐκεῖ Νοσοκομεῖον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ προστάτου Ἀγίου Παντελεήμονος. Ὀλίγοι στίχοι ἀπὸ τὸ τέλος :

Γι' αὐτὸ καθῆκον ἱερὸν πᾶς τις Σαμῶτης ἔχει
μιά συνδρομὴ νὰ στέλνῃ ἕστα κι' ἄς εἶναι μιά δραχμὴ,
τὸ ἔργο του θὰ βλογηθῆ ἀπ' τὸν Χριστὸ μας πάνω καί.

Ὁ ποιητῆς ὀνομάζεται Παράσχος. Ἀλλὰ ὄχι Ἀχιλλεύς, ἐννοεῖται, οὔτε Κλέων.

— Εἰς τὴν «Ἑπτανησιακὴν Ἠχώ» ποίημα τοῦ κ. Διον. Γ. Τσακισιάνου υἱοῦ (Ἡ κόμειά μου) καὶ συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ κ. Α. Ζώη «Φύσκολος καὶ Νεράντζης».

— Εἰς τὸν «Ἀγ. Σπυρίδωνα» Καρχύρας : «Ἡ ἐν Ἀλβανίᾳ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία». — «Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀφομοίωσις τῶν Ν. Χωρῶν». — «Ἡ ἔρευνα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς Γυναικὸς καὶ τοῦ Παιδίου». — «Ἡ γεωργικὴ κατάστασις τῆς νήσου Κερκύρας». Ἐξόχως ἀξιαξιγνώστα ἀρθρα.

— Εἰς τὸν «Μορέαν» τῆς Τριπόλεως : «Ἱστορικαὶ Σελίδες, Παραδειγματικαὶ τιμωρίαι» ὑπὸ Α. Π. Τσακοπούλου. Καὶ «Ὁ Ταῖν ὡς κοινωνικὸς φιλόσοφος» ὑπὸ Δωκομήδους.

— Εἰς τὸν «Νεολόγον» τῶν Πατρῶν ὁ κ. Κίτσος Ἐβας δημοσιεύει ὁραίας ἐντυπώσεις ἀπὸ ταξίδι του εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ τόπου, εἰς τὴν ὁποίαν πρωτοστατεῖ ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου, διευθύντρια τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας».

— Εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Κεφαλήνων» : «Ἡ ἐκδίκησις τοῦ Νεζροῦ», νέον διήγημα τοῦ κ. Μάρμη Ἀγγίνου, καθὼς καὶ πολλὰ ποιήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται οἱ σατυρικοὶ στίχοι τοῦ Ψάλλου.

— Εἰς τὴν «Ἰσιδα» τῆς Ἀλεξανδρείας : «Τὸ Δημοτικὸν Τραγοῦδι, ἡ Ἑλληνικὴ Πραγματικότης καὶ ὁ Ἄλκις Θρόνος» — ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς βιβλίου, ἀρθρον τοῦ κ. Α. Γ. Συμεωνίδη. Ἡ ἰδία ἐφημερίδα ἐσχολίασε δυσμενῶς — τρόπος τοῦ λέγειν — τὸ περὶ Καβάφη ἀρθρον τῆς κ. Ρίτας Σεγκοπούλου εἰς τὴν «Ἐσπερινὴν» τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ἡ κ. Σεγκοπούλου ἐμήνησε τὴν «Ἰσιδα» ἐπὶ ἐξυβρίσει. Ἐν ἐκείσῳ καὶ αὐτὸ τοῦ μεταξὺ Καβαριζῶν καὶ Ἀντικαβαριζῶν παναιγυπτιακοῦ πολέμου.

— Εἰς τὸν «Ἐξέριπον» Χαλκίδος, ὁ Φιλότεχνος κρίνει τὴν ἐκθεσιν τῆς δ. Βλασσοπούλου-Σάθα, τὴν ὁποίαν χαρακτηρεῖ ὡς «ξωγαίφον τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας». (Ἡ δ. Βλασσοπούλου-Σάθα ἐξέθεσεν εἰς μίαν αἴθουσαν τῆς Παιρησίας 60 ἔργα τῆς, προπάντων τοπία).

— Εἰς τὸ «Journal des Hellènes» τῶν Παρισίων κρίνει ἀρθρον περὶ τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τοῦ Λονδίνου, καὶ ἐπιστολὴ ἐξ Ἀθηνῶν τοῦ κ. Α. Ραζέλου «Ἡ μεταπολεμικὴ Ἑλλάς».

— Εἰς τὸν «Ἀγῶνα» τῶν Παρισίων : «Ὁ σκοπὸς τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς» ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Σπυρίδου. — «Ἀνώτερα Πανεπιστημιακὰ Μαθήματα τῶν Παρισίων : Ἡ πολιτικὴ Γεωγραφία τῶν Βαλκανίων — «Ἡ νεότης τοῦ Μκετόβεν» κτλ.

— Εἰς τὴν «Φιλοτέλειαν» τοῦ Ἰουλίου : «Γ' ἀπόθετα Ἑλλ. Γραμματόσημα» — «Τὰ Ἑλλ. Γραμματόσημα ἐν τῷ πρώτῳ Τουρκικῷ Κράτει» ὑπὸ R. Bach, — «Νέαι ἐκδόσεις» (Γραμματόσημα) — «Φιλοτελικὴ Κίνησις» κτλ.

— Εἰς τὸ «Μπουκέττο» : «Ἡ ὄρεξις τοῦ Ἀρτανίτη» διήγημα τοῦ Σταμ. Σταμ. μὲ κίτσα τοῦ ἴδιου. — «Οἱ ἀρρώστειες τοῦ Ζωσιμᾶ» διήγημα τοῦ κ. Θάνου Δογάνη. — «Ὁ Ραμπαγᾶς», — «Τὰ γεράματα τῶν μεγάλων ἠθοποιῶν» κτλ.

— Τὸ μόνον ἀληθινὰ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸ τελευταῖον τεῦχος τῶν «Ἑλλ. Γραμμάτων» : «Λαϊκὴ Τέχνη : Σάμος» ὑπὸ τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς Χατζημηχάλη μὲ πολλὰς φωτογραφίας καὶ σκίτσα τῆς Ἰδίας.

— Εἰς τὸν «Παρθενῶνα» Ἰουλίου-Αὐγουστοῦ ὁ κ. Καμπουρογλου συνεχίζει τὸν «Βυρωνακὸν Κύκλον» του καὶ ὁ κ. Βλαβιανὸς τὴν μελέτην του περὶ τοῦ Γυναικείου Ἐγχεράλου. Δημοσιεύεται καὶ μεγάλη φωτογραφία τοῦ Στεφάνου Μαρτζώκη μὲ τὸν τίτλον «Ὁ γλυκὺς ἐπιτησίμος ποιητῆς». Ἀλλὰ κάθε ἄλλο παρὰ «γλυκὺς» ὁ Στεφάνος Μαρτζώκης. Πικρότατος μάλιστα, πικρότερος καὶ τοῦ κ. Πικροῦ. Ὁ τίτλος φαίνεται, θὰ εἶχε μείνει ἀπὸ καμμιὰ φωτογραφία τοῦ Πολέμου.

— Ἐνδιαφέροντα ὄπω : πάντοτε καὶ τὰ δύο τελευταῖα τεύχη τῆς «Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης» (Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος), ἡ ὁποία εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα, πραγματικῶς, περιοδικὰ τοῦ ἐκδιδόνται ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν.

— Εἰς τὸν «Προσφυγικὸν Κόσμον» : Ἀλέ-

ξανδρος Παπαδιαμάντης, ἀπὸ τὰς «Λογοτεχνικὰς Ἀναμνήσεις» τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀρέθου Ἀργαίου. Συνέχεια τοῦ ὀδοιπορικοῦ τοῦ ἴδιου «Ἀπὸ τὰ Φλαβιανὰ εἰς τὴν Σάμον». Συνέχεια τοῦ προσφυγικῆς ὑποθέσεως μυθιστορήματος τοῦ κ. Σ. Κουκουτσάκη «Ἡ ξανθὴ Σουλτάνα» κ.ἄ.

— «Δελτίον τῆς Ἐργατικῆς Βοηθείας». Φόβος καὶ τρόμος!

— Τὸ ἴσον τεῦχος τῶν «Ἐπιφυλλίδων» τοῦ Οἴκου Ἐλευθερουδάκη περιλαμβάνει τὴν δεξίωσιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Παύλου Νιρβάνου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἡτοι τὰς προσφωνήσεις τῶν κ.κ. Ζέγγελη καὶ Μενάρδου καὶ τὴν ἀντιφώνησιν τοῦ κ. Νιρβάνου. Ἴδου ὁ ὄρατος πῶς ἐπίλογος τῆς προσφωνήσεως τοῦ κ. Μενάρδου : «Τὸ συμπέρασμα μου εἶναι, κύριοι, ὅτι ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς ἔλυσεν ἐμφύτως πλείστας δυσκολίας τῆς συνήθως σκυθρωπῆς νεοελληνικῆς πεζογραφίας. Μὰς ἀπέδειξεν ὅτι διὰ νὰ γράφῃ διαρκῶς κινεῖς μὲ νεῦμα τῶσιν ἀνθρώπων, χρειάζεται χάρισμα ποῦ τοῦ ἔδωσεν ἡ φύσις. Καὶ δὲν ἠξεύρω πῶς, τὸ ὕψος του μ' ἐνθύμισε κάποιον θρόνον καλαῖον, μίαν παραλλαγὴν τοῦ μύθου τοῦ Φάωνος, καθὼς περίπου τὴν ἔσωσεν ὁ Ἀλιανός. Ὁ ὄραιότατος Φάων εἶχε γηράσει, ἐξέπεσε καὶ κατήντησε «πορθητής». Ἐξαίφνα βλέπει μίαν γυναῖκα νὰ πηδᾷ εἰς τὴν βάρκαν του. Τὸν διέταξε νὰ προχωρήσῃ, καὶ αὐτὸς ὑπῆκουσεν εὐθύς. Ἀλλὰ ἐνῶ ἐκωπηλάτει, τὴν ἐπρόσεξε καὶ ἀνεγνώρισεν τὴν θεὰν τῆς εὐμορφίας. Ἦτο ἐκείνη καὶ τοῦ ἔδωσεν ὡς ἀμοιβὴν ἀλάβαστρον μὲ μύρον. Ὁ Φάων ἔγινε καὶ πάλιν ὁ ὄραιότατος τῶν θνητῶν. — Κύριοι, ἄς λάβωμεν τὸν μῦθον ὡς ζωηρόν. Ὁ Φάων τῶν ἀνθρωπίνων λόγων, ἡ Ἑλληνικὴ λογογραφία, ἢ ἀναγεννᾶται ἐπρόσον βλέπει ἀπὸ κοντὰ τὴν Ἀφροδίτην. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ θεὰ θὰ ψεκάξῃ ὀλίγον μῦρον τῆς καὶ ἔδῳ. Καὶ ἄς εὐχηθῶμεν μὲ τοὺς Ὀρεικούς :

Ἐλθέ, μάκαιρα θεά, μάλ' ἐπήρατον εἶδος ἔχουσα
Καὶ μὲ τὸν Παλαμᾶν :

Γύρισε, ἂ πάλι γύρισε στὰ μέρη τὰ δικά σου !»

— Εἰς τὸν «Ἰσραήλ» τῆς Θεσσαλονίκης : «Ἄς ἐνισχύσωμεν τὰς ἀνωτέρας σπουδὰς». — «Προσωπικὸς Σιωνισμός». — «Οἱ ἔρασταί τῆς Σιών» καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα, ὅχι βέβαια μόνον Ἑβραῖους. Ἀπὸ τὸ «Ἑβραϊκὸν χιούμορ» ἀποσπῶμεν τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτό : «Ἐνας νέος συγγραφεὺς ἔφερεν εἰς τὸν Μένδελσον, τὸν μέγαν Ἑβραῖον φιλόσοφον τοῦ ἴσου αἰῶνος, τὰ σχόλιά του ἐπὶ τῶν «Θρήνων τοῦ Ἰερεμᾶ» καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὰ διατρέξῃ καὶ νὰ προσθέσῃ καὶ σημειώσεις, ὅσας ἤθελε κρίνει καλὸν νὰ ἐπιφέρῃ. Ὁ Μένδελσον, ἀφροῦ ἀνέγνωσε τὸ χειρόγραφο, τὸ παρέδωκεν εἰς τὸν συγγραφεῖα τοῦ λέγων : — Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κάμω παρὰ μόνον θρήνους εἰς τὰ σχόλια αὐτά !»

— «Ἡ πόλις Ζακύνθου», ἡ ἐν συνεχείᾳ δημοσιευθεῖσα εἰς τὰς «Μούσας» μελέτη τοῦ κ. Α. Χ. Ζώη θὰ ἔπρεπε νὰ ποτελεσθῇ καὶ βιβλίον χωριστόν. Δὲν ἐνδιαφέρει μόνον τοὺς ζακυνθίους ἢ τοὺς εἰδικούς. Διαβάξεται εὐχαρίστως

ἀπὸ κάθε μορφωμένου ἀνθρώπου, πού βλέπει, εἰς αὐτὴν πῶς ἐξελίσσεται, πῶς μεταβάλλεται, πῶς ἀκρίβει καὶ ἀλλοίμονον πῶς πινακιάζει, ὡς ἑστανὸς ἀργασιμὸς, μὴ πόλις. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ἡ μελέτη τοῦ κ. Ζώη εἶναι μοναδικὴ ἐν Ἑλλάδι, ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ἐγούρησαν καὶ ἀπὸ Ἑσθρασιῶν πολλοὶ ὅμοιοι.

— Ἀπὸ τὸ «*Βῆμα τῆς Θεάκης*» ἀπὸ τὸ χαριτωμένον: «Ὁ ὑπερήφανος κ. Μ., συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Β., μετέβη προζήδης εἰς Αἰσώμην. Παρὰ μεγάλην τιν ὄριον, οἱ κάττοι, κληρονομηθέντες τὴν ἀριζὴν του, ἐξηφανίσθησαν. Ἀνεὶ ἄλλης ὁδοδοχῆς, οἱ κόνες τοῦ ζωορίου, ἐπιτεθέντες κατὰ τὸν ἐπισκεπτὸν, ἠγάχασαν ταύτους νὰ . . . ποδίσωσιν.»

— Εἰς τὸν «*Πατριωτὸν*» τῆς Νέας Ὑόρκης, ἄσθρον τοῦ κ. Κλ. Παράσχοι περὶ τοῦ ποιητοῦ Ρώμου Φιλύρα. Τελειῶναι αὐτοῦ: «Τὸ εἶτα καὶ ἄλλοτε, τὸ ξαναλέω καὶ τώρα. Ὁ Ρώμος Φιλύρας εἶναι ἓνας ἀπ' τοὺς δύο-τροῖς καλύτερους συγγίνους Ἑλλήνας ποιητάς. Σομφωνοῦμεν ἐντελῶς, ἐλάβωμεν καὶ τὰ τῶζή Ἰουλίον καὶ Ἰουλίον, ἐπίσης ἐνδιαφέροντα.

— Ἐλάβωμεν ἀκόμη «*Ἑλληνίδα*», «*Μούσας*», «*Αγαγένηση*» (μὲ «*Σχολικὴ Προίτη*» καὶ «*Λὸν Κιζιώτη διόσκιλον*» τὸν κ. Ντόρη Ντορῆ), «*Θεατῆρ*» (ὁ ὁποῖος ἔχει τώρα 48 σελίδες μὲ ποιητικώτατην ὄλην καὶ εἰκόνας) «*Οἰκογένειαν*», «*Χριστιανικὸν Φῶς*», «*Σύγχρονη Σκέψη*» (Σιζάγου), «*Ἰόνιον Ἀνθολογίαν*», «*Ἀττινὸν Ἀστέρων*» (Πειραιῶς), «*Πλαῦκα*» (Πειραιῶς), «*Μουσικὰ Χροικά*», κτλ.

Σημειώσεις. — Πολλοὶ ἐπαρχιακαὶ ἐφημερίδες ἐξιστολοῦσιν νὰ μᾶς στέλλουν ἀπὸ δύο ἀντίτυπα καθὲ φάλλον των. Ἐπίσης οἱ ἐκδότη καὶ οἱ συγγραφεῖς μᾶς στέλλουν πάντοτε ἀπὸ δύο ἀντίτυπα καθὲ βιβλίον των. Δηλοῦμεν καὶ πάλιν ἡτι ἔν ἀρκεῖ διὰ νὰ κέρνωμεν τὸ χρέος μας ἅταν δὲ τυχὸν τὸ παραλείπωμεν, δὲν εἶναι διότι δὲν ἐλάβωμεν δύο ἀντίτυπα, ἀλλὰ διότι μᾶς ἔλειψεν ὁ χρόνος καὶ ὁ χώρος. Ω.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἄλλωσις: Ὅσοι μᾶς στέλλουν συνεργασίαν διὰ τὴν «*Νέαν Ἑστίαν*», πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄφιν των τὰ ἀκόλουθα: 1) Κάθε αὐτοτελὲς κομμάτι πρέπει νὰ φέρῃ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ ποιητοῦ. 2) Πρέπει νὰ εἶναι γραμμένον ἀπὸ τὴν μίαν μόνον ὄφιν τοῦ φύλλον. 3) Τετράδια, περιέχοντα ὀλοκλήρους ποιητικὰς συλλογὰς, καὶ μάλιστα γραμμένα καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄψεις τοῦ φύλλον, δὲν θὰ γίνονται ἐκφρῆς δεξιὰ. 4) Πραγμαμένου δι' ἔργα ἐκτενέστερα, — δοκίμια, μυθιστορήματα ἢ ἐκτεταμένα διηγήματα, — οἱ ἀποστολεῖς των πρέπει νὰ ἔχουν ἀρκετὴν ὑπομονὴν διὰ τὴν κρίσιν μας, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διεξέλθωμεν ἀμέσως τὸ τετράστιον ὄλικόν πού συσσωρεύεται.

Ζητεῖται ὁ ποιητὴς σειρᾶς στιχογραφημάτων, γραμμένων εἰς τετράδιον, χωρὶς ὑπογραφήν πούθεν, μὲ τοὺς τίτλους: «*Τὰ δύο ἔλατα*», τὸ «*Πεσμένο Δέντρο*», «*Ἀφροδίτη τῆς Μήλου*», «*Πρυσούλα τοῦ Βουνοῦ*» κλπ.

κ. *Ἀρ. Μικροχ.* Ἀπὸ τὰ «*Βραδυνὰ Πένθη*» ζουτοῦμε τὸ «*Μουῖζω μὲ σᾶς*». Τὰ ἄλλα, μολονοῦντι ἔχουν ἔμπνευσιν, εἶναι πολὺ κακογραμμένα (καλέρια διαταγμῶν, «*στοῦ φρόβου μας τὰ δούτια*», «*σπητῆρις στρέϊται*», κλπ κλπ. Ὡς τόσο, περιμένονεν καὶ καλύτερα. — κ. *Εὐ. Μανγ.* Πειραιῶν. Ἐυγενικὴ καὶ εὐεξήγητη ἡ φιλοδοξία σας. Ἰράφατε συγγινημένα. Πρέπει ὅμως νὰ μᾶς ξαναστείλετε τὸν «*Ἐρω φάλη*», ἀφοῦ ἀλλάξετε τὰ δύο τελευταῖα τετράστιχα, — ἐννοεῖται ὅχι ὡς πρὸς τὸ μέτρον ἢ τὸν ρυθμὸν. — κ. *Νεφ. Ἰ. Σάμαν.* Ἀπ' ὅλα σας, θὰ δημοσιευθῇ τὸ «*Ἀνοιξιμάχο*», ὡς σύνθεσις ὄμοια κ' ἔμπνευσμένη. Τὰ λοιπὰ, ἀτυχῶς, ἄλλα μὲν εἶναι ἤδη κοινάτοπα, ἄλλα δὲ ὄχι ἀκόμη ἀρκούντως ἄρτια. — κ. *Ἀλεξ. Κακκίβ.* Πόρον, Μυτιλήνην. Τί γονιμότης παραγωγή! Μιὰ παρένθεσις ζωντὰ εἰς τὴν ὑπογραφήν σας μᾶς ἐξηγεῖ τὴν προέλευσιν τῆς «*Καρδιάς*». Ἄλλὰ χρειάζεται νὰ συμπληρωθῇ, ἀφοῦ ἐξ ἄλλου ἐξοβελισθῶν ὄλα τῆς αἰ κοινωτοπία, καὶ νὰ ἐξαρθῇ κάπως εἰς ποιήτην. . . Τὸ «*Παραλήρημα φυτιοδίου*» συγχευμένον ἀκόμη, καὶ χωρὶς ἔννοιαν κεντρικὴν. Ἡ «*Τέχνη*» πρέπει νὰ ξαναγραφῇ εἰς ὕψος ἀκριβολογημένον καὶ αὐστηρότερον, καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ τρόπος τοῦ πραγματευέσθε τὸ θέμα. Ὁ «*Φυλακισμένος*» νὰ ξαναγραφῇ ἐπίσης μὲ περιττότερην συγκέντρωσιν, ἠρεμίαν καὶ ψυχολογίαν. . . Ὀλιγοτετέσθε τὴν παραγωγήν σας. Θὰ εἶναι ἐπ' ἀρελείῳ τοῦ ποιοῦ τῆς. Κ' ἐπιμένετε εἰς τὰ γραφόμενα σας! — *Φλοῖβον*, Θεσσαλ. Ἀκόμη ἄνεχνα. Καὶ γιατί ἄπο τῶρα θὰ ὑποδοκίματε τὴν ἔμπνευσίν σας σὲ σειρὰς ποιητικῶν; — κ. *Διον. Χαριτ.* Σύρον. Εἰς τὸ διήγημα, ἀφήνετε νὰ σᾶς διαφύγῃ ἡ ἀνάλυσις τοῦ κυριωτέρου σημείου καὶ προχωρεῖτε εἰς τὴν κοινωτοπία. Εἰς τὸ «*μυθιστορήμα*» σας δὲν ἠμπορέσαμε νὰ εἴπωμεν καμμίαν ἔννοιαν. Περιμένονεν καλύτερά σας. — κ. *Ἀρ. Σόφ.* Ἐνταῦθα. Ναι, φίλε μου, οἱ στίχοι σας ἔχουν «*πνοήν*» ἀλλὰ γιατί πρὸς τὸ παρὸν δὲν κατευθύνετε τὴν ἔμπνευσίν σας πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν, πού θὰ σᾶς δώσουν τόσον δροσερὰς καὶ ἐντόνους, χάρις εἰς τὴν ἡλικίαν σας, ἐντυπώσεις; Διὰ τὴν φιλοσοφικὴν ποιήσιν ἔχετε ἀργότερα πολὺν, — δυστυχῶς — καιρὸν, ὅταν καὶ ἡ δροσερότης τῶν ἐντυπώσεων θὰ ἔχη παρέλθει ἀνεπιστρεπτεῖ. . . — κ. *Π. Μαγ.* Τὰ ποιήματά σας, γραμμένα μὲ ἰκανὴν φαντασίαν, ἀλλὰ μὲ ἔμπνευσιν περιορισμένην ἀκόμη, αὐτὸ ἐκφάνεται ἰδίως εἰς τὴν «*Συνειδήσιν*», ὅπου ποιητικώτερα ζωῆσις τοῦ θέματος θὰ τὴν ἐκμυθῶν ἐξαιρετὸν δοκίμιον. — κ. *Α. Σιγ.* Ζάκυνθον. Τὸ «*Ἐξεγιά*» δὲν ἔχει περάσει ἀκόμη ἀπὸ τὸν σιενὸν ὑποκειμενικὸν τόνον εἰς τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς πραγματικῆς τέχνης, κοινήν δι' ὅλους καὶ κατανοητὴν ἀπ' ὅλους. — κ. *Μ.* Ἐνταῦθα. Ἐδιδάξαμεν τὸ «*Τροβαδούρου Πεζοτραγουδοῦ*». Ἄλλὰ τὰ «*πεζοτραγουδοῦ*» πρέπει νὰ εἶναι ὄλωσ διόλου ἓνα εἶδος sui generis ἐκδήλωσις ἐνίοτε ἀδυναμίας ποιητικῆς, ἀλλὰ προκειμένου περὶ ποιήσεως ὑψηλῆς, ἢ, ἄλλως, πρωτότυπου σφαιρῆς! — κ. *Μιχ. Βλάδ.* Ἐνταῦθα. Τὸ διήγημά σας ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ ὕψους. Ἐ-

σωτερικῶς ὅμως εἶναι ἀσύνδετον, ἀρκετὰ ἀφυλολόγητον καὶ ἀρκετὰ ἀπίθανον. Καὶ τὸ θέμα του τραγικόν, ἀλλ' ἐν τοῦτοις κοινώτοπον, ὅπως τὸ ἔχετε χειρισθῆ. Μὴ ἀπογοητεύεσθε ὅμως. — *Κρῖνον*, Σύρον. Εὐγενικὰ γραμμένη, ἀλλ' ὄχι ἀκόμη δημοσιεύσιμη ἡ «*Προσφυγοπόδα*» σας. Τὸ «*Τραγοῦδι τῶν ὄρφανῶν*» ἀρκετὰ ἀσπρές: κατὰ λείπει μεταξὺ βου καὶ του τετραστίχου. Ἡ προσοφδία σας πολὺ καλὴ. Τὸ τρίτον ἐκρατήθη διὰ δημοσιεύσιν. — κ. *Θ. Καλ.*, Ἡ μεταφράσις τοῦ «*Ἰλίγους*» τοῦ Lagarde ὄχι ἀπολύτως ἐπιτυχῆς, ἰδίως εἰς τὸ μέτρον, ἀνομοιόμορφον χωρὶς ἀποχωρῶντα λόγον. Ἄλλὰ καὶ τὸ μεταφραζόμενον ὄχι ἐξαιρετὸν: ἡ πρωτοτυπία του ξεπέφτει εἰς τὸ τέλος εἰς κοινωτοπίαν πρώτου μεγέθους. . . Μήπως πρόκειται περὶ νεαρωτάτου γάλλον ποιητοῦ; — κ. *Α. Α.* Ἐνταῦθα. Ἐκτὸς τῆς παλαιᾶς καὶ ἀσυγχρόνου πλέον μετρικῆς τῆς, ἡ «*τριλογία*» τοῦ Ἀηδονοῦ εἶναι καὶ ὡς θέμα ἀσύγχρονος, ἀλλὰ καὶ γραμμένη εἰς ἀκατάλληλον ἤδη διὰ τὴν ποιήσιν μας γλώσσαν. Καὶ τὰ λοιπὰ, δὲν εἶναι βεβαίως καθόλου ποιήματα πρωτοκέρου στιχογραφοῦ, καθὲ ἄλλο ἄλλ' ἔχουν τὰ αὐτὰ περιπου μειονεκτήματα, καὶ γενικῶς ἀπουσίαν ἐμπνεύσεως ἰσχυρᾶς καὶ πραγματικῆς. Ἐξαιρεῖται κάπως τὸ «*Μαραμμένο Λευκάνθεμον*», τὸ ὅποιον ἐκρατήσαμεν. Διὰ τὴν μετάφρασιν, εἴμεθα ἀκόμη διατακτικοί. Ἄλλὰ δὲν ἐννοοῦμεν διατὶ μᾶς στέλλετε τὰ «*μόνα*» σχεδὸν δημοσιεύμενα ποιήματά σας, τὰ ὅποια, καὶ ἂν ἐνεκρίνοντο, δὲν θ' ἀπεδοκίμασθε βεβαίως εἰς τὸ περιοδικὸν μας. Ἀνέχδοτα δὲν ἔχετε; — κ. *Κιν. Π. Καραγ.* Θεσσαλονίκην. Ἀρκετὰ κοινώτοπα, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἡ συντομία των ὡς ἐπιγοιματικὴ. Ἄν θέλετε νὰ συμπληρώσετε τὴν «*Ἐσπέραν*» . . . — κ. *Γλαῦκ. Πρωτ.* Τραχὺ ὕψος, ἀλλὰ χωρὶς τὸ ἀπαραίτητον βάθος. — κ. *Ἀν. Ριαλ.* Ἐνταῦθα. Οἱ στίχοι σας, ὡς ἐκφρασις, συγγινοῦν: ἔχουν αἰσθημα καὶ καλὰ στοιχεῖα ἀλλὰ χρειάζεται ἀκόμη ἡ μετουσίωσις ἐκείνη μέσα εἰς τὸ «*νόημα*» τῆς τέχνης, διὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν *πρωτοκέρου* τόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀληθινῆς ποιήσεως. Καὶ τὸ ἐλεύθερον μέτρο, πού μεταχειρίζεσθε τόσον ρηξικέλευστα, δὲν πρέπει νὰ ἔχη τουλάχιστον κάποιαν προσοφδίαν ἐσωτερικὴν; — κ. *Α. Ἀλεξ.* Πειραιῶν. Τὰ σημερινὰ ἐγκρίνονται ἀνεπιφυλάκτως. Ὅσον διὰ «*τὰ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα*» πού ὑπάρχουν, μὲ τὰ ὅποια τυπώνεται ἡ «*Πρωτοπορεία*», ὁ λόγος δὲν εἶναι διὰ νὰ περᾶ ὁσον τὸ δυνατόν ἀπικρατήρητη, ὅπως ὑποπτεύετε ὄλωσ διόλου ἀσπρήριχα ἄλλ' ὀφείλεται εἰς τὴν ἀγαθὴν μας πρόθεσιν νὰ τυπώσωμεν, εἰς τὸν περιορισμένον σχετικῶς χώρον πού διαθέτομεν, ποιήματα νέων ποιητῶν ὅσον τὸ δυνατόν ἀριθμωτέρως, ἀπὸ τὴν πλουσιωτάτην συγχομιδὴν ἐγκεκριμένων πού ἔχομεν ὑπ' ὄφιν μας. — κ. *Κ. Παπαδ.* Ἐνταῦθα. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς ἀρνηθῶμεν τὴν ποιήσιν, τὴν γυμνασιμένην ἐκτέλεσιν καὶ ἀρκετὰ ποιητικὰ (trouailles). Ἡ ἔκτασις του μόνον μᾶς στενοχωρεῖ: θὰ προσπαθῶσιν νὰ δημοσιευθῇ ὄλο μαζί, καὶ ὄχι ἐν συνεχείᾳ ἢ ἀποσκα-

σματικῶς. Ἐχομεν ὑπ' ὄφιν μας καὶ τὰς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ μεταφράσεις σας καὶ θ' ἀποφασίσωμεν συντόμως. — κ. *Ἀλ. Μυρ.* Ἐγκρίνεται, ἀλλ' ὄχι ἔξω τῆς «*Πρωτοπορείας*», πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον. Φυλλομετρήσατε τὴν «*Ν. Ἑστίαν*» καὶ θὰ καταλάβετε διατὶ. — κ. *Ἀλ. Φραγκ.* Μάνδραν. Ἐγκρίνεται, χάρις καὶ εἰς τὴν πρωτοτυπίαν τῆς στιχογραφικῆς του. Δὲν φαίνεται ὅμως γραμμένον μὲ ἔμπνευσιν συγγινημένην πραγματικῶς. — κ. *Τ. Ἀνθ.* Ἐνταῦθα. Δὲν ἀρνούμεθα τὴν ζωορὴν καὶ ἀξίαν προσοφδῆς πρωτοτυπίαν των. Καὶ, μὲ ὄλας τὰς ἀκαθορίστους ἐπιφυλάξεις πού μᾶς ἐμπνέουν, θὰ προσπαθῶσιν νὰ δημοσιευθῶν, ἰδίως ὁ «*Γριφός*». — κ. *Κ. Θέμ.* Ἐδδηλον Ἰκαρίας. Ἡ «*Συντροφισσά μου*» εἶναι τ' ὀραιότερον ἀπ' ὅλα. Εἰς τὴν «*Ἀνοιξιν*» θ' ἀλλάξωμεν μόνον μίαν λέξιν, ἀσυμφίβαστον, ἐξ αἰτίας τῆς γυμνωτικότης τῆς, πρὸς τὴν κοινήν εὐπρέπειαν. Θὰ δημοσιευθῶν λοιπὸν ὄλα. Ἄλλὰ ἐρωτᾶτε «*πότε*;». Μὲ τὴν σειρὴν των. Ἐχετε ὀλίγην ὑπομονήν. Τὰ ἐγκρινόμενα εἶναι πάμπολλα, μὲ ὄλην τὴν αὐστηρότητά μας, τὴν ὁποῖαν, δι' αὐτὸν τὸν λόγον, θὰ διπλασιάσωμεν ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. — κ. *Θ. Βραδυνόν.* Τὸ «*Ἐλα*» δημοσιεύσιμον, ἀλλ' ἀφοῦ τοῦ διορθώσατε ἀρκετὰ, μετρικῶς, ἀνομοιομορφίας (τετράστ. β' στιχ. 3 τετράστ. δ' στιχ. 1 καὶ 2, τετράστ. ε' στιχ. 2, 3, 4, τετράστ. ζ', στ. 1-3). — κ. *Ν. Δελαγραμ.* Τὰ «*Σύννεφα Πόθου*» (;) καὶ «*Δυὸ ἄλιχοι κρῖνοι*» ἐνεκρίθησαν, κυρίως χάρις εἰς τὴν ἰκανὴν ἀριότητα τῆς στιχογραφίας των. — κ. *Νέκ. Παππά.* Τρίκαλα Θεσσαλίας. Ἀληθινὰ ποιήματα τὸ «*Νυχτερινὸ*» καὶ ὁ «*Χωρισμός*». Θὰ τὰ δημοσιεύσωμεν ὡς ὑποδείγματα ἔμπνεύσεως ἀγνῆς, ἀπλῆς καὶ πηγαίας. Στείλετέ μας καὶ ἄλλα παρόμοια. — *Ἀύσο. Μυριάδ.* Καὶ τὸ ἰδικόν σας, μολονοῦντι διαφορετικῆς τεχνοτροπίας, πολὺ καλόν. Δὲν ἐλογίσατε ἀπὸ τὸ βίβρος τοῦ θέματος. — κ. *Α. Γρ. Β.* Μυτιλήνην. Οἱ φιλόλογοι πού ἐρωτήσαμεν, ἀγνοοῦν αὐτὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Πλουτάρχου: θὰ ἠμποροῦσε λοιπὸν νὰ δημοσιευθῇ ἢ μεταφρασίς σας εἰς τὴν «*Ν. Ἑστίαν*». — *Νεοπτόλεμος.* Ἐυχαριστοῦμεν πολὺ. Ἄς σεβασθῶμεν λοιπὸν αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν τοῦ σώματος. Θὰ μᾶς στείλετε βέβαια καὶ ἄλλα σας ἔργα. — κ. *Γεωσέφ. Ἐλ.* Ἐνταῦθα. Λυποῦμεθα πού σᾶς ἐβάλαμεν εἰς τόσον κόπον. Θὰ δημοσιευθῇ λίαν προσεχῶς, ἐλπίζομεν δὲ νὰ ἔχομεν ἀργότερα καὶ ἄλλας μεταφράσεις. — κ. *Ἀνδρ. Φ. Κ.* φοιτητὴν, Ἐνταῦθα. Ἡ πόλις «*Υψηλάντης*» ὅπου θὰ στηθῇ ὑπὸ τῆς «*Ἀχέαι*» ἢ προτομῆς του, ἐρίσκειται εἰς τὸ Μίσαιγον καὶ ἔχει 50,000 κατ. Ἐκτίσθη τὸ 1821 καὶ ὀνομάσθη οὕτω, διότι τὴν ἡμέραν πού συνεισκέπητο τὸ Δημ. Συμβούλιον διὰ τὸ ὄνομά τῆς, ἀνηγγέλθη κάποιος αἶθλος τοῦ Δημ. Ὑψηλάντου. Ἐκτὸς τῆς προτομῆς πού θὰ στηθῇ τώρα, ὑπάρχει εἰς τὸ Δημαρχεῖον καὶ μία μεγάλη ἐλαιογραφία τοῦ ἥρωος. — κ. *Σ.Κ.* Ἐνταῦθα. Θὰ προσπαθῶσιν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν. Ὁ κ. *Ξ.*, ἀψηχολημένος μὲ τὴν «*Ν. Ἑστίαν*», δὲν γράφει πλέον διὰ τὸ θέατρον. Παλαιὰ ἔργα οἱ θίασοί μας δὲν παίζουν, κατὰ σπανιώτα-

ΠΥΡΣΟΣ, Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Τὸ σημαντικώτερον μνημεῖον τῆς Νεοελληνικῆς ἑκατονταετίας

Συγγράφεται ὑπὸ 700 ἐπιστημόνων, λογίων, συγγραφέων.

Ἐκδίδεται εἰς Τόμους μεγάλου τρισηλίου σχήματος ἐκ σελίδων 1000 περίπου, πλουσίως εἰκονογραφημένους καὶ καλλιτεχνικώτατα χροσαδεμένους.

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ διὰ μηνιαίων 100 δράχμων δόσεων, ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ διὰ τοὺς 12 πρώτους Τόμους ἀντὶ δρ. 3 000.—

Ζητήσατε ἐγκυκλίους καὶ πληροφορίας, γράφοντες:

ΠΥΡΣΟΝ Α. Ε. Λυκούργου 18, Ἀθῆναι**“ΒΟΥΤΡΥΣ”**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΙΝΩΝ & ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ & ΛΗΘΕΜΑΤΙΚΟΝ

ΔΡΑΧ. 60.000.000

Ἴην 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 27^α**ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ :**

Λευκοί, ἔρυθροί, γλυκοὶ μοσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ :

Ἐπιτραπέζιοι, ἐπιδύρσιοι, ὀρεκτικοί, τουατικοί.

ΒΕΡΜΟΥΤ

ἐν παλαιῷ μοσχάτου οἴνου.

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ ἀπαράμιλλος.**ΠΑΛΑΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ ΒΟΥΤΡΥΣ****ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ**

ἐγάμιλλον τῶν καλύτερων Γαλλικῶν Κονιάκ.

Πωλοῦνται εἰς ἕλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΠΟΔΗΛΑΤΑ**ΓΑΛΛΙΚΑ S^t - ETIENNE****ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ****ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ :****ΣΠΥΡΟΣ ΜΠΟΥΣΟΥΛΑΣ****ΑΙΟΛΟΥ, 14 — ΑΘΗΝΑΙ**

τα. Προτιμοῦν πάντοτε νέα. — κ. **Ι. Μ. Τ.** Ἐνταῦθα. Τὸ γράμμα σας θὰ δημοσιευθῇ στὸ ἐρχόμενον. Συμφωνοῦμεν τελείως. — κ. κ. **Χρ. Μπ.**, ἐνταῦθα. Ἄνταν **Φ. Ρ.** Βόλον, **Ν. Θ. Δ.**, Βλαχοκερασιάν, **Κωνστ. Τ.** . . ., θὰ τἀπαντήσωμεν καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν. — κ. **Χ. Ν. Κ.** Εὐχαρίστως θὰ τὸ δημοσιεύσωμεν στὸν τόμο μετῶνά σας. Νὰ μᾶς στείλετε καὶ τὴν φωτογραφία σας. — κ. **Κ. Μ. Η.**, Πύργον. Τὸ ἐλάβαμεν ἀργὰ διὰ τὸ σημερινὸν τεύχος. Πειράζει νὰ δημοσιευθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐπέτειον ; — κ. **Μ. Βισάνθην**, Σικαγον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν γιὰ ἅλα. Θὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν ἰδιαιτέρως. Ἐπίσης καὶ τὸν κ. **Ι. Β.** — κ. **Φ. Α.** Βοβύναν. Εὐχαριστοῦμεν γιὰ τὸ καλὸ σας γράμμα. — κ. **Βελ. Φρ.** Ἡρά-

κλειον. Ἡ ἐπίθεσις τῶν «Νεοελλ. Γρ.» δὲν εἶναι λόγος νὰ σᾶς ἐπιστρέψωμεν τὸ χειρόγραφον. ἔχομεν ἀκόμη ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. — κ. **Θ.**, Ἰσθμίου. Ἐκάμαμεν λάθος, συγγνώμη. — κ. **Ν. Τουτ.** Ἐνταῦθα. Θὰ δημοσιευθῇ, μὴ ἀνυπομονήτε. Ξέρετε πόσῃ ἐκτίμησιν ἔχομεν διὰ τὰ ἔργα σας. — κ. **Α. Η.** Θεσσαλονίκη. Ἀφοῦ θὰ ἔλθετε στὰς Ἀθήνας, θὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν προφορικῶς. — κ. **Α. Κ.** Τρίπολιν. Ὑπάρχει ἀρκετὴ «Ἡρωτοπορεία» στοιχειοθετημένη, ἡ ἁκοία ἔμεινε διὰ τὸ ἐρχόμενον. Καὶ ὁ εἰσηγητὴς τοῦ Ἀ' Διαγωνισμοῦ θ' ἀποτελειώσῃ τὰς ἐντυπώσεις του.

Η «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»